

ПОЛИТИКИН

ЗАБАВНИК

Немачка 3,00 DEM, САД 1,25 USD, Швајцарска 2,50 CHF,
Шведска 13,00 SEK, Аустрија 20,00 ATS,
Грчка 300 GRD, Енглеска 1,00 GBP

5. III 1993. • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА LV • ЦЕНА 8000 ДИН. • БРОЈ 2149

За све од 7 го 77

ДИКАН

ПОНОВО У ЗАБАВНИКУ У ЕПИЗОДИ

ДИКАН
И ХАЗАРИ

Кристофоро Колумбо

ОТКРИО ЈЕ АМЕРИКУ НА ПРВОМ ПУТОВАЊУ НА КОЈЕ ЈЕ КРЕНУО У ПЕТАК, КОПНО ЈЕ ПРВИ ПУТ УГЛЕДАО У ПЕТАК И ВРАТИО СЕ У ШПАНИЈУ У ПЕТАК. ДРУГО, ТРЕЋЕ И ЧЕТВРТО ПУТОВАЊЕ ЗАПОЧЕО ЈЕ У СРЕДУ, И УМРО ЈЕ У СРЕДУ.

Колибе

ПРАСТАРИХ СТАНОВНИКА ВЕЛСА ЗИДАНЕ СУ ОД КАМЕНА БЕЗ ИКАКВОГ ВЕЗИВНОГ МАТЕРИЈАЛА, А НЕКЕ ОД ЊИХ ОДЛИЧНО СУ ОЧУВАНЕ ДО ДАНАШЊЕГ ДАНА.

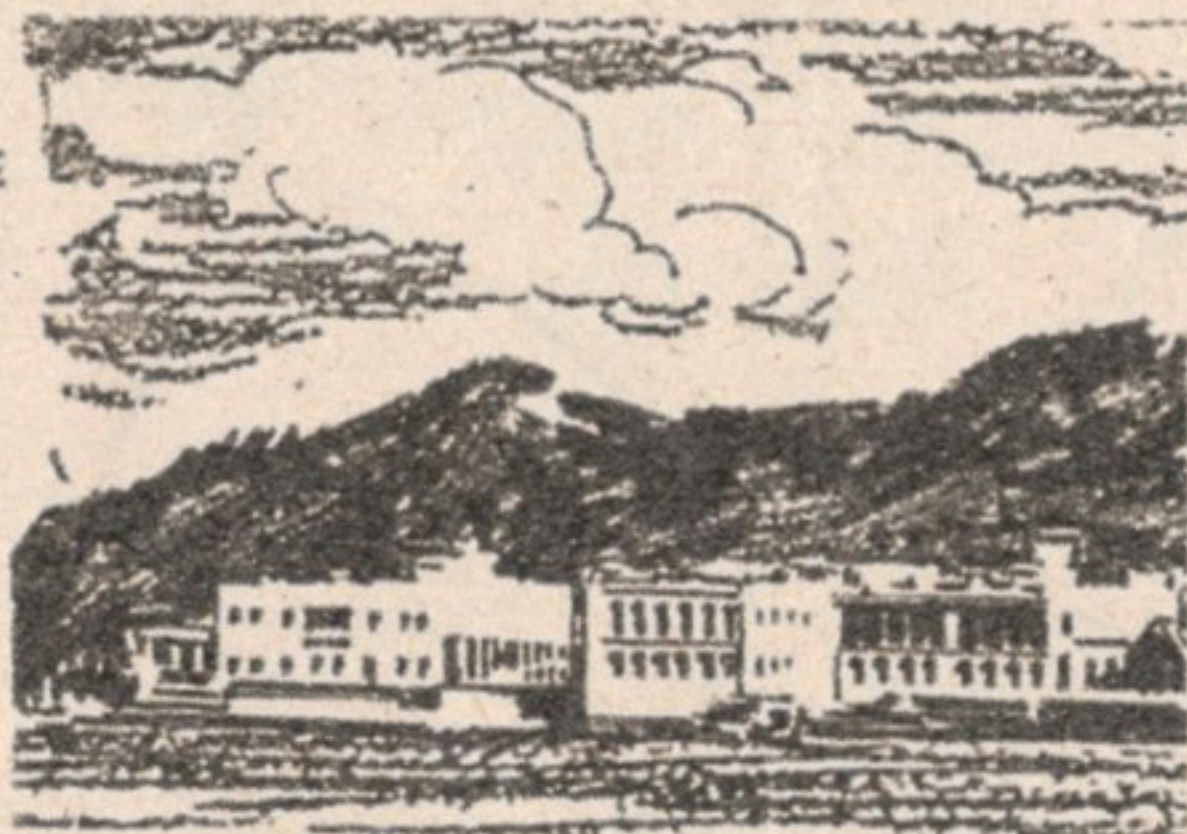

ПАР МУВА

ЗА САМО 6 МЕСЕЦИ МОЖЕ ДА ИМА ПОТОМСТВО ОД

Остърво ОРМУЗ

У ПЕРСИЈСКОМ ЗАЛИВУ ЈЕ ОД ЧИСТЕ СОЛИ И ИЗДИЖЕ СЕ 118 МЕТАРА ИЗНАД МОРСКЕ ПОВРШИНЕ. НА ОВАКВОМ ТЛУ НИШТА НЕ УСПЕВА, А И ВОДА ЈЕ ВЕОМА СЛАНА.

Пол Тейл

ЈЕДАН ОД НАЈБОГАТИЈИХ ЛУДИ НА СВЕТУ, ЈЕ ЈЕДИНИ КОМЕ ЈЕ ПОШЛО ЗА РУКОМ ДА НОКАУТИРА БОКСЕРА ЏЕКА ДЕМПСИЈА, АПСОЛУТНОГ ПРВАКА СВЕТА У 1919. ДО 1926.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА...

●●● још једно пророчанство о смаку света је пропало. Два Јужнокорејца – тридесетдвогодишњи инжењер Вонг и двадесетшестогодишњи студент Че – тврдили су да им се јавио глас Свенишњег који им је шапнуо да ће судњи час наступити 28. октобра 1992. Очигледно, лоше су чули.

●●● компанија „Зигкид“ из Диселдорфа, један од два најкрупнија произвођача механичких играчака у Немачкој, сваког савишеног плишаног меду подаргава строгој контроли издржљивости: шапе медведића морају остати на свом месту чак и ако се о

њих окачи 200 килограма, а очи се не смеју открити ни под теретом од 40 килограма.

●●● ђутљиви људи оболевају чешће од оних који брбљају – закључно је професор Џејмс Пенбекер. Ко не испољава своја осећања производи хормоне који слабе отпорност организма. Ово првенствено важи за мушкарце којима речи и осећања теже прелазе преко језика.

●●● пре Другог светског рата пице су се јеле готово искључиво на југу Италије, а данас бизнис са пицом обрће само у САД готово пет милијарди долара годишње, па је тако „италијанска безобразница“ надмашила хамбургере, традиционалну брзо спремљену храну младих.

●●● у Шпанији, која је некад била једна од најконзервативнијих земаља Европе, већ више од једне деценије девојчицама од 12 година и дечањима од 14 дозвољено је

да склапају брак, а сви изнад 16 година имају право да купују алкохолна пића.

●●● Италијан Умберто Пелицари поставио је прошле јесени светски рекорд у гњурању на дах. Он се спустио на дубину од 118 метара, а пут тамо и овамо трајао је 2 минута и 56 секунди. Да би убрзао спуштање и пењање, спортиста је при загњуривању користио велики терет, а при излазању надувани гумени балон.

Илустровао: Зоран Петковић Петко

КОНКУРС ЗА ЗВЕЗДЕ ПРИЧАЛИЦЕ

ЗЕМЉА ЗОВЕ,

И-ТИ,

ЈАВИ СЕ!

Почело је. У следећих десет година амерички научници претраживаће парче по парче свемира у потрази за сигнаlima које су нам послали интелигентни ванземаљци

Дванаестог октобра прошле године надомак Лос Анђелеса почео је највећи лов на звезде у историји Холивуда. Само, у овом случају звезде су праве, а ловци на таленте научници чији се главни штаб налази на 1769 метара висине на планини Маунт Вилсон.

Реч је о програму Насе који се скраћено зове SETI (енгл. Search for Extraterrestrial Intelligence = Трагање за ванземаљском интелигенцијом) и који ће трајати десет година, а за чије је финансирање предвиђена сума од сто милиона америчких долара.

Идеално растојање: 80 светлосних година

Везу са ванземаљцима, уколико их горе уопште има и под условима да се налазе у домету земаљских инструмената, треба да успоставе радио телескопи који ће пречешљавати парче по парче неба у потрази за сигнаlima из свемира.

Пре него што уопште пређу на главни део посла, научници претходно морају да утврде којих ће то хиљаду звезда обухватити програмом. До коначног списка доћи ће се тек пошто свака од звезда – кандидаткиња буде подробно испитана. Предвиђено је да осматрање сваке звезде траје најмање по пет минута и да буде поновљено 200 пута на 200 различитих фреквенција.

– Нисмо у стању да послушамо све постојеће звезде. Али, пошли смо од претпоставке да, ако на Земљи живе интелигентна бића, постоји могућност да су се она развила и на неком другом месту у свемиру – каже Сели Балиунас, заменик директора института „Маунт Вилсон“.

Да би се нашле на топ-листи Насе, звезде морају да испуне неколико основних критеријума. Као прво, потребно је да се налазе довољно близу наше планете како би апарати којима располаже Наса могли да ухвате сигнале које нам са њих шаљу. Идеална раздаљина износи 80 светлосних година. Такође је потребно да маса звезде буде приближна маси Сунца. Будући да је маса праћена одговарајућом бојом, научници са „Маунт Вилсона“ трагају за жутим звездама.

Најзад, у обзир долазе само оне звезде које су старе приближно колико и Сунце. Старост звезде одређује се на основу процента светлости коју емитују атоми калцијума у њеној атмосфери. Количина те светлости одражава степен магнетне активности, а ова, са своје стране, одговара старости звезде. Да би се квалификовале, кандидаткиње би требало да имају између три и десет милијарди година јер су три милијарде година временски минимум за настанак иоле напредне цивилизације. Звезде старије од десет милијарди година по правилу се претварају у такозване црвене џинове који „гутају“ мање планете из своје орбите на којима је могао да се развије неки облик живота.

Одговор стиже за отприлике пола века

У неколико месеци откако је програм почео с радом, научници с „Маунт Вилсона“ пронашли су 200 звезда с траженим

Пре него што одлуче у правцу којих хиљада звезда да усмере поруке са Земље, научници ће претходно проучити око десет хиљада кандидаткиња.

особинама. Да би закључили листу од хиљаду, мораће да проуче још око десет хиљада звезда, а то је посао који ће потрајати од три до пет година.

Коначни рејтинг кандидата одредиће научници Дејвид Летем и Дејвид Содерблом који ће из добијеног ширег избора издвојити звезде које улазе у најужи избор за SETI. При том ће предност имати звезде које улазе у састав планетарних система. „Још не знамо на који начин и колико често долази до стварања планетарних система. Кад то будемо открили, биће нам јасније у ком правцу да усмеримо наше телескопе“, објашњава Летем.

На списку од хиљаду елитних наћи ће се и звезде које ће одабрати Питер Бојс, члан Америчког астрономског друштва из Вашингтона. Бојс, наиме, има задатак да утврди које су то звезде у претходном раздобљу истраживања свемира можда биле погођене радарским зрацима емитованим са земље. До овог тренутка он је издвојио четири звезде које по њему спадају у ову категорију.

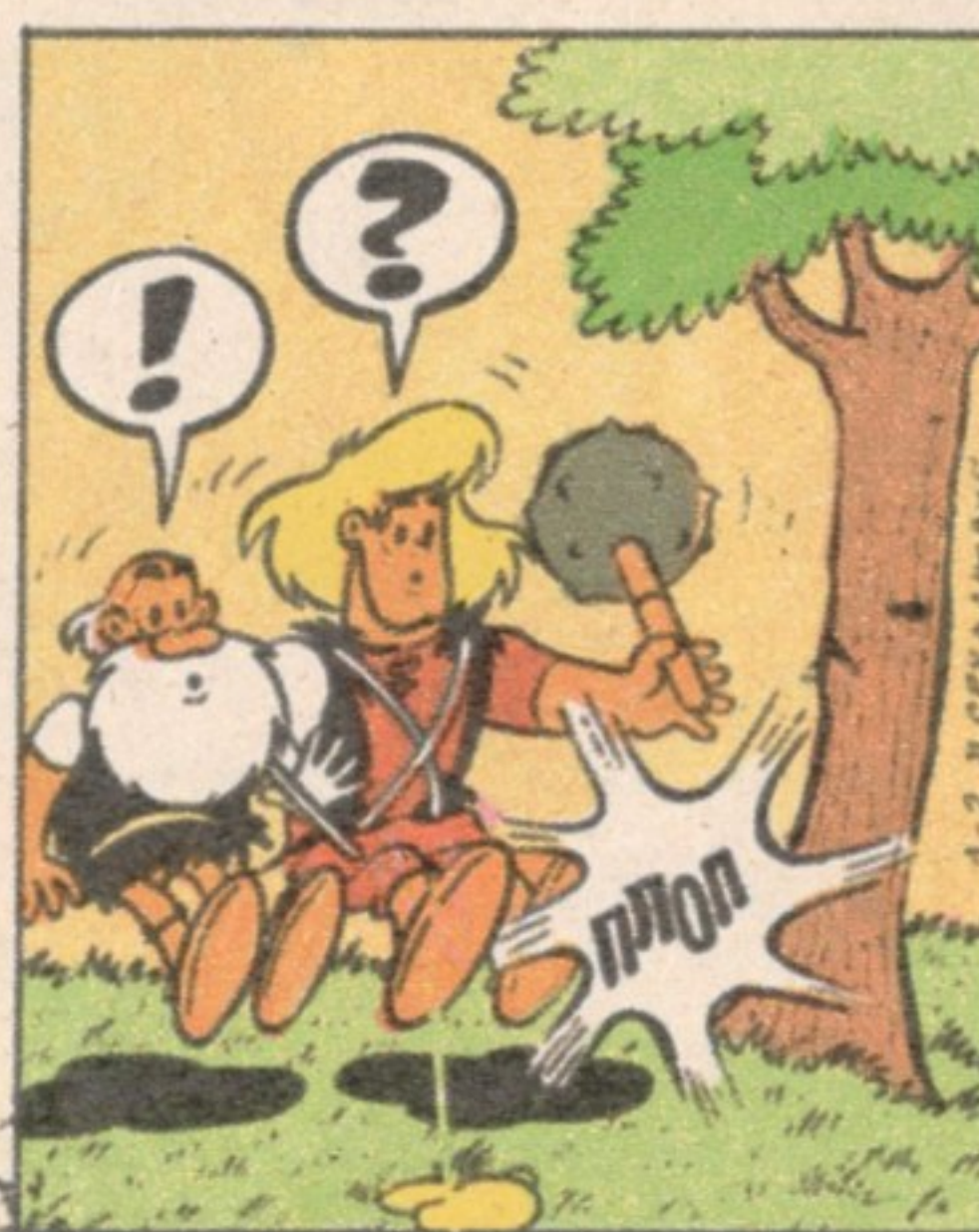
Бојсов избор је проблематичан утолико што су звезде које је одабрао толико удаљене од наше планете да би, чак и уколико је до њих стигла нека од наших порука, и уколико су интелигентна бића која су их примила на њих и одговорила, ти одговори путовали до нас толико дуго да би стигли тек негде у другој половини следећег века.

– Ако ништа друго, ми тачно знамо где се те звезде налазе. Шансе за успех су мршаве, али вреди покушати – каже Бојс.

И, на крају, када за три до пет година будемо имали коначан списак звезда на које ћемо усмерити наше поруке, шта ћемо поручити интелигентним ванземаљцима?

Припремила М. Илић

У СЛЕДЕЊЕМ БРОЈУ: НАРОД КОЈИ НЕСТАЈЕ

УМЕД СРЕЧЕН У ПЕРБИНИ

Цела историја Црне Горе је мучни сукоб са јачи-
ма, борба за храну и
оружје, два услова за живот.
Као крхка љуска у потоку, не-
важна а опет присутна, у су-
кобу великих сила чувала је
име и прошлост, крвљу пла-
ћала комад земље и дах сло-
боде недовољне за голи жи-
вот. Било је то све што је ос-
тало од слободних држава
једног народа.

Савијте ту карту Европе!

Црногорци су се сретали, у
миру или рату, као пријатељи
или у завади, са многим наро-

дима. Када је Наполеон Бона-
парта уздрмао и бацио на ко-
лена Европу, комешања тих
збивања заплуснула су и оба-
ле Црне Горе.

После пада Млетачке ре-
публике Бока Которска је
припала Аустрији. Али, дошла
је 1805 година. Наполеон је
код Улма 20. октобра потукао
Аустријанце, 13. новембра
ушао у Беч, а 2. децембра
код Аустерлица понизио рус-
ко-аустријску војску. Јасно,
Бока Которска је припала
Француској.

И догодило се нешто што
би измамило осмех да се није
радило о животу и смрти. На

**Пуковнику је
све било јасно.
Момак га је гле-
дао значајно,
право у очи. Ви-
ше није могао
издржати под-
смех сопственој
храбрости**

скупштини Бокеља у Рисну
пала је одлука да замоле Пет-
ра Првог да са Црногорцима
спречи улазак Француза у Бо-
ку.

Црногорска скупштина при-
хватила је 27. фебруара 1806.
предлог и Петар Први, госпо-
дар Црне Горе, ставио се на
чело здружених црногорско-
бокељских снага у намери
да разбије и протера Францу-
зе. Управо тада, очајан због
пороза код Аустерлица, пред-
седник енглеске владе Ви-
љем Пит је рекао: „Савијте ту
 карту Европе! Она неће бити
потребна бар десет година!”

Заједно са француском вој-
ском у Боку Которску је до-
шао и Вијала де Сомијер, пу-
ковник француске армије. Он
је био, у доба француске оку-
пације, командант Херцег-Но-
вог, гувернер которске про-
винције, шеф дивизије Друге
илирске армије са седиштем
у Дубровнику.

Пуковник Вијала касније је
описивао сукоб црногорске и
француске војске. Наглим
ударом на војску господара
Европе близу Херцег-Новог
око десет хиљада Црногора-
ца збунило је Французе. Газе-
ћи сва правила војне службе,
стратегije и тактике, унели су
неред у редове противника и
измешали се са њим. Францу-

Илустровао: Брана Јовановић

зи су кренули у поплачење и зауставили се тек у Дубровнику у који су ушли заједно са Црногорцима.

Посета Црној Гори

Пуковника Вијалу, који је био запањен оним на шта је наишао на југу Европе, а пре свега непоштовањем француског оружја, заинтересовао је тај народ који је живео у врлетним планинама изнад мора и у унутрашњости. Одлучио је да посети Црну Гору када му прилике дозволе.

Два месеца пре његове посете, 23. августа 1810, две хиљаде Црногораца решило је да на јуриш заузме Котор. Обавештен од ухода и шпијуна, Вијала је дан раније запосео све висове око града. С њим су били гроф Бубић, пуковник пандура, и гроф Грегорица, старшина одреда народне гарде. Укупно 800 људи.

Црногорце је у зору изненадило присуство Француза на кључним прилазима Котору. Сваки њихов покрет пратила је снажна и прецизна ватра. Цео дуги дан протекао је у јаловом препуцавању, изазивању и псовању. Када је пала ноћ, Црногорци су запалили ватре.

Видећи да без велике погубије и губитака не могу проћи, Црногорци су прибегли лукавству и послали Французима гласника. „Држимо заточеног француског генерала. Уверите се сами!“

Вијала је извадио двоглед.

Одиста, у даљини, војник у униформи генерала француске армије. Можда би ово лукавство и промакло да пуковник није сам гледао погубију генерала Делгорга код Дубровника чију су му униформу Црногорци показивали.

Овај догађај не би имао никаквог значаја да приликом Вијалине посете Црној Гори није искрсло сећање на њега у страхотној осами једне пећине у црногорским планинама.

Црногорску пратњу која га је дочекала на граници неког је приморала да заједно с њим потражи склониште у једној великој пећини.

У Дубровнику и Котору Вијала није седео беспослен. Потрудио се да колико-толико научи језик крајева у којима је службовао. У веселом и невезаном разговору пратње, на који у почетку није обраћао пажњу, открио је да се помињу имена брда и планинских висова изнад Котора и борба у којој је и он учествовао.

Клопка

Усамљен међу Црногорцима, дошао „на веру“, на реч да му се ништа неће догодити, помислио је да пратња намерно прича не би ли им пружи повод да му се освете.

Једва се смирио и одагнао црну слутњу да су сви погледи упрти у њега и да је само питање времена када ће рука у тами посегнути за ножем и посећи га.

Сабрао се и почео да прати разговор. Поново се уплашио.

— Да смо хтели, ухватили бисмо заповедника тог положаја — рекао је један момак.

— Тако је — повика његов друг. — После смо сазнали да их није било више од седам-осам стотина.

— Био је то онај зликовац, пуковник пандура — рече један.

— Не, био је то Грегорица — додаде други.

За пуковника Вијалу више није било узмицања. Био је убеђен да су Црногорци показивали реч, да га изазивају и подсмевају му се, чекају да виде је ли му страх већи од поштења и колико ће ћутати.

— Варате се господо. То није био ни један ни други — умешао се у њихов разговор.

— Ох, то није важно. Тог је команданта требало заробити ма ко био.

Пуковнику је све било јасно. Момак га је гледао значајно, право у очи. Више није могао издржати подсмех сопственој храбрости.

— Ја га познајем — рече устајући. — Тај командант сам био главом ја! Камо среће да сте обновили борбу! Припремио сам се тако да ниједан од вас не би остао жив!

Црногорац хитро устаде и поче да му се примиче. Зауставио се на мање од корака. Лицем у лице Црногорац и Француз. Једноме је хајдучија Турска, другоме Европа.

— Храбри човече! — прасну

момак. — Ти свде зависиш од нас и опет нам пркосиш!

— Морам ли жртвовати своју част, и то у народу који толико воли своју слободу, само зато што ви можете да се обрукате и убијете ме.

Французу није могла да се порекне храброст. Није ни мудрост. У лице момка под оружјем изговорио је разлог њиховог постојања, дотакао светињу слободе.

— Помишљаш ли да си сам? — изговори тврдо момак намеран да убеди и себе и друге пре него што ће коначно пресудити.

— Да. А ко је тај међу вама који би извршио злочин — За Вијалу више није било сумње. Главу је спасао. Сада је стигао поштовање.

Момак није више могао да издржи.

— Брате, драги брате! — рекао је ширећи руке. — Твоја искреност нам је драга и чини нам част. Ех, а зашто толики ваши људи мисле да смо ми варвари? Нека те бог узме под своје окриље!

Момци око њих заграјаше и одобрише оно што се догађало.

Пуковнику се чинило да му је овај догађај у пећини донео више угледа и поштовања ових горштака него снага војне силе коју је представљао.

Вијала де Сомијер је, по повратку у Француску, у Паризу 1920 године издао књигу: „Историјски и политички пут у Црну Гору“ Ратко Јанковић

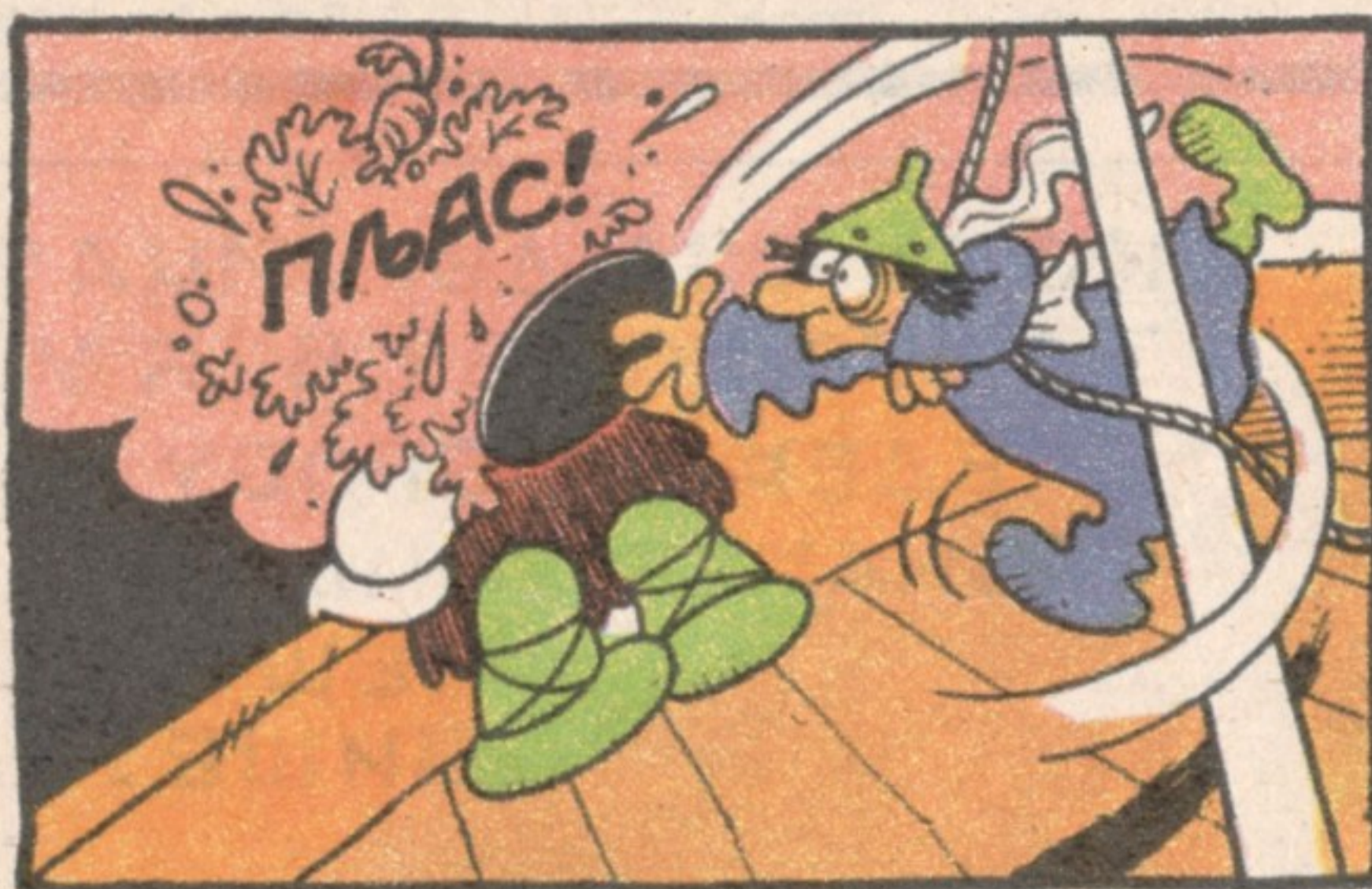
ПОПУЛТАРНИ
ЗАБАВНИК

**КО СУ ОВА ДВОЈИЦА?
ЗАШТО ЖУРЕ? ВЕК У
СЛЕДЕКЕМ БРОЈУ
САЗНАКЕТЕ О ЊИМА
НЕШТО
ВИШЕ!**

DIK
BROWNE

ХОГАР СТРАШНИ

Нико засигурно не зна колико је оних који су пали као Зодијакове жртве. Пропене се крећу од пет до четрдесет. Иако је Зодијак виђен неколико пута, нико није сасвим сигуран како он изгледа. Миллиони долара потрошени су на истрагу, испитано је на хиљаде сведока, проверено бар две хиљаде осумњичених. Па ипак, и после двадесет година, тајна Зодијака није откривена.

Прва позната Зодијакова жртва био је један млади пар нађен 20. децембра 1968. у близини своје приколице у области „улице љубавника“ у Риверсајду, код Сан Франциска. Младић је задобио рану од метка иза уха, девојци је пуцано неколико пута у леђа док је, очигледно, покушала да умакне убици. Није било видљивог мотива за убиство. Младићу није украден новчаник, девојка није нападнута.

Знаш ли ко је то?

Један груб глас позвао је 5. јула 1969. године у 12.40 полицијско одељење у Ваљеху, у Калифорнији, и рекао:

– Желим да пријавим двоструко убиство. – Описао је где се тела могу наћи и додао: – Убијени су деветмилиметарским „лугером“. Такође сам убио оне клинџе прошле године. Довиђења.

Место напада већ је, у ствари, било откривено и само два минута пре овог позива Дарлин Ферин, једна од жртава, донета је у болницу мртва. Друга жртва Мајк Меги био је тешко рањен.

Постоји могућност да ово није био насумичан напад и да је Дарлин познавала свог убицу. Дарлин је возила, а Мајк јој је рекао да му се чини како их неко прати. Одвезли су се до паркинга поред неког терена за голф, а онда се поред њих зауставио један ауто.

Мајк је упитао: – Знаш ли ко је то?

Дарлинин одговор био је двосмислен. – Није важно. Нека те то не брине.

Кола су отишла, али су се вратила после десет минута. Овог пута неко је уперо снажне светлости кроз отворени прозор и почео да пуца без иједне речи. Мајк је, иако тешко рањен, после напада добро осмотрио убицу. Описао га је као здепастог човека високог око 180 центиметара, округлог лица, са светлосмеђом, таласастом косом, старој између двадесет пет и тридесет година. Сведоци који су се затекли у близини чули су пуцње и ви-

дели убицина кола како се удаљавају. Они су и позвали полицију.

Сам убица јавно се полицији из телефонске говорнице која се види из куће Дарлин Ферин. Не зна се да ли је то било намерно или случајно. Неколицина рођака Дарлин пријавила је да их је у размаку од два сата после пуцњава телефоном звала особа која је само „дисала“ у слушалицу, то јест много пре него што је вест објављена на радију или телевизији. Такође није познато да ли су ти позиви везани за убиство.

Један новинар из Ваљеха и двојица из Сан Франциска примили су првог августа слична писма од убице. У писмима су биле појединости везане за злочине, које нису биле доступне широј јавности. Свако писмо такође је садржало по пасус исписан неким чудним знацима или шифровану поруку. Била је то мешавина грчких слова, Морзеве азбуке, метеоролошких и астролошких симбола и тако даље. Убица је желео да новине објаве шифру „на насловној страни... У овој шифри крије се мој идентитет“. У случају да новине не објаве дотичну шифру, убица је тврдио да ће наставити да бесни. Сва писма била су потписана такође симболом, кругом у коме се налази крст.

Шифра је одгонетнута

Испоставило се да је шифра била прилично једноставна мада је њено одгонетање било отежано многобројним грешкама, намерним или не, у кодирању и писању.

Порука је почињала: „Волим да убијам људе јер је то веома забавно...“ Булазило је о томе како ће жртве постати убицине слуге после смрти, али у поруци није било ништа о њему самом.

Пре него што је полиција објавила да је шифра одгонетнута, убица се поново писмом обратио новинама. Писмо је почињало речима: „Говори Зодијак...“ Тада је први пут употребио то име.

ЗОДИЈАК

НАЈПОЗНАТИЈИ
АМЕРИЧКИ
НЕПОЗНАТИ
УБИЦА

У ЗНАКУ КРСТА И КРУГА

Поједини криминалци ругали су се полицији шаљући јој писма или је упућујући на неке друге трагове везане за себе. То је опасно, јер што се више зна о једном криминалцу постоји већа вероватноћа да га ухвате. Међутим, у случају калифорнијског масовног убице то је у великој мери допринело да га не открију

Поново је навео појединости о убиствима које нису биле познате широј јавности. У писму је стајало: „Када полиција провали шифру, имаће ме.“ Међутим, шифру су „провалили“, али га нису ухватили.

Зодијаков можда најбизарнији злочин догодио се 27. септембра 1969. Сесилија Ен Шенард и Брајан Хартнел, студенти колеџа Пацифик

Јунион, отишли су у један парк у близини Сан Франциска. Осетили су да их прати крупан човек, али их то у почетку није забрињавало.

А онда се незнанац појавио у њиховој непосредној близини, само што је сад изгледао сасвим другачије. Имао је црну капуљачу и пелерину налик на деџу, с крстом у кругу... знаком Зодијака... пришивеним на предњој страни. Махао је пиштољем, а у футроли закаченој за опасач клатио му се велики нож.

Неколико тренутака све је личило на пљачку. Човек је затражио новац и кључеве од кола. – Потребна су ми ваша кола да одем у Мексико – рекао је. Затим је везао студенте и додао: – Избошћу вас, народе.

То је учинио, безброј пута, дивљачки. Иако озбиљно рањен, Хартнел је преживео. Девојка није.

Напад се догодио у осамнаест и тридесет, дакле пре него што се потпуно смрачило. Убица је, очигледно, неколико часова тумарао унаоколо и многи су га видели. Примећена су и његова кола како се удаљавају после злочина. Сат и десет минута после напада назвао је полицију да пријави шта је учинио, али она је већ била обавештена и налазила се на лицу места. Утврђено је да је позив упућен са телефона удаљеног педесетак километара од места напада. Са теле-

КРСТА И КРУГА

фонске слушалице узет је јасан отисак длана, али он није припадао ниједном од осумњичених.

Полиција је у парку на вратима Хартнелових кола открила поруку исписану црним фломастером, истим који је Зодијак користио у свим својим писмима. У поруци је стајало: „Ваљехо 12-20-68 7-4-69 Септ 27-69-6:30 ножем.“

Датуми су се односили на остала убиства која је извршио Зодијак. Изнад поруке налазио се убичин симбол, крст у кругу.

Две недеље касније, 11. октобра, убица је поново напао. Овог пута жртва је био возач таксија Пол Ли Стајн. Таксиста је примио муштерију у близини једног позоришта у Сан Франциску и одвезао је до помодне области Ноб Хил. Тамо је путник извукао пиштољ, уперео га таксисти у главу и опалио. Оружје употребљено у овом нападу било је исто оно којим је убијена Дарлин Фе-

рин. Убица је тада отишао до предњих врата, узео возачев новчаник и одсекао комад кошуље умрљане крвљу.

Од тренутка када се упутио ка предњем седишту његове поступке пратила је група малолетника који су били на журни у згради са друге стране улице. Видели су убицу, крупног човека, како, очигледно, брише отиске својих прстију са врата таксија, а затим одлази. Позвали су полицију која је одмах стигла на место злочина.

Тајна Семовог гласа

У овом случају полиција је направила невероватну грешку. Обавештени су да је реч о прицу, међутим, убица је био белац. Полицијска патролна кола која су се налазила у близини места злочина приметили су крупног белца како се „вуче“ кроз маглу. То је готово сигурно био Зодијак. Да су га зауставили, открили би да му је одећа умрљана крвљу, али

они су га из кола само ухватили да ли је видео нешто сумњиво. Одговорио је да је приметио особу која је махала пиштољем и трчала у супротном смеру. Патрола је појурила у лов на утвару. Ускоро су цело суседство преплавили полицијци са псима. Било је касно, Зодијак је побегао.

Три дана касније у редакцију „Сан Франциско Кроникла“ стигло је писмо од Зодијака. Призгао је Стајново убиство и ругао се полицији што није успела да га ухвати. Како би доказао да је реч о аутентичном писму убице, приложио је комад таксистине кошуље умрљане крвљу. Најгоре од свега било је то што је у писму била претња:

„Ученици су одличне мете, мислим да ћу једног јутра средити школски аутобус. Најпре пуцам у предњу гуму, а затим поскидам клинче кад буду излазили.“

Предузете су све могуће мере да се заштите школски аутобуси, међутим, убица никада није покушао да изведе овај план. У ствари, убиство таксисте Стајна уједно је и последње које се углавном приписује Зодијаку. Али, он се још доста пута оглашавао, али су то можда били други који су тврдили да су Зодијак.

У везу са окландском полицијом ступио је 21. октобра човек који је изјавио да је Зодијак и да је вољан да се преда ако га буде заступао неки чувени адвокат. Тражио је Ф. Ли Бејлија или Мелвина Белија. Рекао је да ће ступити у везу са једним од њих ако се појави у популарном јутарњем телевизијском шоу. Бејли је одбио, али је зато Бели пристао да учествује у емисији. За време шоуа јавио се неко меким, дечачким гласом и представио се као Зодијак, а право име му је Сем. Назвао је више пута, накратко, вероватно претпостављајући да се кратким позивима не може ући у траг. Причао је о убиствима која је почињо и ужасним главобољама од којих је пагн. Пристао је да се нађе са Белијем испред робне куће у Дали Ситију. Бели се појавио у пратњи репортера и полицијца... „Сем“ није.

Троје људи који су чули Зодијаков глас – један полицијца, један телефониста и једна преживела жртва – слушали су снимке „Семовог“ гласа. Није им лично на Зодијаков. Били су у праву. На крају је откривено да их је звао један пацијент из државне болнице за ментално оболеле. Он никако није могао да буде Зодијак.

Два месеца касније, Бели је примио писмо са још једним комадом Стајнове крваве кошуље, што је била недвосмислена потврда да потиче од Зодијака. Убица је сада тврдио да је убио осморо људи и упозоравао да ће поново убијати. Али, оног старог полета као да је нестало. Писмо се завршавало речима: Молим вас, помогните ми, нећу моћи још дуго да владам собом.“

Први на листи осумњичених

Новинари, полиција и угледни појединци примили су још много писама од Зодијака. Нека од њих деловала су убедљиво, али нема доказа да су Зодијакова. Неки од оних који су их написали наводили су све већи број жртава, а један од њих ставља

Илустровао: Драгутин Њежић

Δ □ P / Z / U B □ X O R K 9 X K B
W V + 3 6 Y F O Δ H P □ K T P Y E
M J Y Λ U I X Δ P T L N Q Y D O O
S Φ / Δ □ B P O R A U □ 7 R J P E
X Λ L M Z T O Я \ 9 F H V W 3 Δ Y
□ + P G D Δ K I O P X Δ O S Φ
R N L I Y E J O Δ P G B T Q S B B
L O / P □ B □ X P E H M U Λ R R X

до знања да је „променио начин прикупљања робова“ и да ће многа његова убиства у будућности бити сврстана у групу несрећних случајева или „обичних“ убиства. Тако се за сваки сумњиви несрећни случај или нерешено убиство у области Сан Франциска седамдесетих година мислило да их је починио Зодијак.

Роберт Грејемит, чија је књига о овом случају једна од најисцрпнијих до којих може да се дође, приписује Зодијаку још два злочина: убиство једне младе жене 1966, дакле пре него што се сматра да је почео Зодијаков крвави пир, и покушај убиства још једне жене марта 1970.

Сви се углавном слажу да се Зодијак смирио. Шта се догодило? Могуће је да је убица мртав, да је извршио самоубиство, да је жртва неког несрећног случаја, да је можда убијен за време неког злочина, или га је убио неко ко је знао шта је урадио и ко је желео да га се отараси. Зодијак је могао да умре и природном смрћу... од тумора на мозгу, решимо, који је могао да буде узрок његовог убилачког понашања, на шта се озбиљно помишљамо. Можда борави у затвору због неког другог злочина или у некој установи за ментално оболеле, а можда је још увек негде напољу.

Грејемит каже да на његовој листи осумњичених прво место заузима, а ту се са њим слажу и многи полицајци који су испитивали овај случај, човек кога он назива Роберт Стар, мада то није право име осумњиченог. Према Грејемиту, Стар је био годинама под присмотором, али полиција никада није успела да сакупи довољно доказа да га оптужи, а камоли да га осуди за Зодијакове злочине. Па ипак, убеђени су да је овај крупни, бивши, пацијент установе за ментално оболеле заиста латентни убица.

Ако полиција није могла да се дочепа Зодијака у стварном животу, Клинт Иствуд је то могао у филмовима. У „Прљавом Харију“ детектив Хари Калахан пренебрегава правила не би ли се дочепао замаскираног убице познатог као Шкорпион. „Прљави Хари“ је само један од многих филмова који се необавезно заснивају на Зодијаку. Случај Зодијак није достигао размере Џека Трбосека, али је он вероватно најпознатији амерички непознати убица.

М. Ж.

ПРАДО, МУЗЕЈ КОЈИ СЕ РАЗЛИКУЈЕ ОД ОСТАЛИХ У ЕВРОПИ

ДАЈЕМО ВЕЛАСКЕЗА ЗА ФИЛИПИНЕ!

Када су Сједињене Америчке Државе, под изговором ослобађања Кубе, 1898. срамно поразиле шпанску флоту и освојиле Филиппине (о чему смо писали у прошлом броју), шпанска влада нашла се у шоку. Желећи да поврати изгубљену територију, била је чак спремна да сва платна свог великог сликара Дијега Веласкеза (1599-1660), која се налазе у Музеју Прадо поклони Американцима у замену за изгубљене Филиппине.

Нашаја је живела у страху. Била је ужасна и сама помисао да ће остати без Веласкеза. Срећом, америчке империјалистичке тежње биле су јаче од жеље појединаца да стекну тако значајна уметничка дела. Веласказ је остао Шпанцима, а Филиппине су Американци држали у колонијалној власти отприлике до краја Другог светског рата.

Вратите „Гернику“ кући!

Алфонсо Перес, некадашњи управник Прада, каже да за приче о наводној идеји трампе Веласкеза за Филиппине не постоје поуздани докази. Потврда оваквим гласинама које су се појавиле у штампи може евентуално да се нађе у белешкама америчког колекционара Хенрија Хејвмејера. У неколико наврата Хејвмејер се вајкао што америчка влада није била наметнија и, уместо Фи-

липпина које су ионако калитал морали да изгубе, није прихватила колекцију једног од највећих сликара свих времена.

Прадо није само тада био у опасности. За време грађанског рата који је беснео у Шпанији од 1936-1939. републиканска влада решила је да због страха од бомбардовања већину слика склони у подрумске просторије, а да највреднија платна транспортује за Валенсију. Пред крај рата, када је већ било сасвим извесно да побеђују фашистичке снаге генерала Франка, слике су из Валенсије поново кренуле на пут. Завршиле су у Женеви где су биле изложене у Музеју уметности и историје.

Швајцарске власти колекцију из Прада враћају новој влади генерала Франка. Срећом, слике су стигле у земљу пре него што је избио Други светски рат.

Занимљиво је да су републиканске власти за ратног управника Музеја Прадо поставиле Пабла Пикаса (1881-1973), шпанског сликара који за време грађанског рата ниједном није ступио на тло своје земље. Ипак, он је оставио једну од најчувенијих слика 20. века – „Гернику“, коју је урадио за Шпански павиљон поводом Светске изложбе 1937. у Паризу. „Герника“, слика Пабла Пикаса настала после уништења истоименог места у Шпанији, прерасла је у симбол ратне бруталности и

После пораза Шпаније у рату с Америком постојала је идеја да се платна чувеног дворског сликара Филипа IV трампе за Филиппине. Веллика је срећа да до таквог споразума ипак није дошло

злочина над недужним становништвом уопште.

Ово чувено дело било је у сталној поставци колекције слика Музеја модерне уметности у Њујорку. После смрти генерала Франка 1975. шпанске власти започеле су дуготрајни процес око повратка тог чувеног платна за које су сви у земљи сматрали да треба да „буде враћено“ Шпанији, без обзира што у тој земљи никада није било изложено.

Кључну улогу одиграо је тадашњи Пикасов адвокат Ролан Дима, садашњи министар иностраних послова Француске. С обзиром да је у Пикасовом тестаменту било наложено да „Герника“ припадне Шпанији када се у тој земљи поново успостави демократија, Дима је сматрао да треба испоштовати уметникову жељу.

Чувено Пикасово платно коначно је стигло у Шпанију 1981. и од тада је изложено у

Када је 1989. у Метрополитен музеју у Њујорку организована изложба Дијега Веласкеза, Перес Санчес није желео да уврсти слику „Лас Менинас“ (Портрет инфанткиње Маргерите) објашњавајући да би Мадрид без тог платна био исто као, рецимо, Париз без Ајфелове куле. Иначе, када је 1984. Санчес решио да рестаурацију „Лас Менинас“ повери британском рестауратору Брејлију, сви су хтели буквално да га растргну. Штампала је брујала о овој нечувеној издаји, шпански рестауратори организовали су штрајк испред Прадо. „Зар да се једном страници повери нешто што је део културног наслеђа Шпаније?!“ После пет недеља Брејли је завршио посао. Сви су рекли – с великим успехом. Веласкез је бљеснуо новим сјајем. Кренула је нова лавина, али – похвала. Брејлију је чак шпански краљ Хуан Карлос уручио највиши орден лепих уметности.

мањој галерији која се налази уз Прадо.

Музеј-као војна барака

Прадо је добио име по парку Прадо де Сан Херонимо у коме је смештен, тако да назив овог музеја у преводу значи – металниште. Подигнут је између 1785. и 1819. по идеји архитекте Хуана де Вилануеве у неокласичном стилу за време вла-

давине Карлоса IV. У Праду је требао да буде смештен музеј наука.

Када је Наполеон Бонапарта освојио Шпанију, на престо је поставио свог брата Жозефа. Француске групе користиле су Прадо као баракe, а већи део металне конструкције крова уништен је јер су га војници скидали и од метала правили метке.

После Жозефа који је вла-

дао од 1808. до 1813. на престо се вратио Фердинанд VII. Овом иначе омраженом владару деспоту припала је част да коначно оснује национални музеј и то опет из сопствене бахатости.

Када су Фердинанд VII и краљича одлучили да реновирају своју палату, решили су да на зидове поставе мање слике. Постојећа платна била су за њихов укус сувише

гломазна. Зашто онда да не оснују музеј и реше се тих незграпних слика.

Тако је Прадо, иако још није био потпуно завршен ни обновљен, свечано отворен 19. новембра 1819. године. Из колекције која је бројала 1510 слика изложено је само 311. Временом, тај број се знатно повећао.

За дуге владавине генерала Франка о Праду се баш

Франсиско Хозе Гоја и Лусиентес већ 1786. постаје дворски сликар и на том положају остаје скоро четири деценије. Поред монарха и аристократије, портрета које ради с генијалним смислом за откривање свих наказности владајуће класе, Гоја је радио и призоје из обичног живота – лудница, борби с биковима, побуна... Радећи у метежу под последњим припадницима династије Бурбон, па под окупацијом Наполеонове сољатеске и под реставрацијом реакционарне монархије, Гоја се, као неки судија свог доба, не мистри са стањем у земљи и 1824. демонстративно емигрира у Француску где и умире. Ово је чувена револуционарна композиција „Стрелјање побуњеника 3. маја 1808. године“, која прераста у симбол тежње народа за слободом.

није водило рачуна. Тако су, на пример, многе слике из овог музеја позајмљене различитим институцијама. Када је Алфонсо Перес Санчес 1990. коначно успео да направи списак свих слика, испоставило се да треба да их буде око 8000. Од тог броја 1000 је у сталној поставци, 4000 се чувају у депоима, за 500 слика претпоставља се да су или нестале или уништене, а огроман број од 2500 и даље је на разним „важним“ адресама (шунка се да је нека платна Франко великодушно давао „на чување“ и приватним лицима).

Прадо се у многоме разли-

кује од сличних музеја које су љубитељи уметности навикли да виђају по Европи. Тако се посетиоци и данас замисле куда треба да крену да би нашли салу где су, на пример, Бошова платна или слике из такозваног црног Гојиног периода.

Улога Прада у светској револуцији

Ипак, последњих година много је учињено да се побољша иначе не тако добро осветљење у музеју, слике су пажљивије распоређене, олштампани су планови и кратки приручници који по-

сетиоцима олакшавају сналажење. Основана је и најсавременија лабораторија, у музеју ради стална група реставратора, проширена је библиотека, уведено место саветника за штампу, а већ дуго се ради и на откривању „несталних“ слика.

Није само због тога Прадо другачији од осталих националних музеја. Оно по чему се можда највише разликује јесу сликари заступљени у њему.

Избор сликара у ствари одражава укус шпанских монарха и, на неки начин, и њихово политичко опредељење. Тако у Праду готово да и нема значајнијих сликара британске школе јер је Енглеска традиционално била непријатељ шпанског двора.

Прадо зато може да се похвали платинама великог холандског сликара Хијеронимуса Боша (1450–1516), у Шпанији познатог као Ел Боско. Слике овог фантасте под чијим су утицајем били многи уметници стигле су у Мадрид захваљујући Филипу II, шпанском краљу из Хабсбуршке династије. Поред Боша, Филип II одушевљавао се и радом чувеног италијанског сликара Тицијана (1487. или 1490–1576).

Оно што карактерише Прадо ипак су шпански сликари. Поред Муриља и Рибере у музеју су дела Ел Грека

(1540–1614), Веласкеза и Гоје. Срећна је околност што су и Веласкез и Гоја били дворски сликари који су својим раскошним талентом превазишли рутински посао који им је поверен и оставили за собом платна, а у Гојином случају и цртеже, графике, таписерије, зидне слике, који су много више од обичног портретисања монарха, њихових породица и шпанске аристократије. Сва тројица у самом су врху светског сликарства.

Последњих година постоје планови да се Прадо прошири и добије оближњу зграду садашњег Музеја оружја и Палату „Виљаермоса“. Коначно би неке од слика које сада „чама“ по депоима угледале светлост дана.

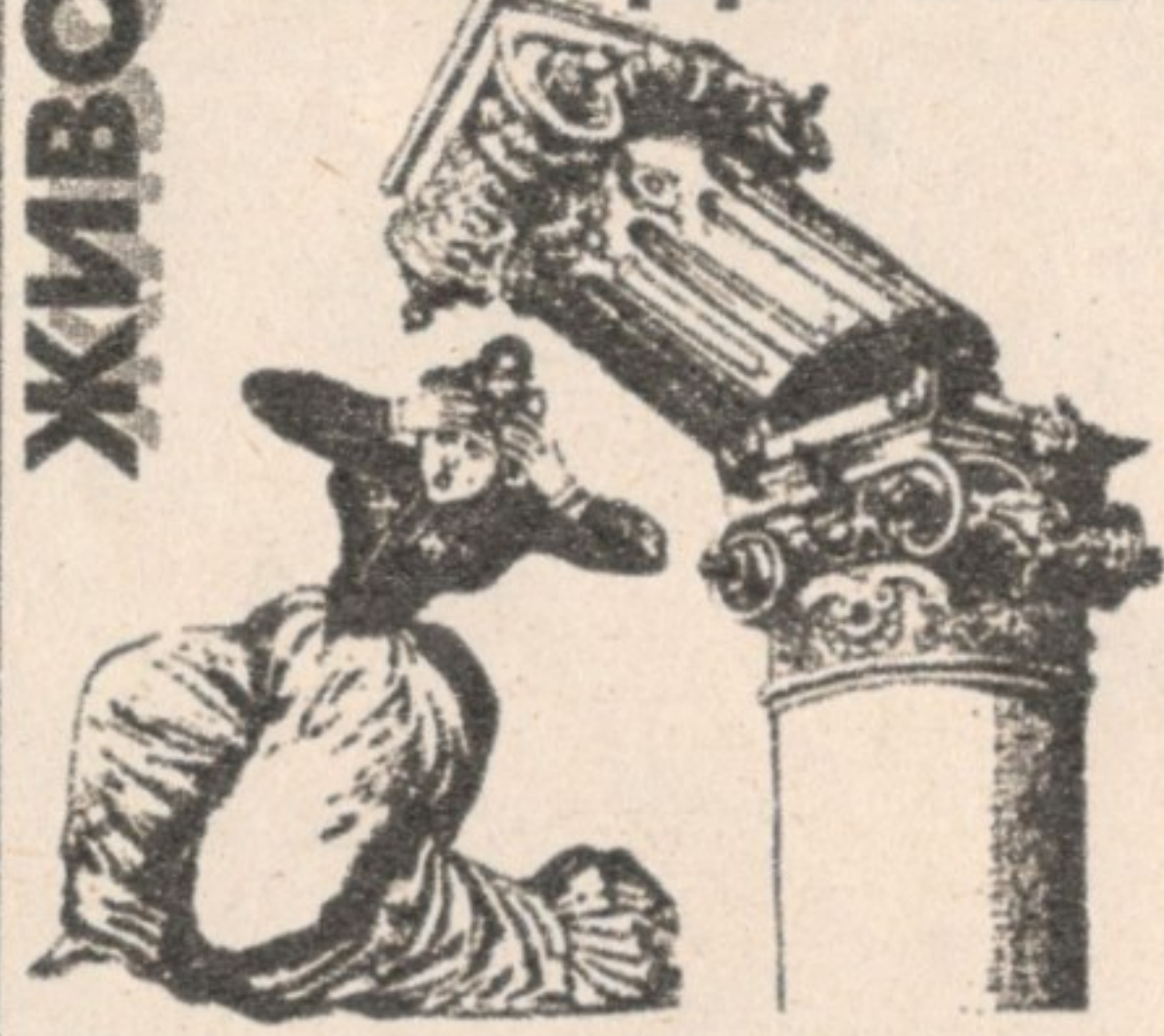
Све те планове неће решавати смењени управник Алфонсо Перес Санчес. Када се 1991. спремао инвазија на Ирак, Санчес је, са групом интелектуалаца, потписао петицију којом су се отворено супротставили плану „Пустинске олује“. Тај гест разбеснео је људе у Министарству културе и Санчес је смењен. На месту управника Прада сада се налази извесни Харин.

Прадо је очигледно увек имао своју улогу у ратним и политичким превирањима Шпаније.

В. С.

ТРИ КРИШКЕ ЛИМУНА

ЖИВОТ ПИШЕ ДРАМЕ

Воз број 2713 хватао је залет из станице Сремска Митровица и приближавао се пружном прелазу. У магновењу, умногоме заслепљен рефлекторима долазећег међународног воза, машиновођа је приметно пред собом обресе људске фигуре... деце...

Моћни рефлектори секли су као ножем предвечерњу измаглицу. Електромоторни воз број 2713 – популарно зван „рус“ – захуктавао се из станице Сремска Митровица на редовној линији за Београд. Био је 9. јануар, зима 1989, тек што је откуцао пети саг после подне.

Тридесетседмогодишњи машиновођа Зоран Гајић, човек који је већ петнаестак година седео за управљачем свих локомотива које су газиле нашим пругама, махиновођа је погледао на брзинометар и задовољно се осмехнуо: 80 km/h. Од Шиде, откуд је кренуо, засад све иде по реду вожње. Стићи ће кући пре него што заспи малена Бојана и таман кад се из школе врати средњошколац Александар.

Неколико пута је снажно притиснуо сирену: приближавао се пружном прелазу. Видео је да су с обе стране колосека спуштене рампе и да по један аутомобил стрпљиво чека пролазак воза. И онда је приметио неколико клинаца који, без обзира што се воз приближава великом брзином, претрчавају пругу. Поново сирена чији се јављач чује и до десет километара унаоколо.

У том тренутку из супротног правца стреловитом брзином приближавао се међународни воз. Зоран Гајић је угасно рефлекторе који заслепљују. Обавеза приликом мимоилажења возова. Неколико пута, онолико колико траје трептај ока, машиновођа је упалио рефлекторе да провери да му се неко није „нацртао“ на колосеку. И то је уобичајена радња у оваквим тренуцима. Онда је занемео: између колосека, тамо далеко, на крају светлосног снопа дугачког око двеста метара, нешто се забелело.

Схватио је да се та бела тачка, сваког трену све већа, помера. Да ли стоји, да ли иде?! Поново је из све снаге притиснуо сирену. Ништа. Бела тачка је већ добијала обресе људске прилике. Немогуће да ме не чује и да ме не види! Муњевито је залегао на кочици. Чинило се да је шкрипа точкова, помешана с ударом вагона о вагон, надгласала јеку сирене. Композиција као да је тетурала опирајући се дејству кочионих облога.

Брзина воза 2713 нагло се смањивала, али се зато већ распознавала дуга коса, по свој прилици неког девојчурка. Зоран Гајић се подигао са седишта не испуш-

тајући тастатуру сирене и кочице. Ако се не склони, ето несреће! Јер, зауставни пут воза који иде брзином од 100 km/h износи, у најбољем случају, око 350 метара. А машиновођа је почео да кочи на неких двеста метара.

Девојчица је нагло стала и окренула се према захукталој композицији. Зорану Гајићу се и данас чини да је у крупним уплашеним очима видео сузу. Само што није склизнула. Једва је пригушио сопствени крик. И онда је, уз неверицу, спазно како је девојчица потрчала бежећи од челичне грдосије. Полако, па све брже. Композиција, на срећу, све спорије.

Прилика је поново нагло застала и окренула се према возу. Гајић је занемео. Локомотива само што није коначно стигла девојчицу. Она се опет окренула

и покушала да побегне. Квачило које се налази испред браника локомотиве ударило је у крхко тело. И Зоран Гајић више ништа није видео, сем светлосне путање рефлектора локомотиве.

На срећу, ако је ико у овом тренутку знао шта то значи, композиција се убрзо зауставила. Машиновођа је хитро отворио десна врата локомотиве – лева, ближа, није смео јер је управо у том тренут-

Зоран Гајић:
— Страх
ме
и
сећања
на
ту
случај...

Илустровао: Драгутин Њежић

ку поред њега протутњао међународни воз — и излетео напоље непрестанце мрмљајући:

Згазио сам дете... дете сам погазио!

Речима је немогуће исказати осећања машиновође који чуећи хода поред сопствене локомотиве тражећи измасакиран леш.

Зоран Гајић данас вели да је удове померао онако како то чини луткар у позоришту кад му се замрсе конци. Није осећао ни ноге ни руке, односно, покретао их је ван сопствене контроле. Тада је чуо плач, па јаук. Негде око средине попрелично дугачке локомотиве. И угледао је, склупчану испод огромне гвожђурије. Без покрета. Само глас, непрекидан.

— Зашто се ниси склонила? — ни сада не зна да објасни откуд му у том тренутку управо то питање.

— Хтела сам да се убијем! — једва је успео да разабере глас који је долазио однекуд од згрченог тела.

Истог тренутка дотрчало је неколико узбуњених путника, углас пекујући железницу и ко их, је л', наговори да путују њом, несигурном и временом и кретањем. Онда су занемели пратећи поглед машиновође који је клечао крај средњих точкова.

— Дај да је видимо? Шта чекамо! — узвикнуо је очигледно најприбранији.

Зоран Гајић, искусан машиновођа, машинално је подигао руку и зауставио их речима:

— Дај да прво видимо да ли јој је кичма у реду?

Била је, бар по речима несрећног девојурка. Могла је да покреће и руке и ноге. Неколицина њих, најприсебнијих, изнели су дете испод точкова локомотиве и брже-боље сместили га на задње седиште аутомобила који је још чекао да се подигне рампа на пружном прелазу. Утврдили су, на први поглед, да девојчица само крвари из носа. И онда је „застава 101“ појурила према болници.

Зоран Гајић је из железничарске кухиње поред прелаза известио отпавника возова у Сремској Митровици о удесу. И запутио се према својој композицији да сачека долазак милиције и увиђај.

И данас памти, а прошло је, ево, пуне четири године од догађаја на прузи недалеко од Сремске Митровице, три кришке лимуна које му је — док је седео блед и непомичан на насипу поред локомотиве — донела једна старица, путница воза 2713 уз речи:

— Узми, синко, видим да ти није лако. А спасао си је, невољнику...

Три дана касније Зоран Гајић је сазнао да је девојчица отпуштена из болнице, без озбиљнијих повреда, сем огреботина на носу и на ноzi.

Месец дана касније јавио се и отац девојчице. Желео је да упозна машиновођу и да му захвали. Зоран Гајић није желео нови сусрет са девојчицом. Само је, пошто је и он отац, замолио дотичног она да својој јединици никада не узима за зло слабу оцену из било којег предмета. Наиме, у том телефонском разговору сазнао је да је девојчица, дванаесто пролеће тек приграбила, била очајна што је као одличан ученик добила јединицу из математике. И одлучила да два и два сабере између колосека.

Н. Милатовић

BEOSOFT — COMMODORE 64/128

игрице за компјутер

BEOSOFT је фирма за продају програма за Commodore основана 1989. До сада нам је поверење поклонило преко 10.000 чланова из целе Југославије. За квалитетну услугу и фер однос према купцима 1991. године смо по анкети часописа *Svet Kompjutera* проглашени за најбоље продавце програма. Поседујемо преко 3000 програма. Ово је део из наше понуде. Поставите и Ви наши члан!

ЦРТАНИ ФИЛМ	АУТО-МОТО ТРКЕ	ПОЧЕТНИЧКИ
АКЦИОНИ	ФИЛМСКИ ХИТОВИ	ПУЦАЧКИ
СВЕМИРСКИ	РАТНИ	СПОРТСКИ
ДЕТЕКТИВСКИ	БОРИЛАЧКИ	ИГРЕ СА ТОП-ЛИСТА
НИНЋЕ	ЛУНА ПАРК	НАЈБОЉЕ ИГРЕ ЗА Ц-64
ФУДБАЛ	ИГРЕ НА СНЕГУ	КОШАРКА
ЖИВОТИЊСКО ЦАРСТВО	ИГРЕ БЕЗ ГРАНИЦА	НАЈБОЉЕ ИГРЕ 1990
НАЈБОЉЕ ИГРЕ 1991	НАЈБОЉЕ ИГРЕ 1992	ВЕСТЕРН
АВАНТУРИСТИЧКИ	ОЛИМПИЈАДА	ПОРНО
ДРУШТВЕНИ	СИМУЛАЦИЈЕ ЛЕТЕЊА	ЕНГЛЕСКИ ФРАНЦУСКИ НЕМАЧКИ
ХИТОВИ НОВЕМБРА	ХИТОВИ ДЕЦЕМБРА	ХИТОВИ ЈАНУАРА

СПЕЦИЈАЛНА
ПОНУДА

ИЗАБЕРИТЕ 3 КОМПЛЕТА И
ДОБИЈЕТЕ ЈОШ 3 БЕСПЛАТНО
(ОКО 150 РАЗЛИЧИТИХ ИГРИЦА
6 КОМПЛЕТА НА 3 КАСЕТЕ)

СПЕЦИЈАЛНА
ПОНУДА

Свака касета садржи упутство на нашем језику. Гаранција за све наше услуге је годину дана. Цена једног комплета износи 4 АЕМ (динарска противвредност на дан испоруке). Снимамо на SONY касетама ППТ трошкове сноси купац. Поштомку добијате за 2 - 3 дана. Касете можете наручити телефоном или писмом.

НАРУЧЕНИЦА

ДА, овим неопозиво наручујем следеће комплете:

име и презиме

место и поштански број

улица и број

БЕОСОФТ, ПОШТАНСКИ ФАХ 25

11050 Београд 22 ☎ 011-421-355 и 429-848

Радио пријем: од 08 до 214 сваког дана

Да бисте у Америци постали и остали успешан човек, важно је да између осталог, водите и здрав живот. А то значи: бити заклет поборник умерене исхране, физичке активности (навикли смо да гледамо Била Клинтон или Мадону у јутарњем јо-гингу), мало пити и уопште не пушити.

Они који желе да оду још један корак даље прихватају нову „религију“ која налаже не само очување већ и побољшање општег стања организма, а посебно поспешује рад централног нервног система. Одлазе у барове у којима се служе пића здравља или узимају лекове за које верују да ће им побољшати мождану активност.

Како то изгледа у пракси?

Свако има компјутер у глави

У „Салуну ДНК“, једном од 12 у Сан Франциску које држи Џим Инглиш, иначе власник компаније „Умне супстанце“, атмосфера је слична оној у било ком бару који жели да буде ексклузиван. Црвени зидови, црна таваница, лампе у облику пешчаних замкова, графити који поручују: „Будите спремни! Долази ново време!“

Бармен ће спремно пружити карту на којој је избор од 38 „умних“ напитака. Уз назив сваког написано је и објашњење од чега се то пиће састоји и чему служи. Ако, рецимо, човек наручи „експлозију“, знаће да је добио напитака који садржи фруктозу, минерале, витамине, 500 милиграма фениаланина (из групе аминокиселина које су неопходне за изградњу живих организама и за одржавање живота уопште), плус кофеин.

– Велики мозак подељен је на леву и десну хемисферу које повезује corpus callosum – објашњава Инглиш. – То су, ја обично сликовито кажем, два моћна компјутера у нашој глави. „Експлозија“ или неки други од наших напитака послужит ће да би веза међу тим рачунарима била боља. Односно, наша пића утичу да неутротрансмисери, супстанце које преносе нервне импулсе с једног неурона на други, буду активнији. Самим тим човеку мозак ради брже и боље.

Џим Инглиш није, наравно, једини власник барова ове врсте. Његови се разликују од осталих јер служе само „умне“ и здраве напитке. Други, на пример, „еликсир“ чији је власник Том Кет (уметничко име), нуде посетиоцима и „лекове памети“.

У АМЕРИЦИ СЕ ШИРИ
„ЛУДИЛО“ ЗВАНО –

ПРОБУДИТЕ МОЗАК!

медикаменти побољшати умни рад.

Шта на све ово кажу стручњаци?

Медицина за сада није забележила ниједан напитака или лек који би здраву и нормалну особу учинио паметнијом – каже Гери Венк, професор са Универзитета у Аризони чија је ужа специјалност памћење

Уместо на чашицу вискија, У све популарније барове у Сан Франциску људи свраћају да поруче напитака који побољшава памћење и концентрацију и одлаже процес слабљења можданих активности. Да ли се ради о моди или покрету будућности?

и слабљење можданих активности код људи.

Ако већ користимо израз „лек памети“, онда ту можемо да убројимо и кофеин. Ако смо уморни, кофеин ће нам помоћи да боље радимо. Међутим, ако га узимамо кад

смо у сасвим доброј форми, може се догодити да postanемо узнемирени.

За сада смо само поуздано утврдили да умерена и пажљиво одабрана исхрана може да продужи живот – наставља Венк. – Експерименталне животиње којима смо смањивали оброке живеле су 50 одсто дуже од оних које смо превише хранили. Зашто и људи не би свакога дана прескочили понеки оброк?

Истраживања која сам радио са колегама, настојећи да испитам да ли смањена исхрана утиче на успоравање старења можданих ћелија и да ли поспешује умне способности, дала су негативне резултате. Особа која се одриче хране живеће дуже, али неће бити паметнија. Само, можда, гладнија.

Старост је болест

Док стручњаци одлучно одбијају идеју о узимању памети на чашицу, поклоници покрета „Пробудите мозак!“ тврде да ће будућност доказати ко је био у праву. Јер, треба имати у виду да је пре само педесет година било право чудо узимати витамине у пилулама. Данас је то за многе навика исто као што узму аспирин чим их заболи глава.

– Старење организма, па и мозга, хронична је болест којој су подложни сви који превале тридесету – каже Ворд Дин, геронтолог из Пансакотле, у Флориди. – На жалост, овој болести медицина још није посветила довољно пажње.

Људи који све више прихватају идеју покрета „Пробудите мозак!“ не маре за критике стручњака. Покуша ли неко да оспори да од пића и лекова човек може да постане паметнији, они се не љуте. Сматрају да свако има право да верује оно што жели. А мозак, то бар сви знају, једини је људски орган који је и даље велика непознаница. Како онда њима неко може да каже да „умна“ пића и „лекови памети“ не утичу на побољшање памћења, бољу концентрацију, већу будност, лакше решавање постављених задатака и успоравање старења мозга.

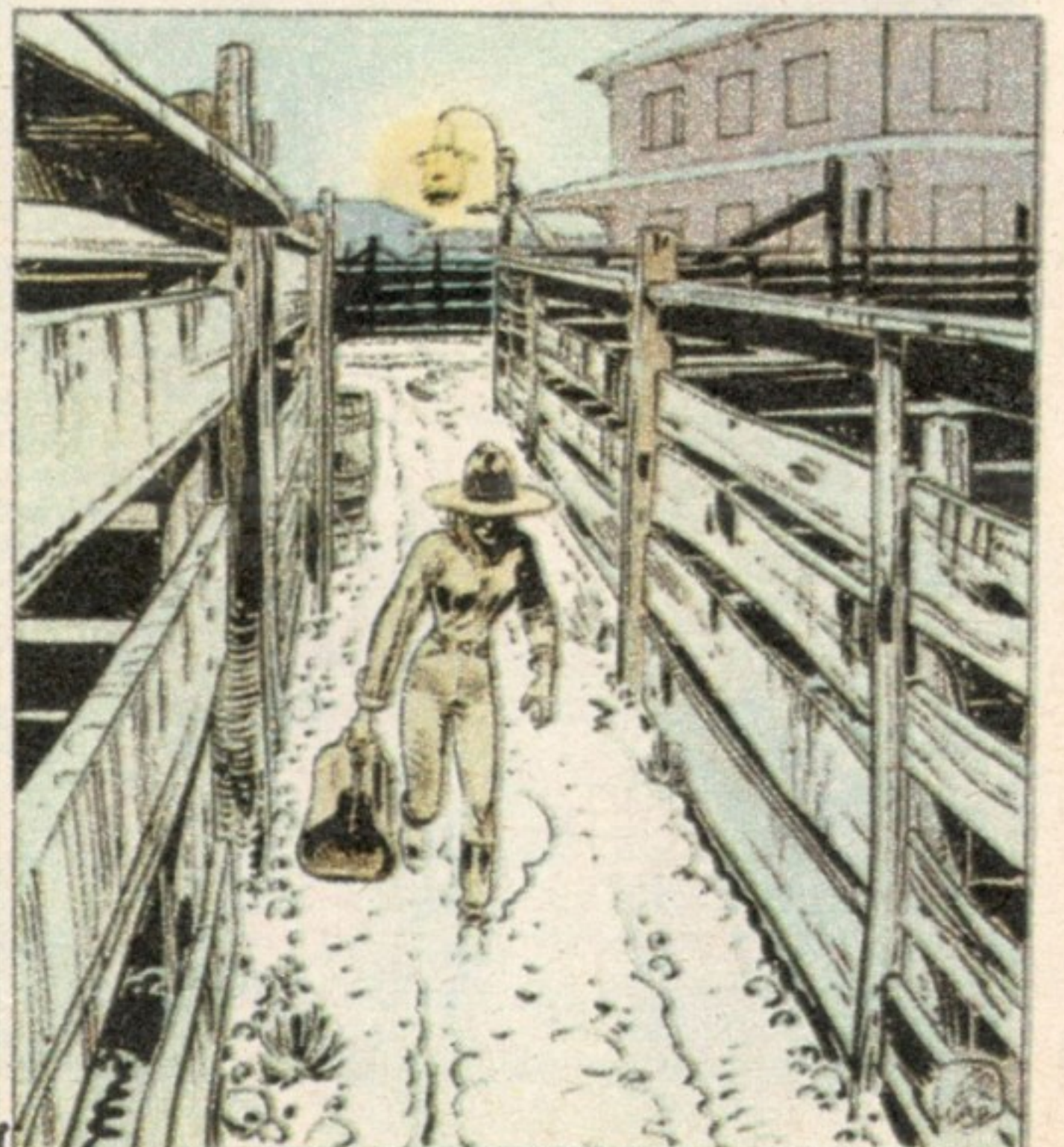
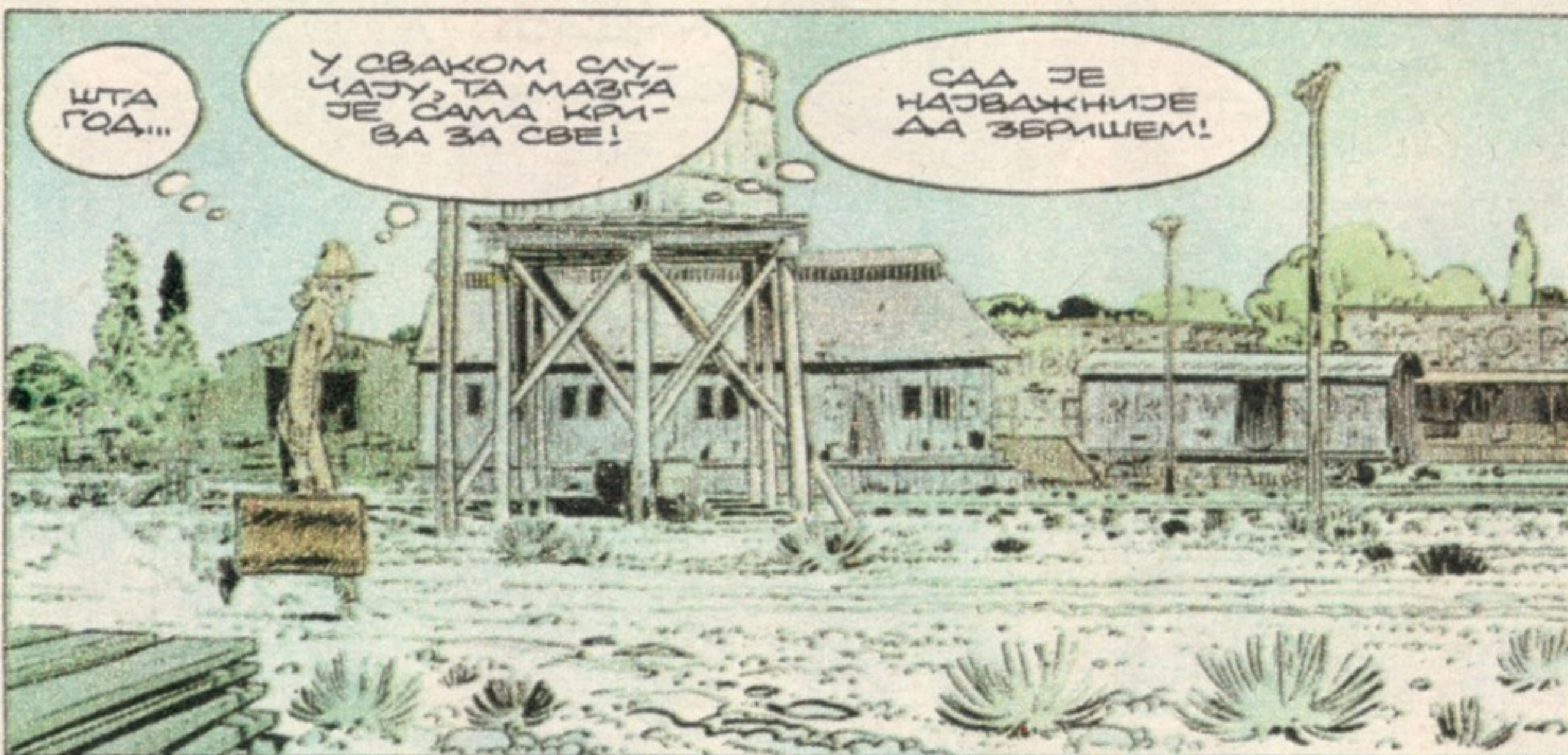
Док трају расправе, барова са напцима здравља све је више. Поред Сан Франциска, отворени су у Даласу, Њујорку, има их на Флориди, полако се јављају и у Канади. Поклоника „Пробудите мозак!“ већ има преко 100.000 само у САД.

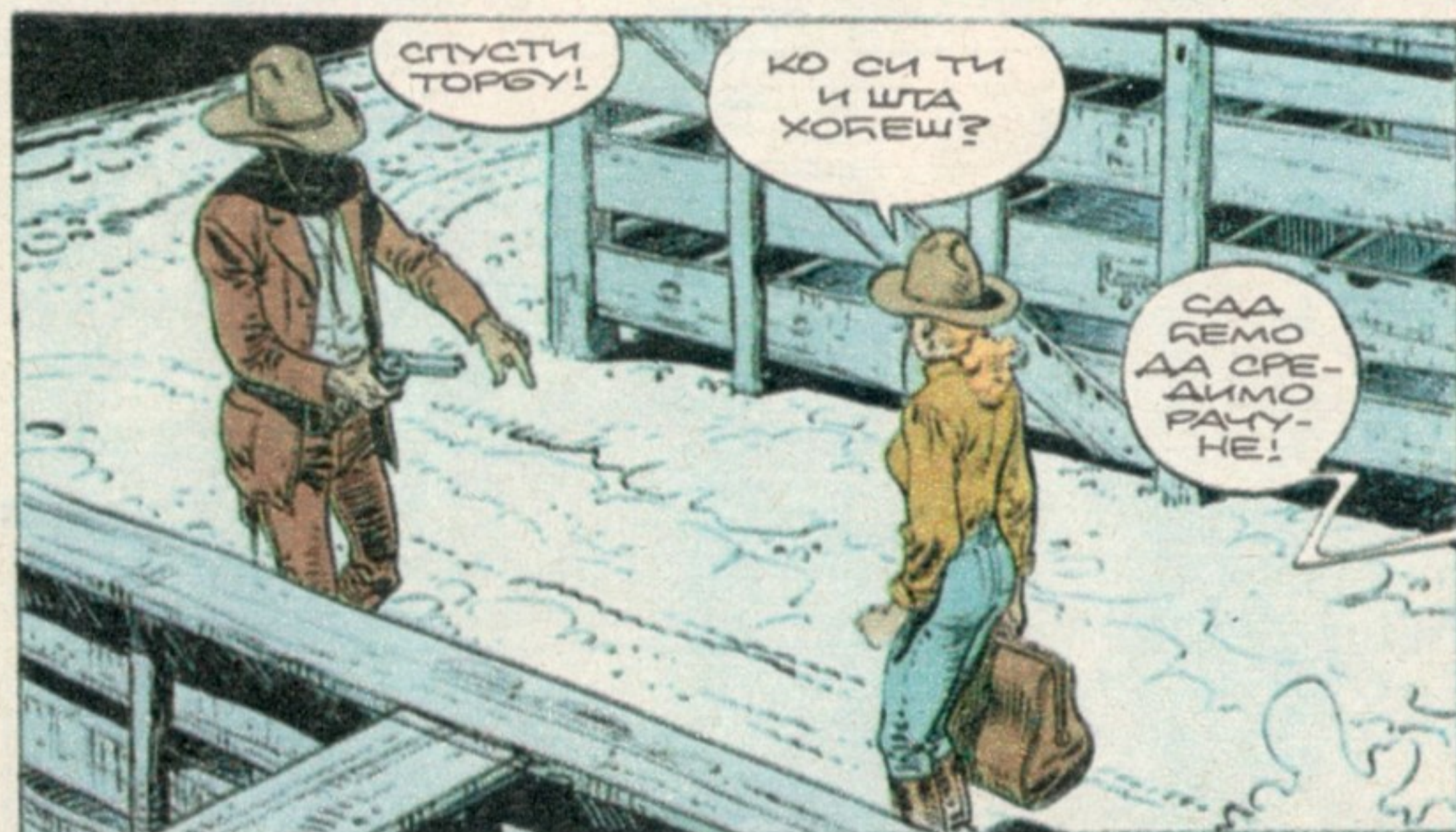
Остаје да се види да ли је у питању тренутна мода или покрет будућности. **В. С.**

ПОРУЧНИК БЛУБЕРИ

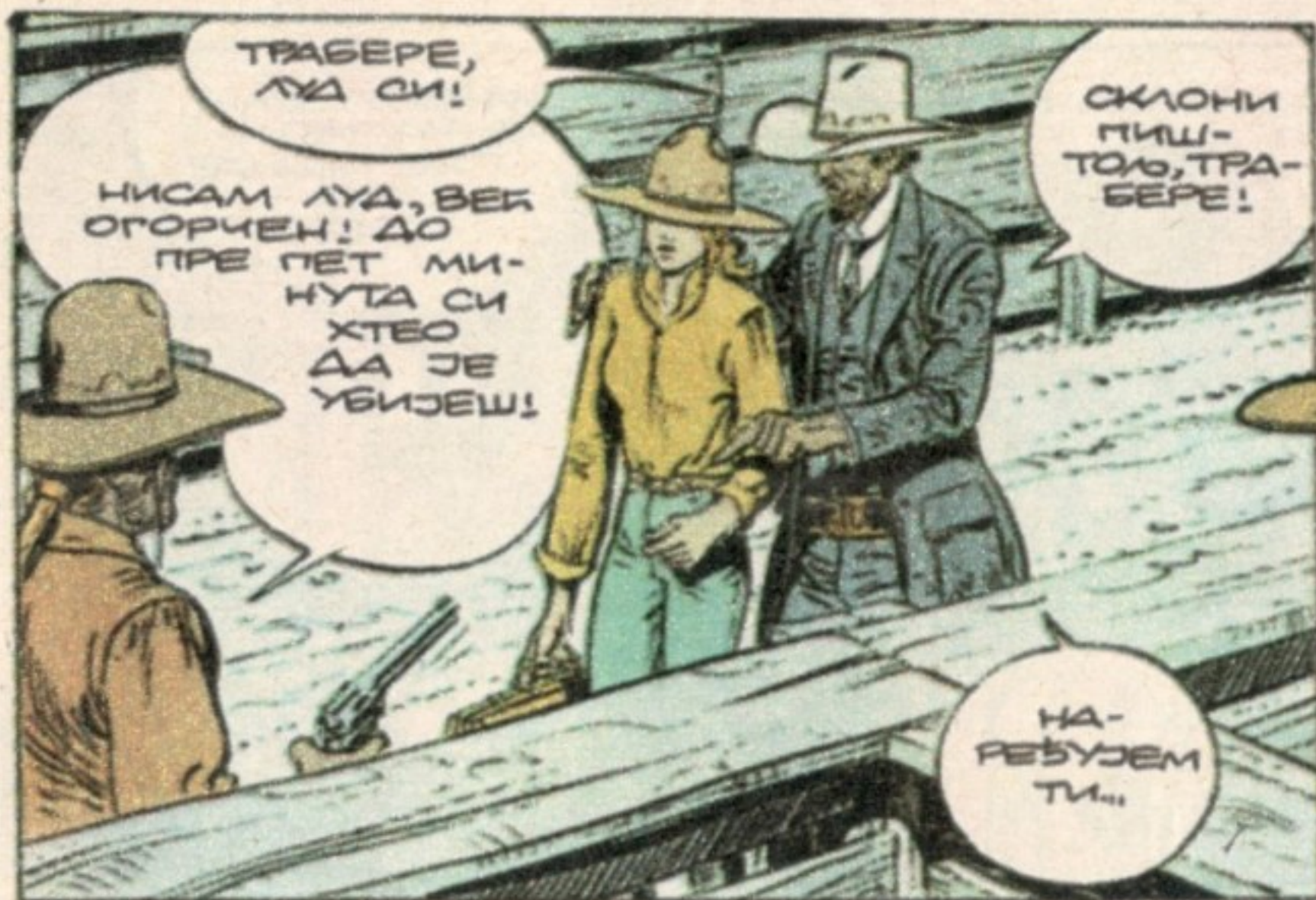
Несретна љубав III ДЕО

ПИСАЊЕ: ШАРЛИЈЕ И ЖИРО (SHARLIER ET GRAUD) ЦРТАЊЕ: ШАРЛИЈЕ (SHARLIER)

ТРАБЕРЕ,
АД СИ!

НИСАМ ЛУД, БЕК
ОГОРЧЕН! ДО
ПРЕ ПЕТ МИ-
НУТА СИ
ХТЕО
ДА ЈЕ
УБИЈЕШ!

ОКЛОНИ
ПИШ-
ТОУ, ТРА-
БЕРЕ!

НА-
РЕБУЈЕМ
ТИ...

НЕ МОЖЕШ ТИ ВИ-
ШЕ НИШТА, СТЕН-
ТОНЕ! А ТИ, КУМКО,
ПРИЈИ С ТОМ
ТОРБОМ!

УЗМИ
ЛОВУ,
ТРАБЕРЕ,
А ИДУ ОСТАВИ
НА МИРУ!

СТА-
НИ-
ЦА!

МИСЛИТЕ
ДА ЋЕ ПОКУ-
ШАТИ ДА
СЕ ИЗВУМЕ
У КОНВОЈУ!

МММ!

УЈЕ-
ТЕ
ЛИ?

?

МММ!

ПСТ!

ТЈА! ДОБРО ТЕ ПОЗНАЈЕМ, СТЕНТОНЕ! РЕБА
МИ ГАРАНЦИЈА ДА БЕШ БИТИ МИРАН!
УПОЗОРАВАМ ТЕ!

ЈА
НИСАМ
БУ-
БЕРИ!
УВИДУ
ТЕ АКО
НЕШТО
ПОКУ-
ШАШ!

А
ТИ,
МАЛА,
КРЕДИ
СА
МНОМ!

КРЕДИ!

ЈАО!

ПРО-
КЛЕТ...

ШЕРИФЕ
КОХРАН!

МММ!

ДИВНО ИЗНЕКАЂЕ-
ЊЕ, СИНКО! БРЗО
МЕ ОДВЕЖИ!

АЛИ,
ШТА
СЕ
ДЕ-
СИ-
ЛО?

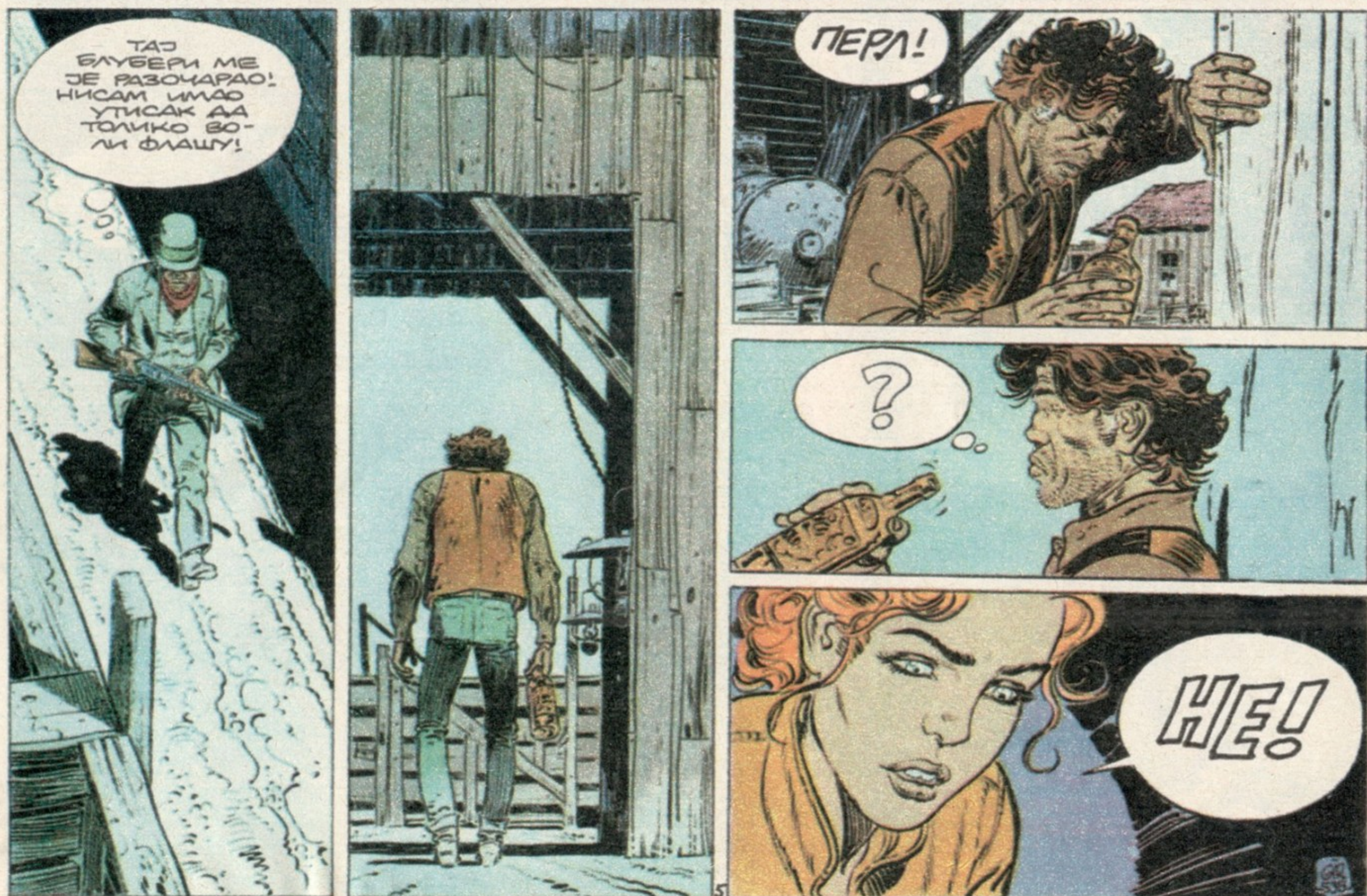

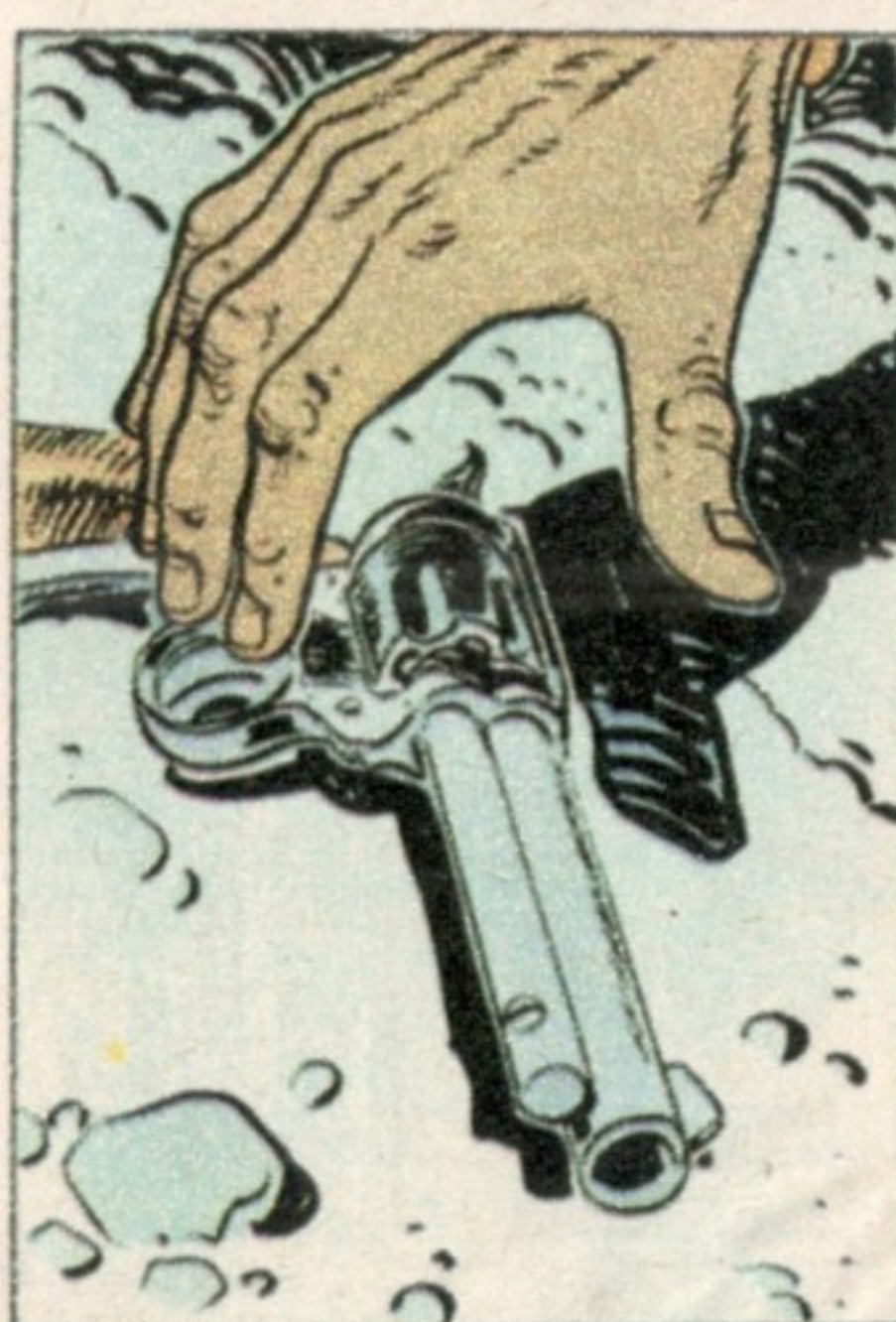
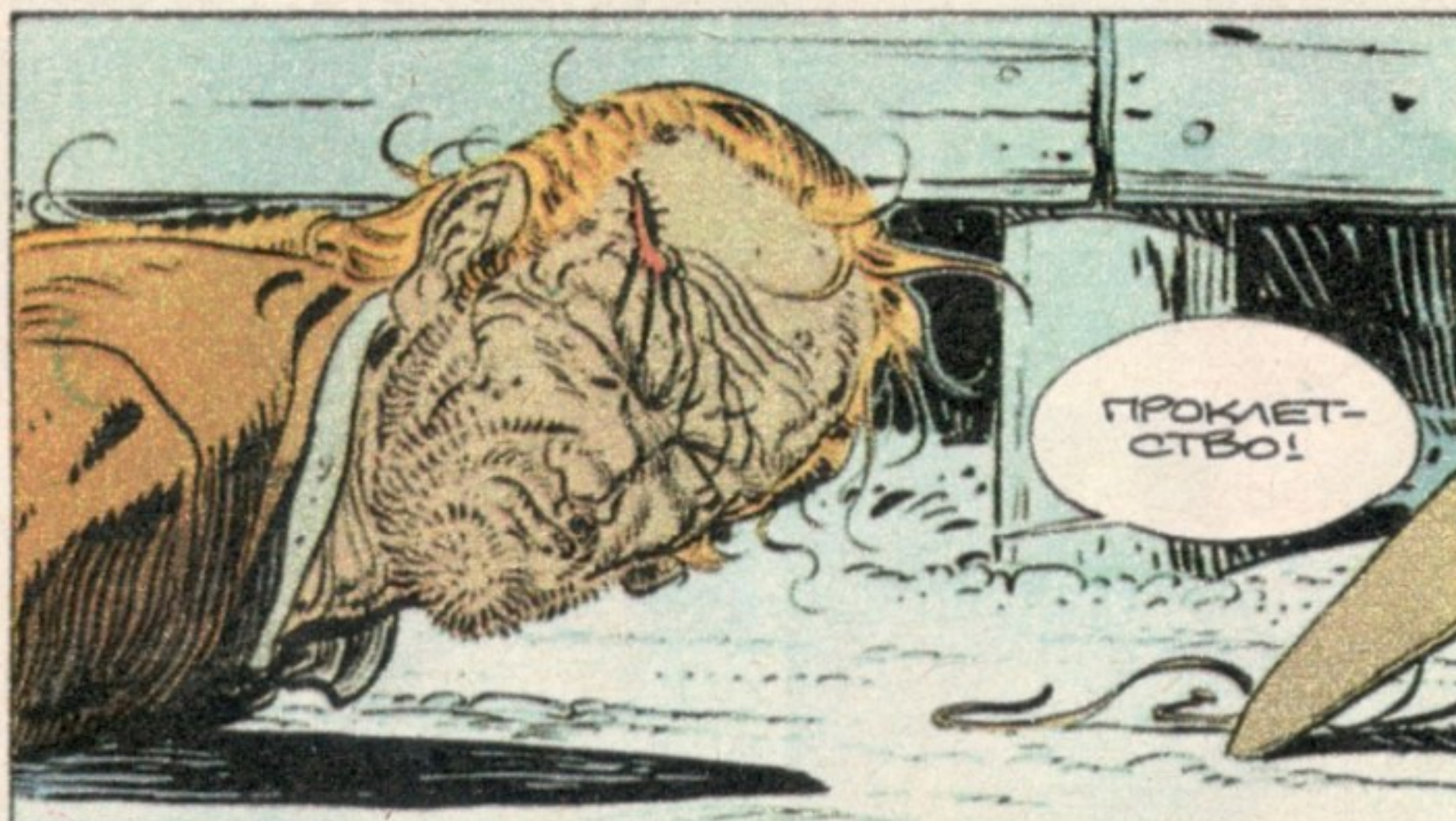
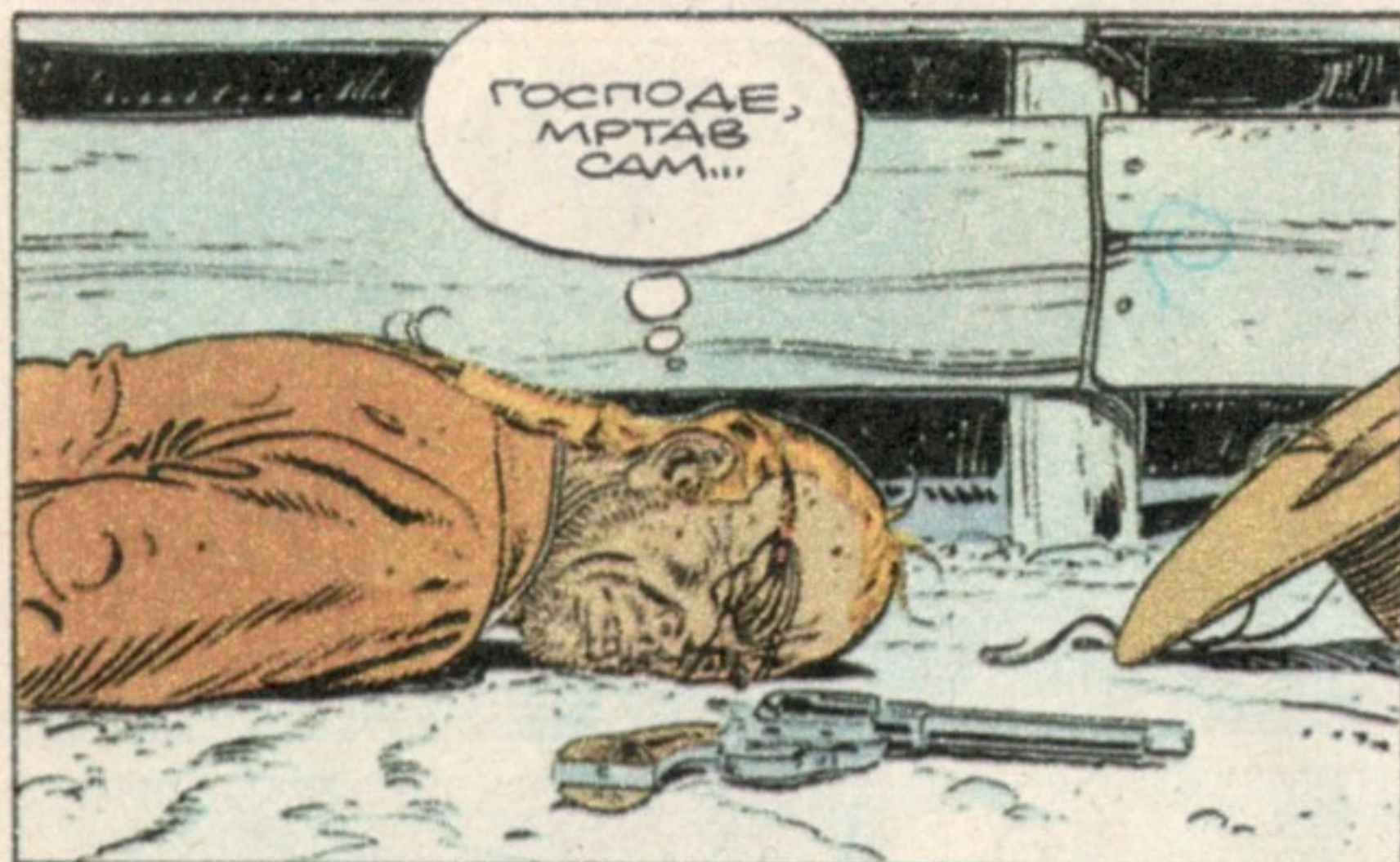
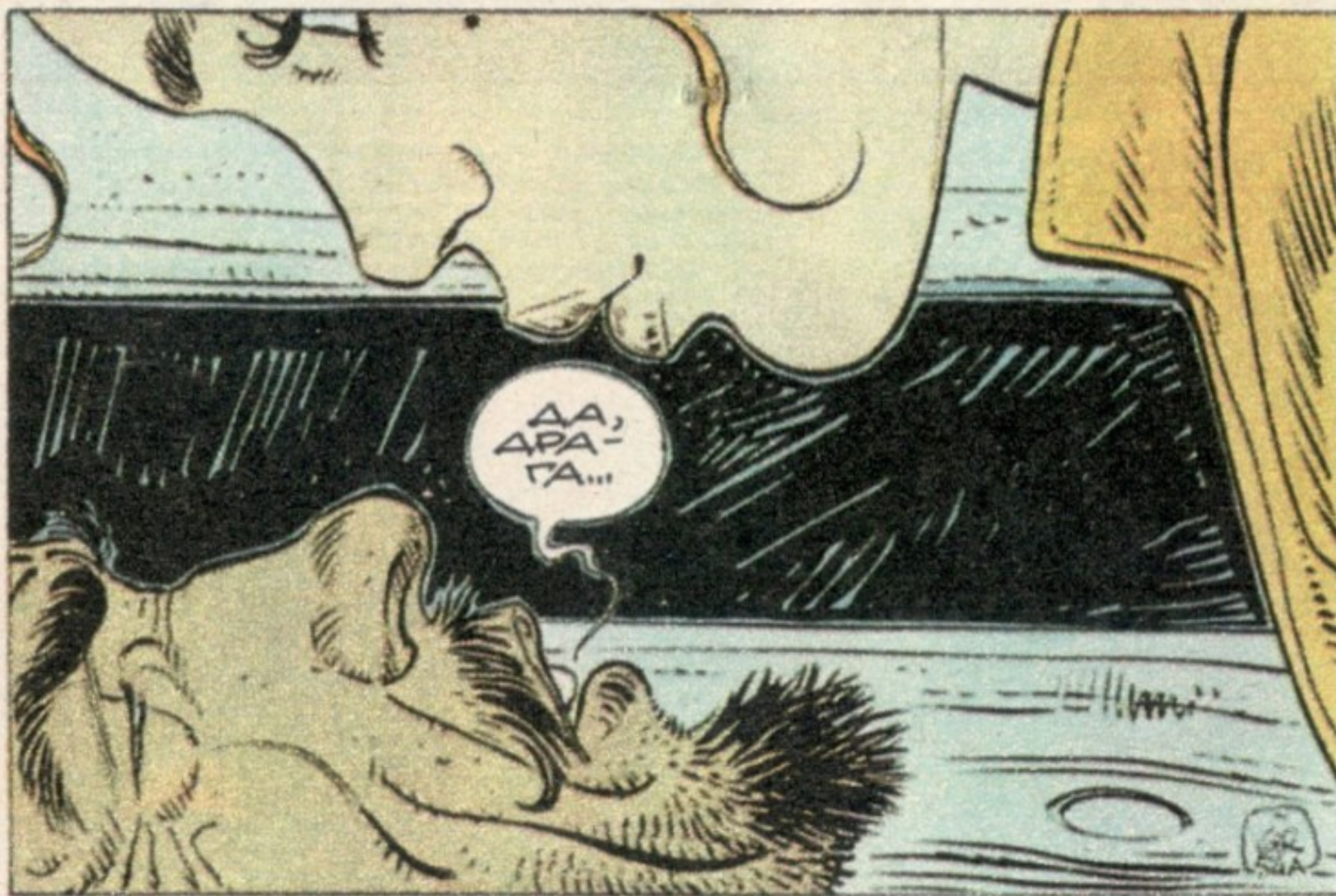
БИО САМ
ГЛУП И
ДОЗВОЛИО
ДА МЕ ТРА-
БЕР ИЗ-
НЕКА-
ДИ!

ПАМ!

ПРАВИО
ОС МРТАВ!
СРЕБА ШТО
ЈЕ СТЕНТОН
ИНСИСТИРАО
ДА МЕ ДОВЕ-
ДУ ОВАМО,
ИНАЧЕ, БИ МЕ
ТРАБЕР ОСТА-
ВИО УСРЕД
ПТУС...

ПУЦАЈ!
ШТА ЈЕ...

АЈУК,
НЕ МРАДЈ!
ИДЕМ
ПО ДОК-
ТОРА!

ПЕРА!

СРЕДИО САМ
СТЕНТОНА!
ПРЕОСТАЈЕ
МИ ЈОШ ЈЕ-
ДИНИ СВЕ-
ДОК...

И АКО
УСПЕМ
ДА ЗЕРИ-
ШЕМ С
ТОРЕОМ,
НИКО НЕ-
БЕ ЗНА-
ТИ...

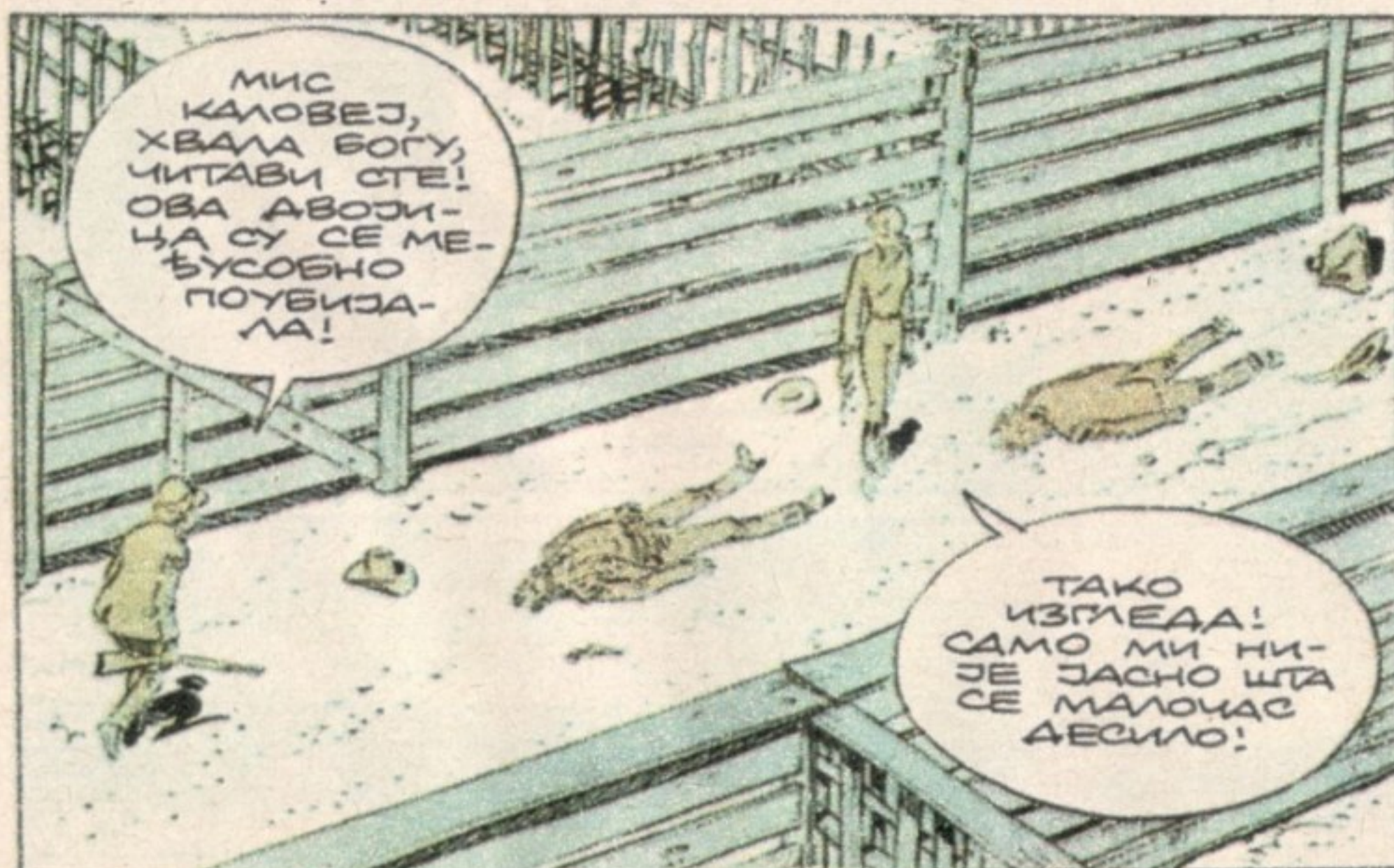
ШТА...
ОООХ!

ТРААСККК

ТРАБЕР!
?!

РРЛОМРР

МИС
КАЛОВЕЈ,
ХВАЛА БОГУ,
ЧИТАВИ СТЕ!
ОВА АВОЈИ-
ЦА СУ СЕ МЕ-
БУСОВНО
ПОУБИЈА-
ЛА!

ТАКО
ИЗМЕДА!
САМО МИ
ЈЕ ЈАСНО ШТА
СЕ МАЛОЧАС
ДЕСИЛО!

МОЖЕТЕ
ЛИ МИ
ИСПРИЧА-
ТИ ШТА
СЕ ТАМНО
ДЕСИЛО?

ГОСПОДЕ, МРТ-
ВИ СУ ЗБОГ
МЕНЕ!

ИДЕМ
ПО
ЛЕКАРА!

НЕ СЕКИРАЈ СЕ! СТЕН-
ТОН ЈЕ ТВРА ОРАХ!
ИЗВУКИ БЕ
СЕ!

ШМРК!

А ТРАБЕР
ЈЕ ЗАРАДИО
САМО ДОБ-
РУ ЧВО-
РТУ!

И
БЛУБЕРИ
ЈЕ СТРА-
ДАО
ЗБОГ
МЕНЕ!

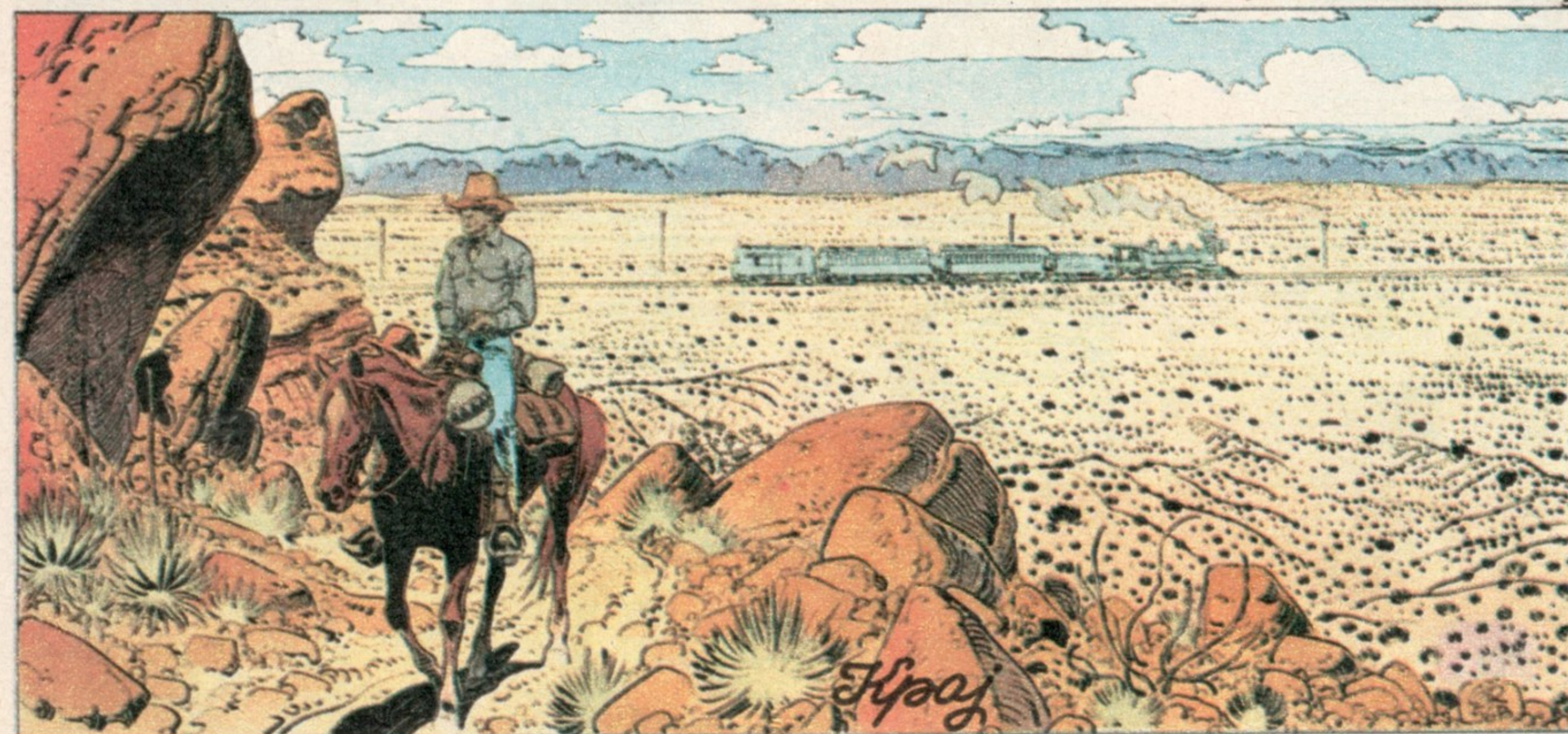
БЛУБЕРИ СТРАД'О?
ЖИВ ЈЕ ОН
И ЗАРАВ, СА-
МО НАТОП-
ЛЕН ВИС-
КИЈЕМ
К'О СУНБЕР!
МЕ, ОВА
ФЛАША
МЕ ПОД-
СЕГА
НА...

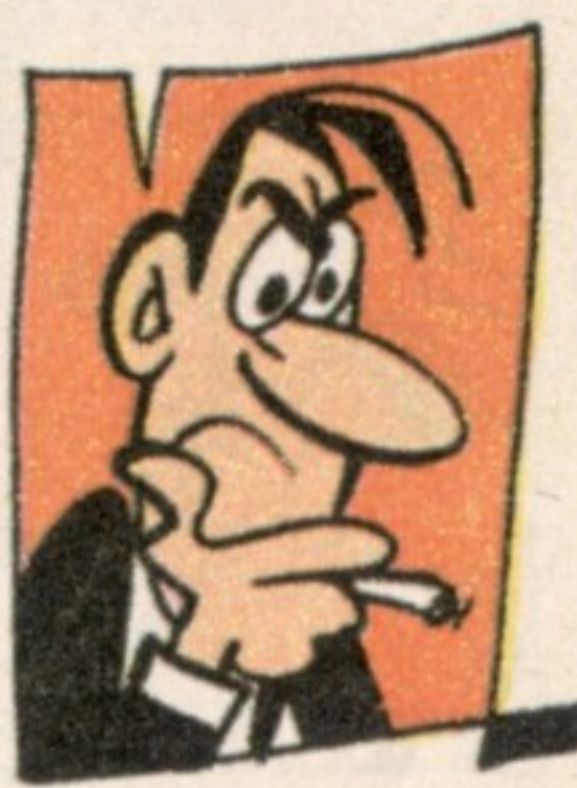
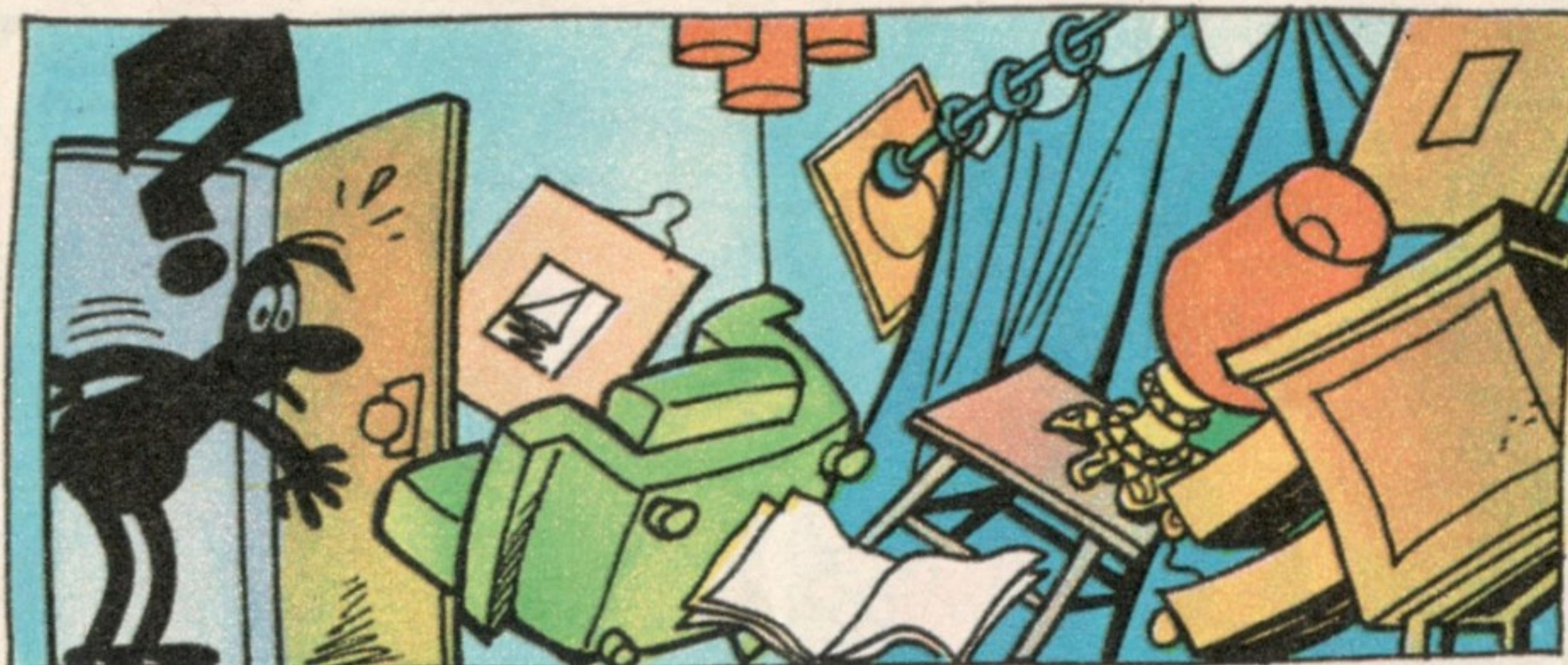
БЛУ-
БЕРИ ЈЕ
ЖИВ? СИ-
ГУРНИ
СТЕ!

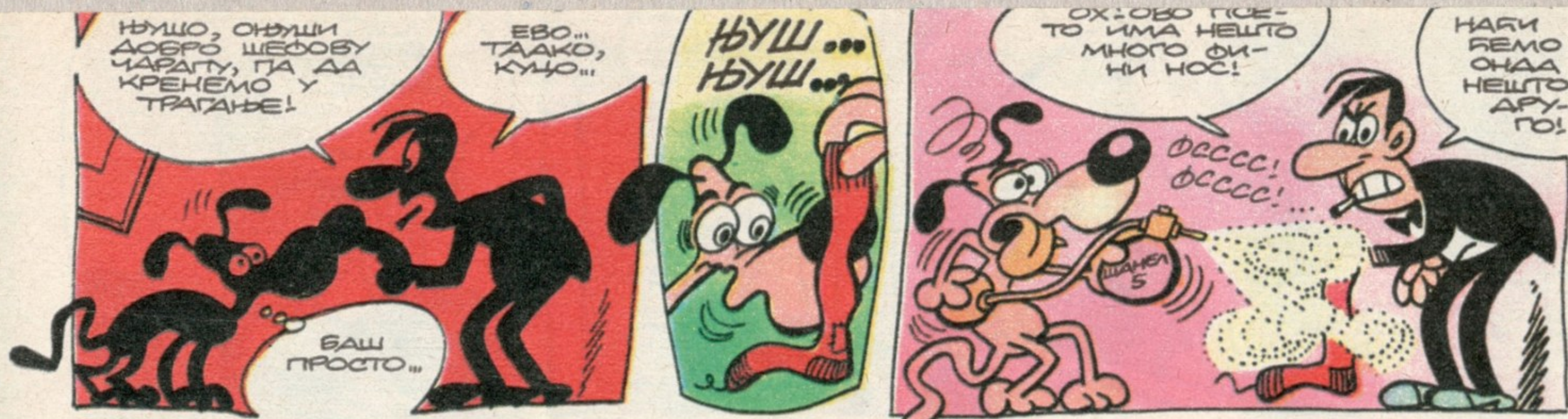

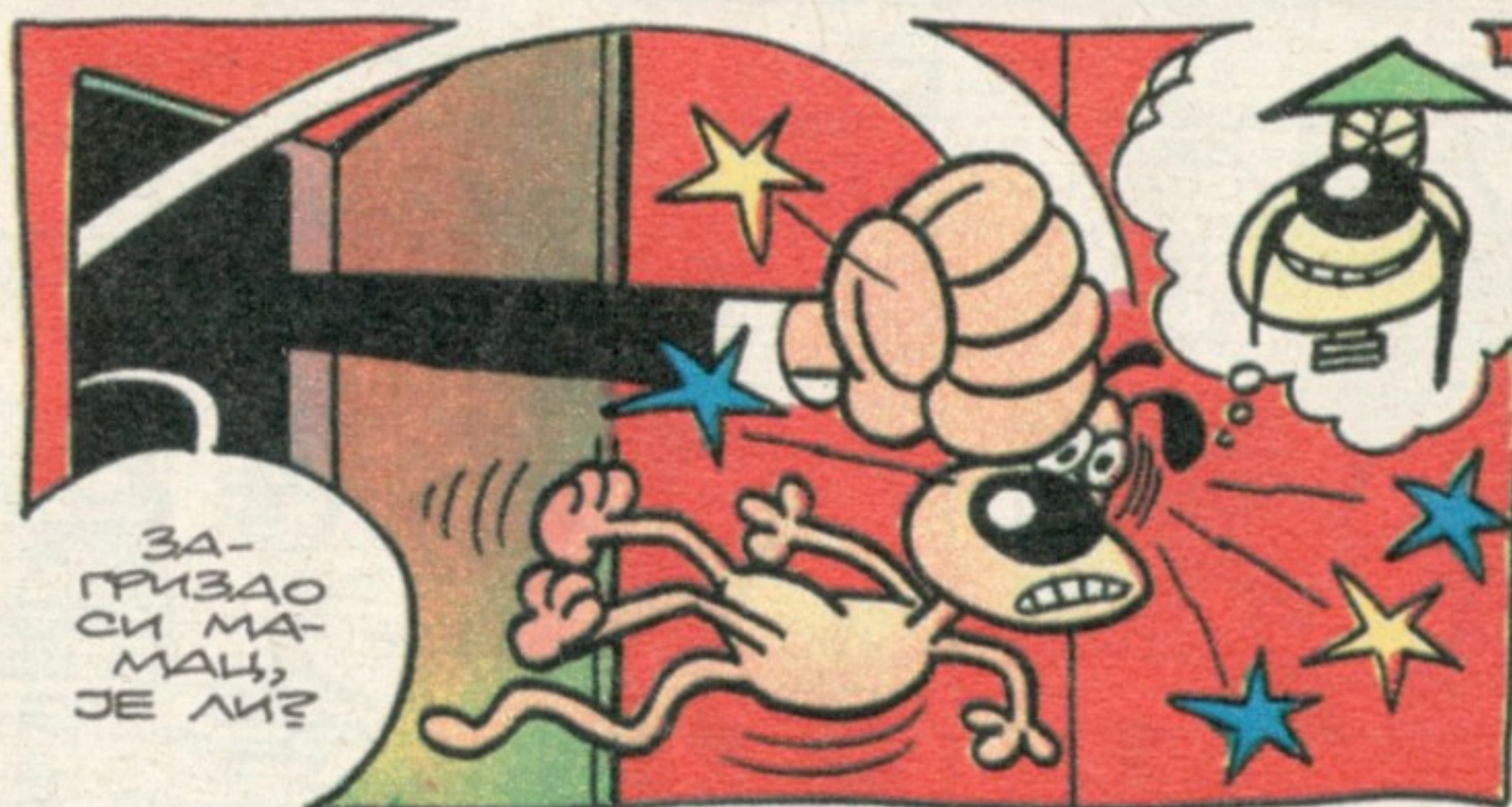
СУДЕБИ
ПО ФЛАШИ,
НЕ САМО
ДА ЈЕ
ЖИВ, НЕГО
СЕ И МУ-
ВА ТУ
НЕГАЕ!

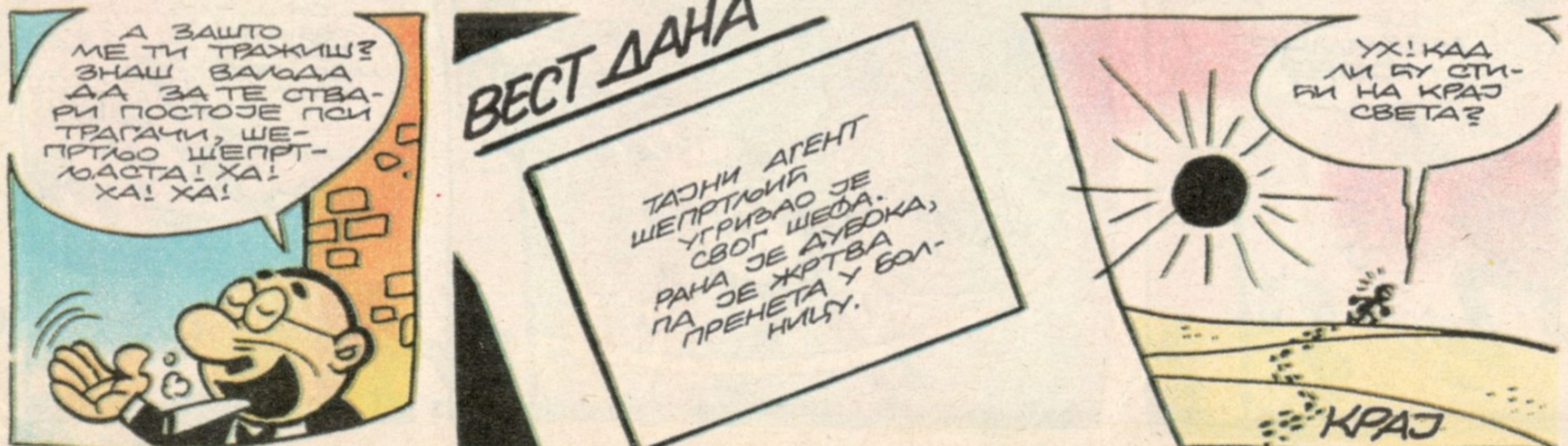
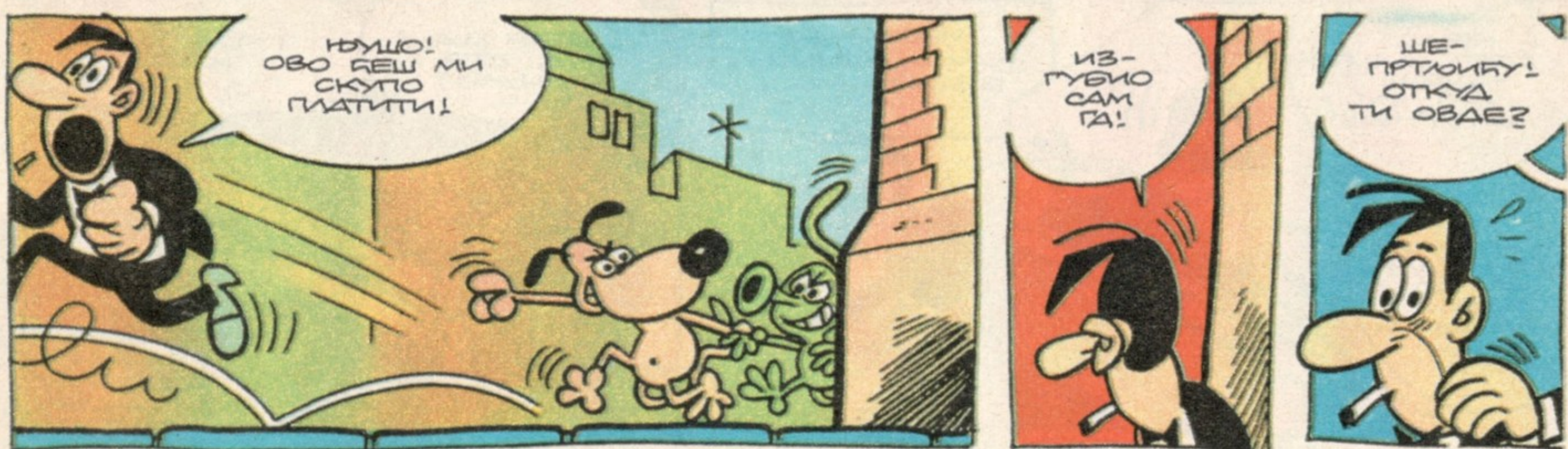
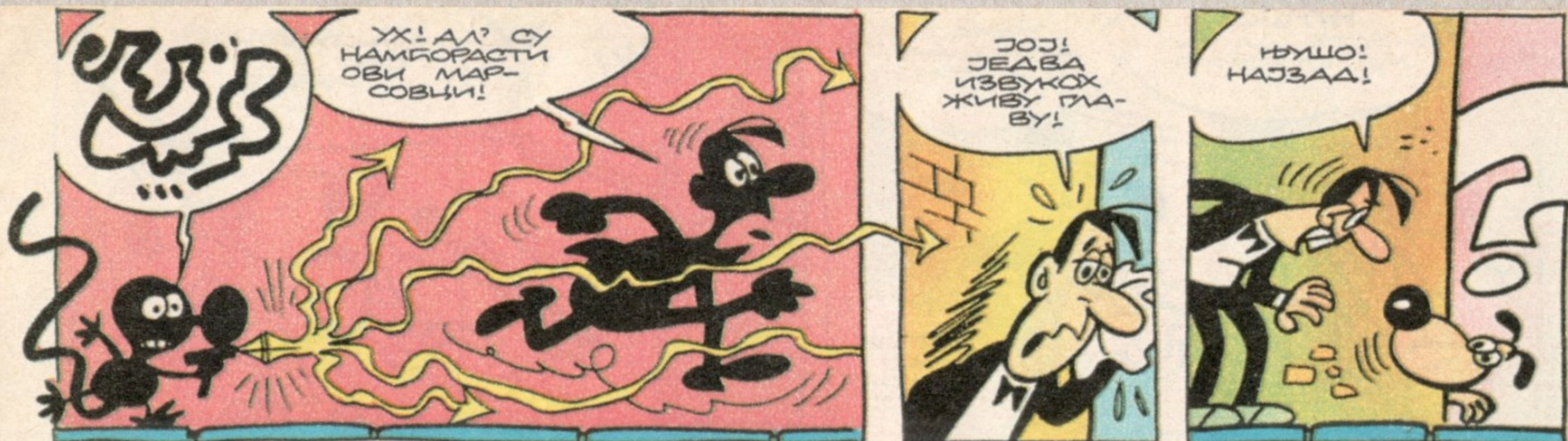
АЛИ...
АЛИ...

ПРОЧИТАЈ ПРОСКИТАЈ

ЈЕДНА ТРОДИМЕНЗИО- НАЛНА ОВЦА, ДВЕ ТРОДИМЕНЗИО- НАЛНЕ ОВЦЕ, ТРИ ТРО...

Пошто је фалсификовао готово све што вреди фалсификовати, организовани криминал околно се на лекове. Ствар још није узела маха, али су већ забележени први случајеви појаве лажних пилула за контрацепцију, средстава против болова, па чак и антибиотика. Ерик Беглајтер, магистар ликовних уметности и технологије Масачусетског технолошког института и директор фирме „Димензионал фудс“ из Бостона, верује да је пронашао начин да се овоме стане на пут: таблете с утиснутим холограмима.

Таблете се по дефиницији гутају, што ће рећи да су Беглајтерове ласерски произведене тродимензионалне слике предмета (холограми) – јестиве. Поступак је једноставан. У металне плоче најпре се ласером угравира одређени тродимензионални отисак, те исте плоче затим се употребе за сабијање праха у таблете и на површини остаје вишебојна тродимензионална сличица коју је немогуће фалсификовати. Отисак је до те мере минијатуран, дубок је свега неколико микрона, да га је могуће видети само уз помоћ електронског микроскопа или специјалног скенера.

Како ће пилулице бити дизајниране зависи од произвођача и намене. Могуће су разне варијанте. Од различито распоређених линија или мноштва тачкица до облачића или овчица када се, рецимо, ради о таблетама за спавање.

Неколико компанија већ је исподило занимање за Беглајтеров изум.

ШУШТИ, ШУШТИ, ЧЕДО МОЈЕ...

Неки малери се изроде у срећу. Питајте Енглеза Роџера Ванела, средњошколског наставника. Њему се покварио касетофон и то тако што је уместо да свира почео да шушти производећи звук умногоме сличан звуку „снега“ на крају телевизијског програма. Док је покушавао да утврди у чему је ствар, покварени касетофон је шуштао, а његова једномесечна беба, иначе хронична плачљивица, одједном је утонула у сан.

Пошто је непоштом утврдио да ствар није случајна, Ванелу је синило. Ако тако делује на његову, није ли могуће да шуштање успављује и друге бебе? Испитивања су показала да се девет од десет плачљивих беба не

разликује од Роџерове, односно да након три до три и по минута шуштања и оне падају у сан.

Касете с преснимљеним шуштањем поквареног касетофона сада се одлично продају не само у Британији него и у Јапану. Лиценцу за њихову производњу и продају Ванел је уступио компанији „Бритиш технологи груп“, а сви су изгледи да ће се касете ускоро наћи и на америчком тржишту.

И, у чему је тајна? Па, у шуштању. „У ствари, ради се о звуку са сложеним ритмичким обрасцем врло сличним звуцима којима је плод окружен у утроби“, каже Крис Мичел из компаније „Бритиш технологи груп“.

Зачкољица? Успаванка гарантовано делује у девет од десет случајева, али само под условом да беба није старија од десет недеља.

КРОМПИРИЋИ ИЛИ ЧОКОЛАДИЦА

Прави мушкарца (западњачка варијанта) не једе масно. Насупрот томе, неуротичне особе мушког пола једноставно не могу да одоле храни крцатој холестеролом попут масњикавих пржених кромпирића, хамбургера и осталог меса. Екстремне особе женског по-

да слабе су према добро засољеним јелима, а жене које су по природи суздржаније увек знају када да кажу „доста“ кад је со у питању, али су зато мање одлучне по питању кремова од чоколаде и других задовољстава истог порекла. Ко то каже?

Наведене тврдње потичу од аустралијске научнице Кетрин Бегхерст из Организације за научна и индустријска истраживања Комонвел-

та, тачније одељења ове организације која се бави испитивањем исхране.

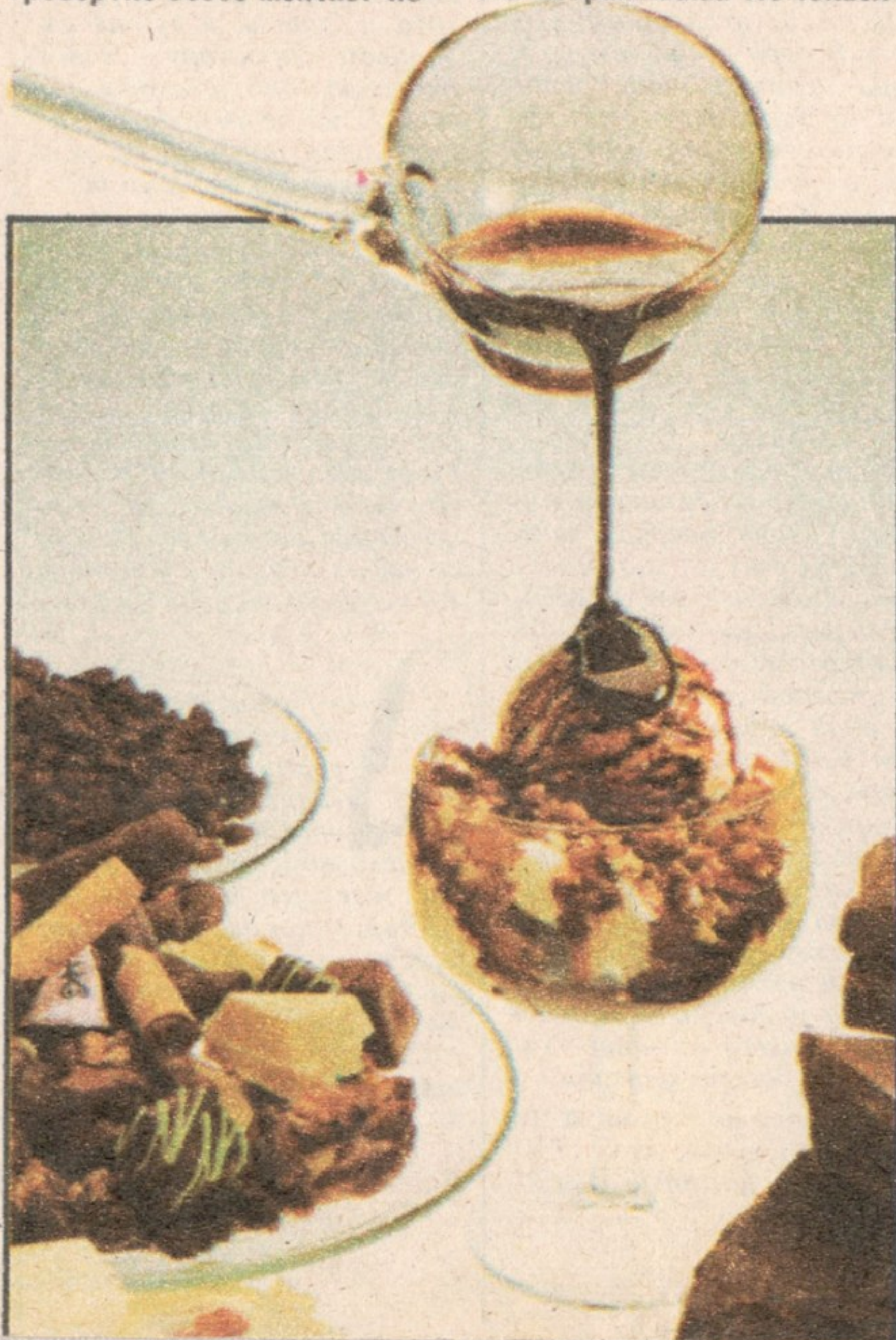
Сазнања до којих је Бегхерстова дошла добијена су на основу истраживања којим је обухваћено хиљаду испитаника оба пола из аустралијских градова Перта, Бризбејна и Аделаиде. У обзир су, поред начина исхране, узети и порекло, начин живота, животна начела и карактерне особине испитаника.

И? Испало је да су, када је начин исхране у питању, карактерне особине у неким случајевима далеко значајније од година, пола, или образовања. На то колико и шта једемо највише утиче психолошка категорија коју Бегхерстова назива „седиште контроле“. Особе са унутрашњим седиштем контроле верују да су господари сопствене судбине. За разлику од њих, особе са спољашњим седиштем контроле верују да им је живот унапред одређен судбином.

Шта наведена подела конкретно значи када се седне за сто? Људи с унутрашњим седиштем контроле увиђају да између начина исхране и здравља постоји веза, па зато једу далеко здравију храну од фаталиста који се руководе принципом да, пошто је већ све унапред одређено, није ни важно шта ће јести.

Мушкарци с унутрашњим седиштем контроле („прави мушкарци“) ретко једу масно, жене овог типа слатко. Другим речима, кромпирићи или чоколадица питање је сад?

М. И.

ДЕТЕ ЈЕ ОТАЦ ЧОВЕКА

Серија емисија „ДЕТИЊСТВО“ траје већ пуне четири године на Првом програму Радио Београда, сваке среде од 12.30 до 13.00 часова. Различити људи различитих генерација, професија и животних судбина причају о томе како је то било некад. КАД СУ ОНИ БИЛИ МАЛИ. Њихова сећања, њихове живе речи, претопили смо у приче. Емисије на радију и приче у „Забавнику“ припрема и уређује Светлана Ненадовић.

Раму, малој царинарници на Дунаву, у коју је мој отац био упућен по казни. Није прошло ни шест месеци, у Министарству финансија опет се променио министар и мој отац је био враћен у Београд. Тако ја баш никаква осећања не гајим према мом родном месту. Наравно, када сам стасао за школу, мој отац се био усталио у Београду упркос Дачи, тако да сам ту провео цело своје школовање.

КАД
САМ
БИО

МАЛИ:

БИОГРАФИЈА

„Завршио сам школовање почетком 1918. године. Све се тада из основа променило. Дотле смо живели у малој, хомогеној и илиличној Србији, а онда смо се одједанпут, тако рећи преко ноћи, нашли у великој Југославији која се тада звала Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца и која је била другачија и компликованија држава – и политички, и економски, а нарочито национално. Разне нације су сада живеље заједно. Све је било ново. Људи који су некада водили малу Србију били су изгинули, умрли, или нису могли лако да се уживе у ову нову атмосферу. Тако је потрага за новим људима била свестрана. То се осетило и међу школском омладином. Ми смо готово извучени из школских клупа и увучени у новинарство. Тада је већ била обновљена 'Политика' и тражила је сараднике. Један наш друг, Бата Вукадиновић, чији је отац био пријатељ главног директора 'Политике' Слободана Рибникара, примљен је у лист, па је полако увукао и нас. Тако се једне године седам ђака из истог разреда нашло у 'Политици' као сарадници, а међу њима био сам и ја. И тако сам почео своју новинарску каријеру.“

На сву срећу, бард нашег новинарства господин Предраг Милојевић своју новинарску каријеру још није и, надамо се, још дуго неће завршити. Јер, како је сам рекао у својој „АНТИБИОГРАФИЈИ“ – КАЖЕМ ЈА СЕБИ: „Право је рекао Гете: ЛАКШЕ ЈЕ ПОЧЕТИ ПИСАТИ НЕГО ПРЕСТАТИ. Почео сам да пишем пре 70 година, а ево...“ Још увек са задовољством читамо његове текстове у „Политици“ којој је увек остао веран.

ПРЕДРАГ МИЛОЈЕВИЋ

Београђанин сам и по оцу и по мајци. Отац ми је био царински чиновник у Министарству финансија, а мајка из једне трговачке породице на Варош капији. Али, ја нисам рођен у Београду. Ево како је то било. У тој старој, прилично идеализованој, илиличној Србији ипак је вођена жива политичка агитација, не овако жучна као данас, али ипак врло занимљива, а главни политичари били су чиновници, свештеници, професори, та ондашња друштвена елита Србије.

Мој отац је такође волео да политизира, што га је доводило у сукоб са његовим претпостављеним, начелником одељења царина у Министарству финансија, који се некако звао Дача. Са променом владе и министара мењало се и главно чиновништво у једном министарству. Када је за министра финансија долазио политичар из партије мога оца, мој отац је био сигуран на свом положају, али када би на то место дошао Дачин човек, Дача је мога оца уклањао из Београда у неку царинарницу. Било их је много низ Дунав и Саву јер је то онда била граница између Србије и Аустро-Угарске. Сећам се моје мајке како се јада, понеки пут и са бебом у наручју: „Проклети Дача, опет нас седе!“

Било нас је седморо деце, а готово свако је рођено у неком другом месту. Тако се десило да сам се и ја родио у

Понешто из тог првог детињства остало ми је урезано у сећање и данас. Поред железничке станице па све до садашњег Сајма у Београду протезала се једна огромна бара. Звали смо је Бара Венеција и по њој смо пловили у коритима која смо махом кришом доносили од кућа. Ја сам, наравно, као одрастао, био неколико пута у Венецији, и пловити по каналу Гранде, али те пловидбе ми нису биле тако слатке као оне по Бари Венецији које никада нисам заборавио.

Када гледам кроз прозор ову цунглу од солитера коју зовемо Нови Београд, ја се сетим да смо ми као деца препливали Саву да се тамо играмо хајдука и жандара пошто је цео тај простор био у корову и шибљу. Та игра онда није била баш сасвим безбедна јер тај простор је припадао Аустро-Угарској, управо ту је била граница. Мађарски жандари, они са црвеним репом од петлова на калпаку, јурили су нас као да смо прави хајдуци. Једном су нас чак и покупили и довели у Земун и ту нас, онако голишаве као од мајке рођене, сликали.

Та слика је кружила по Аустро-Угарској, да се покаже колико је примитивизам

с ове стране Саве. Земун је тада припадао Европи, а Београд је још подсећао на турску касабу. Ту је, у ствари, била граница између Истока и Запада, а ту, на садашњем простору Новог Београда, био је скоро два века један велики логор, један карантин који се звао Контумаци. Ко год је са истока или југоистока, из Грчке, Турске, или Бугарске, хтео да иде у Европу, морао је да прође кроз тај карантин, морао је да се очисти, хигијенски, а помало и политички. У ствари, у то време Земун је био гвоздена капија између та два свега. А ми се често чудимо зашто је тамо другачије него овде. Векови су нас раздвајали и колико је тај јаз дубок видимо и данас.

Д о Првог светског рата станао сам у улици Краљице Наталије. Улица се завршавала Зеленим венцем, који је тада заиста био зелен јер је сав био одрастао у коров. У средини Зеленог венца коров је био раскрчен и ту је, подигнута на две мотке, стајала једна табла с белим кругом у средини. Долазили су неки људи, старији и млађи, да гађају или да се уче у гађању. Они старији, брадати, махом

у шубарама, били су комите, а они млађи били су њихове присталице које су они учили да пуцају.

Ту, испред Зеленог венца, на углу улице Краљице Наталије и Каменичке, налазила се кафана „Златна моруна“. У дну велике сале у тој кафани била су једна врата и на њима табла с мртвачком главом и украшеним мачевима и костима. Био је ту и неки натпис, али не могу да се сетим тачно шта је писао. Ту је било седиште комитске организације „Уједињење или смрт“. Усред те велике сале налазио се билијарски сто. У то време била је велика мода играње билијара. Ево зашто о томе говорим.

Мој најстарији брат Љуба такође је волео да игра билијар, па смо и ми ту често долазили. Онда је наједном дошло до атентата у Сарајеву и цео свет је био узбуђен, у свим новинама појавила се слика атентатора, једног бледуњавог младића који се звао Гаврило Принцип. Такве једне новине дошле су и у руке мога брата Љубе. Он је одједном, запањен, узвикнуо: „Па ја сам са овим играо билијар!“. Неки су се смејали, а неки други који су са њим били, рекли су: „Јесте, са овим смо играли билијар“. Гаврило Принцип се ту

За време ручка седели смо за дугачким столом нас десеторо: у зачељу мој отац, до њега моја мајка, затим баба, па онда ми деца, по старешинству. Ја, као најмлађи, био сам негде при крају стола. Та слика живи само у мом сећању јер ниједну фотографију, ни из детињства ни из младости, немам. За време Првог светског рата наш стан у улици Краљице Наталије број 28 био је до темеља срушен. Онда смо прешли у други стан у Ломиној улици број 25. За време окупације опет смо морали да бежимо, а кад смо се вратили, кућа је била отворена, порушена и све је било разнето.

Илустровао: Растко Ђирић

окупације ја нисам ишао у школу мада је била отворена гимназија чији је директор био један аустријски пуковник. Хрват по рођењу. Иако је то била школа за српске ђаке и на српском језику вођена, мој старији брат и ја сматрали смо да је то аустријска гимназија и нисмо хтели да у њу идемо. Тако сам ја окупацију провео без школе. Али, чим је рат завршен, установљени су разни курсеви, па сам за три или четири месеца положио три разреда и тако надокнадио оно што сам изгубио за време окупације.

Ја сам рано у животу престао да будем дете у оном смислу да сам нераздвајан од родитеља. Оца сам изгубио када ми је било једанаест година, а мајку у дванаестој, тако да ни оца ни мајку нисам много запамтио, бар нисам имао тако срдчан однос према њима, као што је то обично код деце. Мој отац, као чиновник, није проводио много времена код куће, па сам ретко имао прилике да разговарам са њим.

У живом и најдражем сећању остала ми је баба, мајка моје мајке. То је била једна дивна жена. Као деца без родитеља били смо потпуно прегруштени сами себи, препуштени улици. Могли смо да постанемо мангуни, лопови, али, захваљујући баби, ми смо остали поштена деца до краја живота. Да нам је није било, ми ништа заједничко међу собом не бисмо имали. Кад год се сетим ње, мени готово сузе почну да цуре. Никада је нисам видео да седи, никада да она једе нешто, увек је нешто радила, увек нама нудила, бринула се за нас. Кад тако неко блажено створење, које вас је штитило и гајило и које вас је направило човеком, остане у сећању, онда некако лакше човек и проведе цео живот.

Градимир Алексић

гакође учио да пуца из пиштоља. Ето како ти мали догађаји могу да имају велики значај. Са два стара метка испалена у Сарајеву Гаврило Принцип је изменио свет: да је промашио, не би дошло до аустријског ултиматума и читава историја би изгледала другачије. Али, ето, све се баш тако догодило.

Још један случај ми је остао у сећању. На том истом Зеленом венцу налазила се и једна дрвара, а близу ње и нека ланчара пуна старог дрвеног материјала. Тако рећи од првог дана почетка рата Аустријанци су бомбардовали Београд из њихових „Х монитора“, тако су се звали њихови бродови. Гранате су падале нарочито на Зелени венац.

Можда је то било намерно јер Аустријанци су знали да је ту главно седиште комита које су они сматрали за главне организаторе атентата у Сарајеву. Те комите су покупиле нас децке из околине да са Веница извучемо дрвенарију и дрва, да се пожар не би ширио. Нисмо имали ништа против јер је у то време била nestaшица огрева. Тако је једном приликом граната експлодирала над мојом главом и једно зрнце од прапине закачило лист моје десне ноге. Зрнце је било сасвим мало и ја сам дошао кући с непаницом на рамену, као да се није ништа догодило. Баба ми је намазала мелем на ту рану. Али, после два дана добио сам високу температуру, па су ме превезли у болницу, а лекари су рекли да је срећа што смо дошли јер се рана запалила, па сам

могао да останем без ноге. Тако, ето, могу да уобразим да сам један од првих рањеника у Првом светском рату.

Моје школовање није било редовно. Припадам оној генерацији која је прошла кроз све ратове, али ни у једном није, као генерација, учествовала. Кад је избио Српско-турски рат, ја сам био у четвртој разреду основне школе. Школе су онда биле затворене и наша школа у Савамали, у садашњој улици Гаврила Принципа, била је претворена у болницу, а ми смо помагали сестрама и болничарима у неговању болесника и рањеника.

Онда је почео Први светски рат. Школе су опет биле затворене и то овога пута дуже од три године. За време

ХЛАДНОЋА СЛУЧАЈ сурови убица ПЕРУАНСКИХ ИНДИЈАНАЦА

нике: снижавају и унутрашњу температуру и циркулацију крви на периферији организма! Ескимима и Индијанци са Огњене Земље успевају, не

ЖИВИ СЕ СКАМЕНИЛИ

Године 1942. на превлаци Карелија, између Финског залива и језера Ладога, фински војници напали су совјетске трупе. Отворили су жестоку паљбу на шуму Раиккола која је до 1940. припадала њиховој земљи, а у којој је сада била концентрисана непријатељска артиљерија. На стотине коња који су вукли топове, пробудени експлозијама и изbezумљени од ватре, појурили су према обалама Ладошког језера где су се бацили у воду не би ли се докопали друге обале. Истог часа, међутим, вода у којој су пливали претворила се у лед.

Сутрадан ујутро фински војници угледали су језив приказ: на стотине укочених коњских глава вирило је из замрзнутог језера. Чудо? Не, физичари ову појаву називају надфузија – а то је кад неко тело остане у течном стању и испод тачке на којој би морало да се смрзне. Наиме, у извесним условима температура врло чисте воде може пасти знатно испод 0°C а да се течност не замрзне. Међутим, довољан је изненадан потрес или узнемирење воде, па да се течност у магновењу смрзне.

зна се како, да прилагоде метаболизам ужасним мразевима, подижући температуру кожи ширењем крвних судова.

Оно што бели човек често чини у борби против хладноће – посеже за алкохолом – може само привремено да помогне. Иначе, утврђено је да ни алкохол ни дрога не повећавају отпорност на ниске температуре јер у ствари заустављају центар за терморегулацију – рад хипоталамуса који је главна база нашег отпора.

В. Милићев

Човек не може да очекује да му зими израсте крзно, па је зато морао да измисли и ватру, и кућу, и одећу. Неки народи имају и своје посебне начине за одбрану од хладноће чију тајну наука није још успела да открије

Стална опасност од хладноће натерала је наше давне претке да себи створе станиште, да открију ватру и одећу.

Јер, наша врста је током еволуције изгубила природно оружје одбране – крзно и сало. Од овог такозваног белог или жутог сала нико нема користи осим спретних чудотвораца који нас за скупе паре маме на све могуће третмане и дијете. На жалост, оно такозвано топлинско сало мрке боје које је још присутно код новорођенчади, потпуно је нестало код одраслих. Али, зато је човек развио неке друге механизме физиолошког прилагођавања.

Кад се нађе под ударом хладноће, наш организам преко рецептора на кожи шаље сигнал опасности хипоталамусу. То је део мозга који у овом случају служи као термостат. Његова улога је да нас по сваку цену одржи у животу. Тако хипоталамус може да изабере излаз у томе што ће смањити потрошњу енергије моменталним снижењем телесне температуре. Ову су технику високо развили Бушмани из пустиње Калahari и перуански Индијанци који живе на висини од 4.500 метара. Код Аборигина северне Аустралије унутрашња температура је нормална, али се скупљањем крвних судова у кожи смањује размена температуре са спољашњом и ограничава губитак топлоте. На који начин то постижу, каквим механизмом ауто-сугестије или аутогеним тренингом снижавају температуру тела – не зна се.

А Лапонци или јапанске и корејске жене које роне за бисерима комбинују две тех-

У поређењу с богатством животињског света Африке – Европа је права пустиња. Па ипак, пре 13.000 година крај наших предака, наредом с мамутима и чулавим носорозима, живели су и лавови и тигрови са сабљастим зубима. Нестали су под ударом неумољивог убице – хладноће. Од њега су страдали и наши преци. Од 1400. до 1850. владало је мало ледено доба за чије је време десеткована колонија Викинга на Гренланду. Око 1500. године није више било ниједног од хиљада Норвежана који су били населили ово острво. За то исто време становништво Исланда је преполовљено.

У историји су познати многи такви трагични примери. Хладноћа је за људски род била подједнако опасан непријатељ као и глад. Неки на-

учници, међутим, тврде да је она веома заслужна за развој цивилизације. Без ње Ноттофабер (радни човек) никад не би угледао светлост дана.

ЉУБИЧАСТА ДЕВОЈЧИЦА

Где је доња граница телесне температуре човека? Код здраве особе она износи 35°C, а кад падне на 34°C резерве гликогена (енергетске резерве скроба и шећера које хране ткива) – нестају. Одсуство тонуса мишића са своје стране изазива неспособност дисања, па се учесталост удисаја смањује. Већ око 32°C појављује се аритмија срца. Од 26 до 27°C срчана влакна изложена су снажним и неуредним контракцијама и, ако се угроженом не пружи хитна помоћ, наступа смрт.

Па ипак, сваке године у свету се забележе невероватни случајеви особа које су, на изглед, умрле од хладноће, а онда се потпуно повратиле. Тако је једне ледене ноћи 1985. на -10°C, крај Амијена у Француској, нађена укочена девојчица од неколико месеци. Није давала никакве знаке живота, кожа јој је била потпуно љубичаста, а кад су јој лекари измерили температуру, топломер је показао свега 26°C. Девојчица, којој су дали име Виолета, ипак је преживела. Данас је она здраво дете које иде у други разред основне.

Биологија, електроника и индустрија више не могу без ње

● „Биологија је рођена у фрижидеру“, ова шала чувеног природњака Жана Ростана одавно то више није. Појавиле су се неке нове врсте „банака“ у којима се чува – жива материја: разни органи охлађени на 0° C, људски и живо-

тињски сперматозоиди који пливају у течном азоту, ембриони који чекају мајку у коју ће бити пресађени, залеђени вируси и вакцине добијене од њих, бактерије, гљивице и, свакако, резерве охлађене крви.

● Хладноћа је данас незаменљива при операцијама срца. Крв која се убације у пацијентов организам про-

лазећи кроз машину и хладећи се изазива пад температуре целог тела што делује као анестезија: испод одређене температуре сензибилитет живаца нестаје и јони више не одашиљу импулсе центру за бол, односно човек више не осећа бол! Овај вештачки „зимски сан“ омогућио је и операције код но-

ворођенчади о којима се доскора није могло ни сањати. Беби са срчаном маном није се могла давати класична анестезија јер њена јетра и бубрези нису били у стању да је избаци.

● Хирурзи су стекли нову врсту скалпела кад је открито да се ткиво може разарати залеђивањем. Можда сте се и срели са

ШЕСТ ОСНОВНИХ ВРЛИНА ХЛАДНОЋЕ

Термометар на овој банци на Аљасци показује -33° Фаренхајта или -36°C . Претварање степена једне у другу скалу врло је компликовано. Треба прво Фаренхајтовима додати 32, онда помножити са пет, па поделити са 9 да би се добили Целзијусови.

ВИ ИМАТЕ 96°

Али, шта је то уопште хладноћа?

Све до 13. века важила је теорија старих Грка о четири материје: хладноћа је „независно биће“, као и топлота, сувоћа или влага. Отац модерне хемије Лавоазје упорно се држао мишљења да је хладноћа једна „фина течност“. Тек у прошлом веку откривено је да топлота није ништа друго до хаотично кретање молекула који осцилирају у свим правцима. У супротном случају, кад се кретање молекула успори и материја смири, то је хладноћа. И баш као немирна деца и узбуђени атоми заузимају више простора од мирних атома. Зависно од овог кретања материја се или шири или скупља.

Откако је пронађен топломер температура више није само субјективан осећај везан за разне неугодности. У танкој цевчици промена запремине живе или алкохола показује степен узнемирености молекула. И док је за нас Целзијусова скала, по којој се вода смрзава на 0°C а кључа на 100°C логичнија, Англосаксонци дају предност Фаренхајтовој која је компликованија. Према скали овог немачког физичара (1686–1736) вода ври на 212°F , а смрзава се на 32°F док 0°F , на овој скали означава највећу хладноћу која је забележена у Данцингу (данашњи Гдањск у Пољској) 1709, односно хладноћу коју даје снег помешан са салмијаком. Телесној температури од 37°C одговара 96°F . Према томе, по Фаренхајту од тачке смрзавања до тачке врења ($32^{\circ} - 212^{\circ}$) има 180 степени, док је тај исти распон по Целзијусу подељен на 100 тако да се степени по Целзијусу односе према степенима по Фаренхајту као 5:9.

овом техником ако су вам течним азотом (који јако расхлађује ткиво) скидали брадавице. Ова такозвана криохирургија такође се користи када треба извадити исечак за анализу, а све чешће је лекари користе и у пластичној хирургији, дотеривању носа, ушију...

● У вакууму лед директно

из чврстог стања прелази у гасовито. Захваљујући томе могуће је из разних осетљивих материја извући сву течност а да се оне не загревају. Лиофизирани лекови и намирнице (кафа, кикирики, суве шљиве) практично имају неограничен рок трајања.

● На температурама блиским апсолутној нули

($-273,15^{\circ}\text{C}$), најнижој могућој хладноћи, кад су атоми материје потпуно охлађени и њихови се електрони уопште више не крећу, неки материјали постају суперпроводници. Односно, проводе струју без отпора, губитак топлоте је никакав, па електричној струји у колу треба хиљаде година да нестане.

Ова особина користи се за стварање јаким магнетних поља без којих је немогуће замислити нуклеарну фузију.

● Сателити за комуникације, који захтевају високу синхронизацију, такође више не могу без ниских температура: прецизност њихових сатова који се држе на температури

блиској апсолутној нули (-0°K) повећана је стотину пута.

● Хлађењем се такође помоћу течног азота стабилизује мочварно земљиште пре извођења јавних радова, краткотрајно замрзавање вина повећава проценат алкохола у њему и – без хладноће нема ни сладоледа.

И овој Американки од четврт тоне зими је хладно јер „бело“ сало није никаква заштита пред ниским температурама. Оно које вреди, смеђе боје, имају само новорођенчад и – животиње. Зато много лакше подносе зиму од човека.

Нови филм Емира Кустурнице „Arizona Dream“ добија одличне критике широм света, а слично пролази и музика коју је и овог пута урадио Горан Бреговић. У Француској се истовремено појавио компакт диск са десет музичких тема од којих је већина коришћена у филму. Поред старих песама „Бијелог дугмета“ као што су „Хајмо у планине“ и „Да те бог до не волим“ ту су и обраде народних „Учи ме мајко, карај ме“ и „Хајде Јано“ и пуно других тема препознатљивих из ранијих Бреговићевих а и туђих ра-

СВЕТСКИ САН

IE FISH DOESN'T THINK BECAUSE THE FISH KNOWS... EVERYTHING

DEATH CAR
I saw Temps de Gitanes + bug it so why not work on this gypsy new movie? Goran's stuff is pretty cool, esp. the gypsy shit. Hope you like it - Love Iggy Pop

ТРАЖИЛИ СТЕ ПЕСМУ

IN THE DEATHCAR

A howling wind is whistling
in the dark
My dog is growling in the
dark
Something's pulling me
outside
To ride around in circles
I know that you have got the
time
Coz anything I want, you do
You'll take a ride through the
strangers
Who don't understand how to
feel
In the deathcar, we're alive
I'll let some air come in the
window
Kind of wakes me up a little
I don't turn on the radio
Coz they play shit, like... you
know
And now that, that is all over
All we've got is the silence
In the deathcar, we're alive
When I touched you
I felt that you still had your
baby fat
And a little taste of baby's
breath
Makes me forget about death
At your age you're still joking
It ain't time yet for the
choking
So now we can own the
movie and see each other
truly
In the deathcar, we're alive
I want to hear some
mandolins

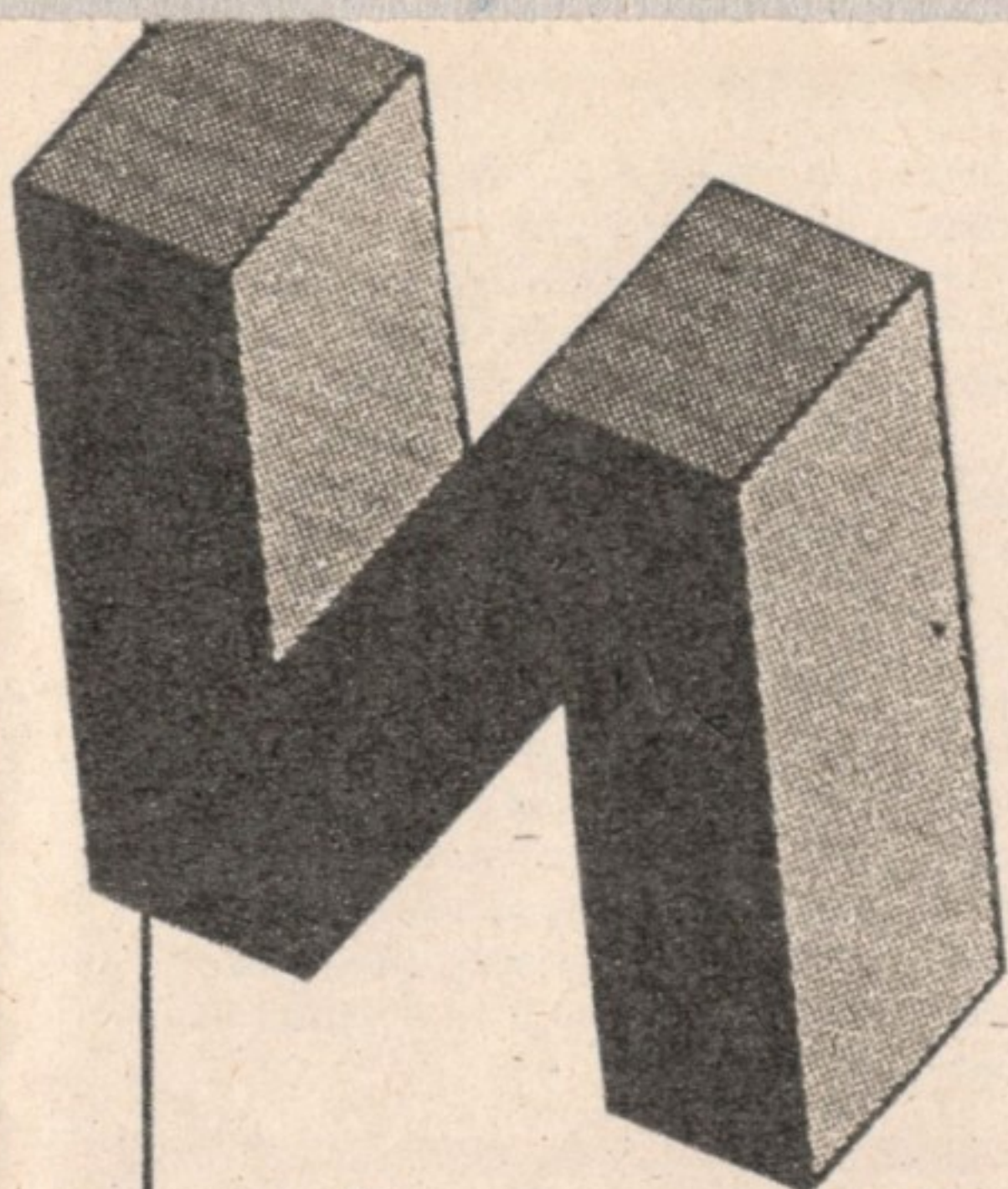

МУЗИЧКА ПОШТА

Здраво Забавнице,
Шта значи скраћеница
по којој је група „W.A.S.P.“
добила име?
Јелена из Новог Сада

Чланови групе дали су три објашњења. Два су шалова, а треће је озбиљно. Прва два гласа: We Are Sex Perverts (Ми смо сексуални откачењаци) и оца (јер се тако пише, само без тачкица), а треће је White Anglo Saxon Protestants (бели англосаксонски протестанти). Судећи по њиховим изјавама, и ово треће тешко да одговара истини.

Текст: Иги Поп
Изводи: Иги Поп
Музика: Горан Бреговић

дова. Три песме пева Иги Поп а он је за њих написао и текстове. Две су поменуте „Дугметове“ ствари а трећа је сасвим нова „In the deathcar“ и она се највише врти на нашим програмима. Поред тога, на омоту компактa налази се ова порука Игија Попа: – Видео сам „Дом за вешање“, допао ми се па зашто онда не бих радио на новом филму ових момака? Горанове песме су сасвим со-

У КОЛИМА СМРТИ

Завијајући ветар звижди у ноћи
Мој пас режи у тами
Нешто ме вуче напоље
Да обрнем неколико кругова

Знам да си добила на времену
Јер све што пожелим, ти урадиш
Провозаћеш се међу незнанцима
Који не схватају како да осећају
У колима смрти, ми смо живи

Спустићу прозор, треба ми свежег ваздуха
Као да ме мало расанио
Не укључујем радио
Јер пуштају глупу музику, као... знаш већ
И сада, кад је све то готово
Добили смо само тишину
У колима смрти, ми смо живи

Када сам те додирнуо
Осетио сам да си још увек мека као беба
Имаш танани укус детињег даха
Помаже да заборавим на смрт
У својим годинама још увек си спреман на шалу
Још увек није време за озбиљност
Сад можемо да поседујемо филм и искрено погледамо једно друго
У колима смрти, ми смо живи
Желео бих да чујем мало мандолина

ПОНОВО „РЕВОЛВЕРИ“

лидне изузев оне циганске безвезарије. Надам се да ће вам се допасти. С љубављу Иги Поп”.

„Циганска безвезарија је Горанова тема „Gypsy reggae“ која је очигледно зашкрипала Игијевом рокерском увету, али без обзира на све кроз овај компакт се остварио наш дугогодишњи сан да нека велика светска звезда запева домаћу песму.

Поред Игија на овој плочи су певали Џони Деп, Здравко Чолић, Хор Радио Београда, Бранкица Савић, Женски хор са Бјелашнице, а свирало је доста наших чувених извођача изворне народне музике. Плоча је иначе снимана у студију VI Радио Београда, Њујорку и Паризу и, не само због тога, доноси мешавину најразличитијих култура и утицаја.

П. Јањатовић

Победа на Гитаријади у Зајечару августа 1991. године била је за групу „Револвери“ знак да се нешто најзад покреће са мртве тачке. Пре тог догађаја имали су објављен један сингл на коме је, поред осталих, гостовао и Славко Штимац и то није привукло нарочиту пажњу. Међутим, победа на Гитаријади није им много помогла јер је за дискографску индустрију ионако кренуло наопако.

Сем што су објавили сингл са песмама „24 сата“ и „Нема повлачења“ о њима се у последње време није много чуло. Ипак, сада стиже доказ да за то време нису седели скрштених руку. Њихов деби албум „Нема повлачења, нема предаје“ у издању „Дискоса“ доноси осам песама међу којима су и две већ објављене на претходном синглу.

Занимљиво је да су се групи прикључили басиста Шваба и гитариста Банана, иначе из „Електричног оргазма“, којима је ово допунски рад. На плочи су гостовали Гиле и Чавке, такође из „Електричног оргазма“, па је јасно да ова група из све снаге подржава „Револвере“. Продукцију плоче радили су сами „Револвери“ уз помоћ Владе Марковића.

Уређује
др Зоран Живковић

збио нас четворица спавали смо у малој кабини ваљкастог облика познатој као „барака број шест“. Барака се налазила на самом рубу станице; ако замислите точак бицикла с низом кобасица уместо гуме, имаћете прилично јасну слику о томе како је то изгледало. „Барака број шест“ била је једна од тих кобасица и ми смо мирно спавали у њој.

Пробудио ме изненадни трзај, не толико груб да се успаничим, али сам се усправио у кревету и запитао шта се десило. Све што је неуоби-

ном. Више нисмо били део станице; наша мала кабина некако се одвојила и била завитлана у свемир као капљица која пала са воденичког точка.

Није било прозора кроз које бисмо могли да погледамо напоље, али нисмо били ни у потпуној тами јер су се укључила резервна светла на батерије. Сви главни вентили за ваздух аутоматски су се затворили када је пригисак опао. Извесно време могли смо да живимо у нашој личној, малој атмосфери, премда се она није обнав-

ли, да је остатак станице недирут и у стању да пошаље екипу за спасавање која би нас пронашла. На крају кретали смо се брзином не већом од тридесет миља на сат и један од ретких скутера сустигао би нас за неколико минута.

У ствари, био је потребан један час, иако без свог ручног сата не бих поверовао да је то било тако кратко време. Сада смо хватали дах, а количина кисеоника у нашој јединој резервној боци пала је на један подељак изнад нуле.

АРТУР
КЛАРК

УДАХНИ ДУБ

Одавно сам открио да људи који никада нису напуштали Земљу имају извесне предрасуде о условима који владају у свемиру. На пример, свако „зна“ да човек умире тренутно и на страхан начин изложен вакууму који постоји изван атмосфере. У популарној литератури срећћете много ужасних описа тог чина и нећу вам кварити апетит понављајући их овде. Многе од ових прича у суштини су тачне. Увлачио сам људе натраг на брод кроз херметичке преграде које баш нису биле добра реклама за свемирске летове.

Али, исто тако, свако правило има изузетак – па чак и ово. Требало би да ја то знам јер сам то осетио на властитој кожи.

Били смо при крају изградње „комуникационог сателита два“; све најважније јединице биле су спојене, кабине за спавање прилагођене и станица се лагано окретала око своје осе што је стварало неоубичајен осећај тежине. Кажем лагано мада су се делови на рубу нашег точка, чији је полупречник износио 60 метара, окретали брзином од готово 50 километара на сат. Ми нисмо, наравно, осећали кретање, али нам је центрифугална сила изазвана овим окретањем вратила отприлике половину тежине коју бисмо имали на Земљи. То је било довољно да спречи лебдење предмета а с друге стране, било је премало да нас учини непријатно тромима после недеља проведених без имало тежине.

Оне ноћи када се догађај

чајено захтева у свемирској станици тренутну приправност, те сам посегао за прекидачем интерфона крај свога кревета.

– Хало, централа – позвао сам. – Шта ово би?

Није било одговора; линија није радила.

Већ потпуно успаничен, искочио сам из кревета и доживео још већи шок. Није било гравитације. Одлетео сам према таваници пре но што сам успео да зграбим неку од пречки на зиду и да се зауставим по цену нишанског зглавка.

Није било могуће да је цела станица наједном престала да се окреће. Постојао је само један одговор: квар на интерфону и, како сам брзо открио, на колу за осветљавање натерали су нас да се суочимо са ужасном исти-

љала. На несрећу, упорно пиштање упозорило нас је да је ваздух који смо имали истицао кроз неки отвор у кабини.

Нисмо могли да знамо шта се збило са остатком станице. Можда се цела грађевина распала на комаде, можда су све наше колеге мртве или их је снашло што и нас – плутају кроз свемир у конзервама из којих је истицао ваздух. Наша једина слаба нада била је могућност да смо ми једини отпа-

Лупање на вратима звучало нам је као сигнал са другог света. Дивље смо залупали у знак одговора и трену-

так касније један пригушени глас позвао нас је кроз зид. Напољу је лежао неко кациге приљубљене уз метал и метал је проводио речи које је извикивао. Не баш јасно као преко радија – али је ипак послужило сврси.

Залиха кисеоника полако се спустила до нуле док смо одржавали наш ратни савет. Били бисмо мртви пре но што би нас довели натраг до станице; с друге стране, спасилачки брод био је метар – два од нас, отворене херметичке преграде. Наша невоља била је – како прећи

јући плућа. Када смо сви били спремни, залупао сам на врата да дам знак нашим пријатељима који су чекали напољу.

Уследио је низ кратких, одсечних удараца док су алатке радиле на танком зиду капсуле. Чврсто смо се ухватили за пречке на зиду, што је могуће даље од тачке продора, знајући шта ће се збити. Када се збило, било је толико изненадно да ум није могао да запамти след догађаја. Чинило се да је кабина експлодирала и јак ветар силовито ме је повукао. Остатак ваздуха излетео ми је из плућа кроз већ полуотворена уста. И онда – потпуна тишина и звезде које сијају кроз зјапећу рупу што је водила ка животи.

Верујте, нисам застао да бих преиспитивао своје утиске. Чини ми се – мада никад не могу бити сигуран да то нисам само замишљао – да ми је очи прострелио снажан бол и да сам осећао голицање по целом телу. И било је веома хладно, можда услед испаравања коже.

Једино чега се са сигурношћу сећам јесте та сабласна тишина. У свемирској станици никада није потпуно тихо јер увек постоји звук машина или пумпи за ваздух.

Готово одједном одбацили смо се напоље кроз смрскани зид, у пуни Сунчев блесак. За тренутак сам био заслепљен – али то није било важно јер су ме људи који су чекали у свемирским одељима зграбили чим сам се појавио и убацили ме преко херметичке преграде. И тамо се звук полако вратио док је ваздух продирао унутра, што нас је подсетило да опет можемо дисати. Цело спасавање, рекли са нам касније, трајало је само двадесет секунди...

Ето, ми смо били оснивачи Клуба дисача вакуума. Од тада, најмање десет људи учинило је исту ствар, у сличним приликама. Рекордно време проведено у свемиру сада износи два минута; после овог времена крв почиње да ствара мехуриће док кључа и ти мехурићи убрзо доспевају до срца.

У мом случају била је само једна последица. Био сам отприлике четврт минута изложен правом сунчевом светлу, не слабом зрачењу које доспева до нас кроз Земљину атмосферу. Удисање свемира није ми нимало нашкодило – али сам задобио најгоре опекотине од Сунца у свом животу.

Превела: Ванда Ивановић

Илустровао: Доброслав Боб Живковић

тих метар-два – без свемирских одела.

Пажљиво смо начинили план увежбавајући покрете, потпуно свесни да не може бити репризе. Онда је сваки од нас узео дуг, последњи гутљај кисеоника, испуњава-

Педесет пет врхунских дела научне фантастике, елске фантастике и популарне науке у библиотеци

ПОЛАРИС

1. Исак Асимов, ГОЛО СУНЦЕ, 6 DM
2. Исак Асимов, КРАЈ ВЕЧНОСТИ, 6 DM
3. Исак Асимов, ЧЕЛИЧНЕ ПЕЋИНЕ, 6 DM
4. Исак Асимов, САБРАНИ РОБОТИ, 15 DM
5. Исак Асимов, РОБОТИ ЗОРЕ, 13 DM
6. Исак Асимов/Роберт Силверберг, СПУШТАЊЕ НОЋИ, 8 DM
7. Исак Асимов/Роберт Силверберг, ДЕТЕ ВРЕМЕНА, 8 DM
8. Артур Кларк, ПАД МЕСЕЧЕВЕ ПРАШИНЕ, 7 DM
9. Артур Кларк, 2061: ТРЕЋА ОДИСЕЈА, 7 DM
10. Артур Кларк, СУСРЕТ СА РАМОМ, 7 DM
11. Артур Кларк/Центри Ли, РАМА II, 8 DM
12. Артур Кларк/Центри Ли, ВРТ РАМЕ, 10 DM
13. Артур Кларк, ГРАД И ЗВЕЗДЕ, 7 DM
14. Артур Кларк/Грегори Бенфорд, С ОНЕ СТРАНЕ СПУШТАЊА НОЋИ, 8 DM
15. Артур Кларк, ДУХ СА ГРЕНД БЕНКСА, 7 DM
16. Артур Кларк, ДУБОКО ПОНИРАЊЕ, 9 DM
17. Артур Кларк, РАЈСКИ ВОДОСКОЦИ, 9 DM
18. Артур Кларк, КРАЈ ДЕТИЊСТВА, 9 DM
19. Артур Кларк, ПЕСАК МАРСА, 9 DM
20. Фредерик Пол, КАПИЈА, 8 DM
21. Фредерик Пол, С ОНЕ СТРАНЕ ПЛAVОГ ОБЗОРЈА ДОГАЂАЊА, 8 DM
22. Фредерик Пол, СУСРЕТ СА ХИЧИЈИМА, 8 DM
23. Фредерик Пол, АНАЛИ ХИЧИЈА, 8 DM
24. Фредерик Пол, КАПИЈСКО ПУТОВАЊЕ, 6 DM
25. Урсула Легвин, ЛЕВА РУКА ТАМЕ, 9 DM
26. Урсула Легвин, ЧОВЕК ПРАЗНИХ ШАКА, 11 DM
27. Урсула Легвин, ХАИНСКЕ ПРИЧЕ, 8 DM
28. Урсула Легвин, СТАЛНО СЕ ВРАЋАЈУЋИ КУЋИ, 15 DM
29. Џин Волф, СЕНКА МУЧИТЕЉА, 9 DM
30. Џин Волф, КАНЦА ПОМИРИТЕЉА, 9 DM
31. Џин Волф, МАЧ ЛИКТОРА, 9 DM
32. Џин Волф, ЦИТАДЕЛА АУТАРХА, 9 DM
33. Џин Волф, УРТ НОВОГ СУНЦА, 12 DM
34. Дејвид Брин, ПОНИРАЧ У СУНЦЕ, 9 DM
35. Дејвид Брин, ПОДИЗАЊЕ ЗВЕЗДАНЕ ПЛИМЕ, 12 DM
36. Дејвид Брин, РАТ УЗДИЗАЊА, 15 DM
37. Даглас Адамс, АУТОСТОПЕРСКИ ВОДИЧ КРОЗ ГАЛАКСИЈУ, 8 DM
38. Даглас Адамс, РЕСТОРАН НА КРАЈУ ВАСЕЉЕНЕ, 8 DM
39. Даглас Адамс, ЖИВОТ, ВАСЕЉЕНА И СВЕ ОСТАЛО, 8 DM
40. Даглас Адамс, ДО ВИЂЕЊА И ХВАЛА НА СВИМ РИБАМА, 8 DM
41. Даглас Адамс, УГЛАВНОМ БЕЗОПАСНИ, 8 DM
42. Клајв Баркер, УТКАНИ СВЕТ, 15 DM
43. Кетрин Невил, ОСМИЦА, 15 DM
44. Стивен Доналдсон, КОБ ПОГЛАВАРА КЛЕТНИКА, 14 DM
45. Стивен Доналдсон, РАТ ЗЛОЗЕМЉА, 14 DM
46. Стивен Доналдсон, МОЋ ОЧУВАЊА, 14 DM
47. Стивен Доналдсон, РАЂЕНА ДОМАЈА, 14 DM
48. Стивен Доналдсон, ЈЕДИНО ДРВО, 14 DM
49. Стивен Доналдсон, НОСИЛАЦ БЕЛОГ ЗЛАТА, 14 DM
50. Урсула Легвин, ЗЕМЉОМОРЈЕ, 13 DM
51. Урсула Легвин, ТЕХАНУ, 7 DM
52. Алберт Ајнштајн, МОЈА ТЕОРИЈА, 5 DM
53. Алберт Ајнштајн, МОЈ ПОГЛЕД НА СВЕТ, 6 DM
54. Стивен Хокинг, КРАТКА ПОВЕСТ ВРЕМЕНА, 6 DM
55. Исак Асимов, ЖИВОТ У СВЕМИРУ, 7 DM

НАРУЏБЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем следеће књиге (навести редне бројеве одабраних наслова)

Име и презиме:

Улица и број:

Поштански број и место:

Телефон:

Обавезујем се да ћу уплату извршити у року од три дана по добијању попуњене поштанске упутнице од издавача.

Наруџбеницу попунити читко штампаним словима и послати на адресу:

Библиотека ПОЛАРИС, др Зоран Живковић, Сењачка 32, 11000 Београд

Све додатне информације могу се преко целог дана доbitи на тел. 652-304.

ВАЖНА НАПОМЕНА: Цене исказане у немачким маркама само су обрачунске, односно уплата се врши у динарима, при чему се до динарског износа долази тако што се збирни износ у DM помножи са нижим реалним („црним“) курсом ове валуте на дан уплате. Овај курс објављује већина дневних новина, а информацију о њему можете добити и на наведени телефон библиотеке ПОЛАРИС.

ЦЕЛАТИ ГОВОРЕ ИСТИНУ

Господе Боже, прими дух мој – помолио се пред смрт енглески мученик за реформацију Џон Роџерс који је 1555. под Маријом Католичком, као јеретик био спаљен на ломачи.

Када је 300 година касније на самртничкој постељи лежао Џон Холмс, стриц угледног америчког лекара и есејисте Оливера Вендела Холмса, једна болничарка завукла је руку под његов покривач да би му опипала стопала. Окупљеним сродницима дала је знак да је Холмс још жив и прошапутала: „Топлих стопала још нико није умро“. Холмс је на то склопио очи и рекао: „Ипак јесте, Џон Роџерс“.

Брада није крива

„Мама!“ – повикао је на крају свог живота француски књижевник Анатол Франс.

„Мамаша!“ – била је последња реч и чувеног руског играча и кореографа Њижинског.

„Моцарт!“ – дахнуо је Густав Малер, диригент и композитор. Последње речи познатих људи треба, разуме се, примити уз зрнце сумње јер су често биле једва разумљиве, а ожелошћена родбина сматрала је понекад својом дужношћу да ублажи или улепша одлазак умирућег... Многи историчари сматрају да се с највише основа може поверовати у истинитост последњих речи осуђених на смрт. Те речи нису чули нити их запамтили њихови најближи, већ њихови целати који нису имали разлога да их улепшавају.

ТОМАС МОР

Француски маршал Турен викнуо је: – Не намеравам данас да погинем – само неколико секунди пре него што га је убици код Сасбаха разнело немачко ђуле

Томас Мор (1480–1535), енглески државник и филозоф, замолио је свог целата да буде мало стрпљив и омогући му да склони у страну своју браду како је секира не би закачила. „Она није увредила краља“, кажу да је рекао и да су му то биле последње речи.

Сер Волтер Роли, чувени морепловац, осуђен на смрт, опипао је на стратишту оштрицу целатове секире и при томе рекао: „Оштра медицина, али делотворан лек против свих патњи.“

Неки Вилијам Палмер, који је отровао једног свог пријатеља, ступио је на капак испод вешала рекавши: „Хоће ли ово мене издржати?“ Руски револуционар Михаил Бестужев Рујмин био је 1826. као двадесетогодишњи младић осуђен на смрт вешањем. При првом покушају уже се прекинуло. „Код мене све иде наопако. Чак и овде морам да доживим разочарање!“ – јадиковао је.

„О, месје, молим за извињење“ – казала је Марија Антоанета свом целату коме је, прилазећи гиљотини, случајно стала на ногу. Кажу да је овај знак лепог понашања бар мало ублажио лоше мишљење о њој и њеној безосећајности.

Можда је убица Нил Крим прерано издахнуо јер је, кад је целат спустио капак испод његових ногу, и уже се затегло, повикао: „Ја сам Цек... Тако је заувек остало питање не би ли он, да је имао још мало времена, започету реченицу довршио речју „... Трбосек“.

МАРИЈА АНТОАНЕТА

Последње речи... Изгледа да филозофи и на самрти размишљају. Хегел се на самртној постељи пожалио: „Само ме је један човек разумео па и тај ме је погрешно разумео.“ Француски природњак и филозоф 17. века Пјер Гасенди и пред смрћу се запитао с чуђењем: „Родио сам се а не знам зашто и сад уми-

рем и опет не знам зашто и како.“

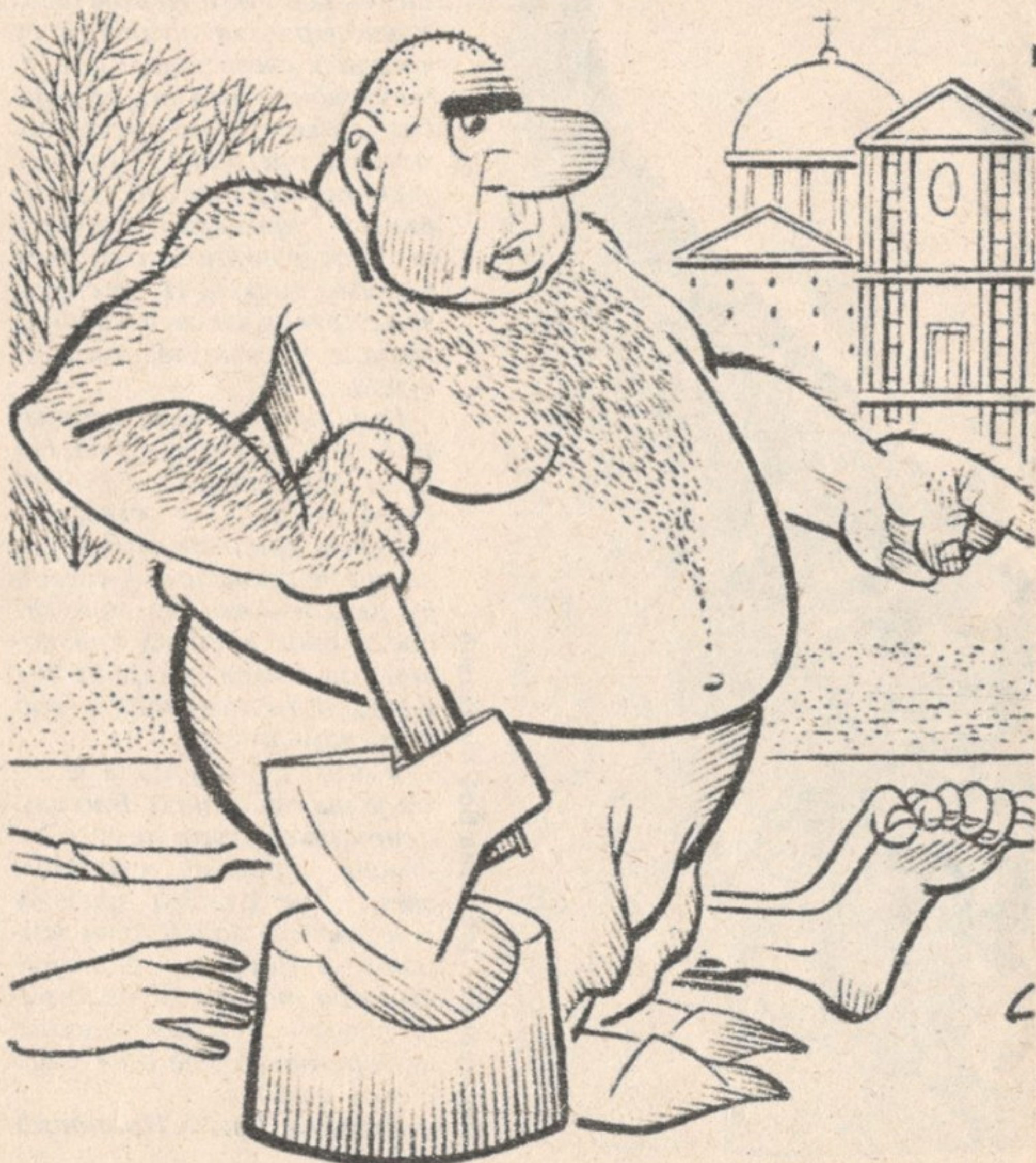
Без скрушености

Према Јеванђелу по Луки Христос је на Крсту рекао: „Оче, у руке твоје предајем дух свој.“ То су му биле последње речи а њих су на самртној постељи поновиле хиљаде људи.

Насупрот томе, италијански сликар Перуџино (1445–1523) није пред смрћу показао нимало скрушености и одбио је да види свештеника. „Радознао сам да видим како на другом свету пролази онај ко умре без исповести“, казао је умирући. Велики песник Хајнрих Хајне мислио је, очигледно, на сличан начин јер је рекао: „Бог ће ми опростити... то му је, уосталом, занимање.“

Лекари су, тврде, најсвеснији тога шта их очекује. Шкотски лекар Џорџ Кум промрмљао је: „Према ономе шта осећам рекао бих да умирем – и радујем се томе.“ Тачну дијагнозу поставио је и лекар Џозеф Хенри Грин који је, пошто је себи последњи пут измерио пулс, само изустрио: „Готово!“

Психолог и психијатар Карл Густав Јунг затражио је од свог сина: „Брзо, помози ми да устанем из постеље... хтео бих да видим залазак сунца“. Мајстор кратке приче О'Хенри молио је да се светлост лампе појача: „Не желим да

О'ХЕНРИ

не умирао, да му помогну да устане на ноге јер „један бискуп треба стојећи да умре“ Потпуно исте речи употребили су и римски цар Веспасијан („Један цар треба да умре стојећи“) и краљ Луј XVIII („Један краљ треба да умре стојећи“).

Људи се не мире лако са смрћу која им непосредно предстоји. Енглески државник лорд Палмерстон (1784–1865) наљутио се на

ЕДИСОН

одем по мраку.“ Насупрот њему, амерички председник Теодор Рузвелт (1859–1919), затражио је: „Угасите, молим вас, светлост.“

„Тамо напољу је заиста лепо“, изговорио је разнежено на крају живота проналазач Томас Алва Едисон. Међутим, борац за независност Америке Етан Ален био је пред саму смрт огорчен и груб. Бесно је одговорио свештенику који је покушао да га утеши речима како га на небу чекају анђели: „Чекају? До ђавола с њима, нека само чекају!“ И то су му биле последње речи.

Никад боље

Џон Вултон, бискуп од Екситера, који је целог живота тежио да другима буде узор, тражио је, када је 1593. годи-

свог лекара кад му је наговестио истину о стању његовог здравља: „Да умрем, драги мој докторе! Па то је последње што ћу учинити.“ Холивудски глумац Даглас Фебранкс изјавио је непосредно пред смрт: „Никад се нисам боље осећао.“

Француски маршал Турен зикнуо је: „Не намеравам да-час да погинем“ – само неколико секунди пре но што га је у бици код Сасбаха разнело немачко ђуле.

Често су последње речи упућене будућим удовицама. Амерички новинар О. Макин-тајер замолио је своју супругу: „Окрени се да могу да ти погледам очи!“ Наполеонове последње речи биле су:

НАПОЛЕОН

„Француска... војска... војсковођа... Жозефина.“

Алиса Адамс, супруга америчког преседника Адамса, два пута се удавала, али ни први ни други пут за своју прву љубав Хејтена Хејла који је погинуо у рату за независност Америке. На издисају је изговорила: „Где је... Хејтен?“

К. В.

Илустровао: Ивица Кољанин

ЕНИГМАТИКА

Припремају: М. Јеленковић
и З. Зељковић

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

ВОДОРАВНО: 1. Име и презиме певачице са слике (Беби Дол), 2. Канал који прокопа вода спуштајући се са брега – Симбол урана, 3. Минерал нађен на Алали – Конопац, 4. Стално, домицилно боравиште – Драге воље, 5. Италијански писац, Умберто – Штуцање – Име француског глумца и певача Монтана, 6. Важан зачин – Ноћна птица, еја – Рђава, 7. Доба, раздобље – Човек који говори екавски, 8. На ону страну, 9. Органи чула вида, 10. Ознака за радијус – Ауто-ознака за Крушевац, 11. Играње, 12. Брдо у Јерусалиму, Сион, 13. Корист (тур.).

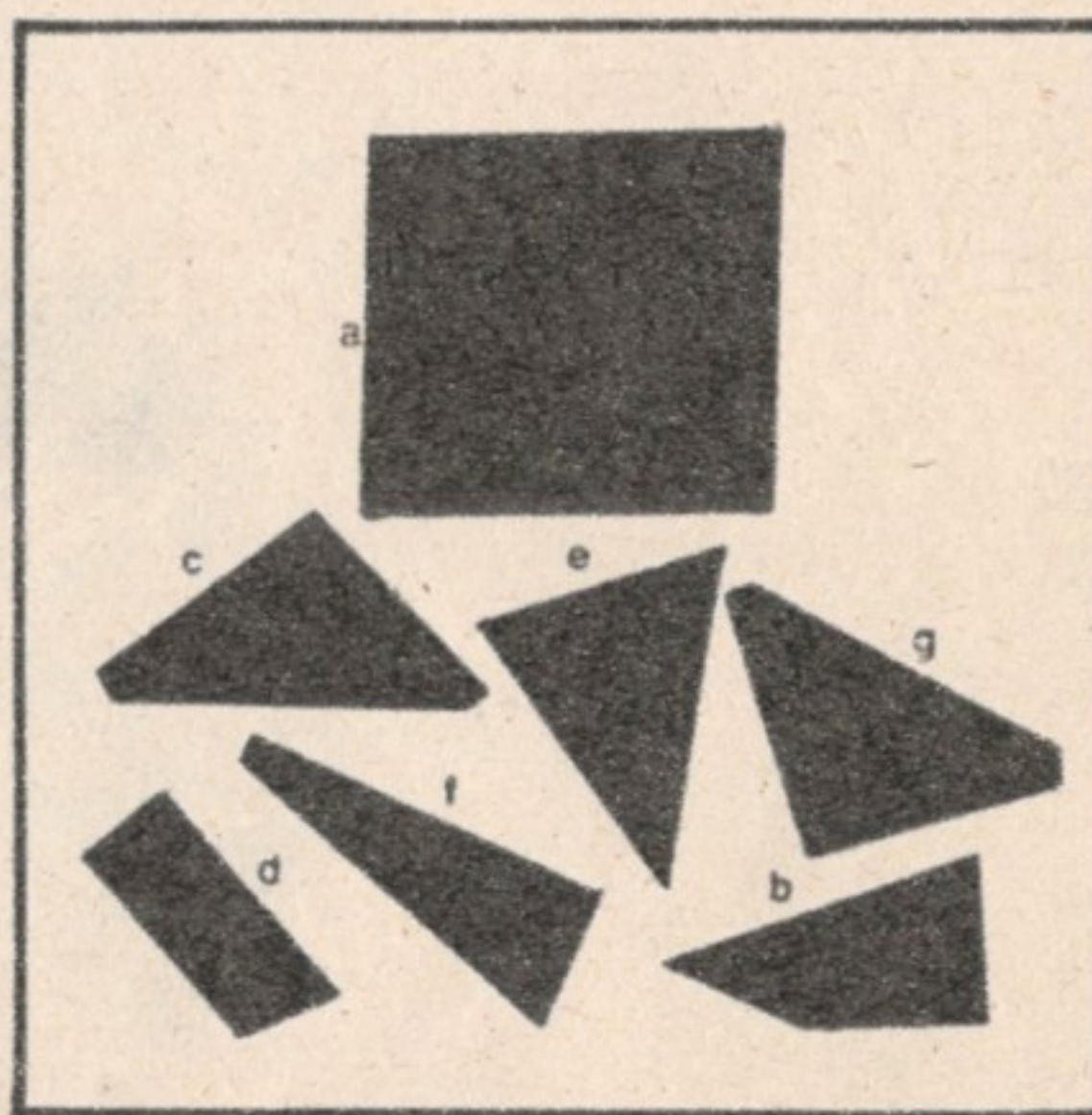
УСПРАВНО: 1. Двадесет људи, 2. Машина за копање канала – Повишена нота Г, 3. Популарни певач, Салваторе – Грчко слово, 4. Неодевени, наги – Одјек, јека – Душанка, 5. Сабирање, адирање, 6. Отровна биљка, недирак (мн.), 7. Мера за земљу – Младунче срне, 8. Врста пикантног ђевапа – Рев, њакање, 9. Предсобље – Прво слово, 10. Ретка (лат.) – Ауто-ознака за Зворник, 11. Саставна свежа – идиличан приказ живота на селу, 12. Брежуљак у Земуну.

●	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Д	Р	А	Г	А	Н	А	Ш	А	Р	И	Б
2	В	Б	Д	О	Д	Е	Р	И	Н	А	●	У
3	А	В	А	Л	Ч	Т	●	Ш	Т	Р	И	К
4	Д	О	М	И	З	И	Л	●	Р	А	Д	О
5	Е	К	О	●	М	А			●	И	В	
6	С	О	●	Е	З		Ч		●	З	Л	А
7	Е	П	О	Х	А	●	Е	К	А	З	А	З
8	Т	А	М	О								
9	О	Т	И	●								
10	Р	●	К	Ш								
11	И	Г	Р	А								
12	С	И	О	Н								
13	А	С	Н	А								

КВАДРАТ

Овај квадрат се може саставити од четири елемента међу шест понуђених. Која два елемента су сувишна?

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ НА СТРАНАМА МАЛЕ ПОШТЕ

ЖЕНА КОЈА БРАНИ ПИТ-БУЛТЕРИЈЕРЕ

ТРАЖИМ

ПОМИЛОВАЊЕ
ЗА БАНДИТА

Бандит, пас о коме је
брујала читава Америка.

Лајмон Ред, седамдесетшестогодишњак у пензији, издавао је собе у својој кући у месту Стемфорд, држава Конектикат. Имао је обичај да сатима седи на степеништу испред куће. Нераздвојни другар био му је Бандит, пас расе пит-бултеријер.

Једне ноћи Редова станарка није видела Бандита у мраку. Стала је на степеник и — пса. Насилно пробуден Бандит је, вероватно у страху, скочио и угризао је.

Догађај би се убрзо заборавио да није било кобног јула те исте 1987. године. У соби на спрату избила је свађа

Кад се неки пас нађе на оптуженичкој клупи, позивају Викторију Херн да пресуди. А она сматра, а то и у пракси доказује, да не постоји псећа раса предодређена да људима чини зло

између Редовог станара и његове девојке. Истрчали су из собе настављајући кавгу. Да све буде горе, девојка је метлом ударала младића јурећи га низ степенице.

Бандит, који се спријатељио с младићем јер је овај знао да га прошета или му у пролазу да кекс, више није могао да поднесе да неко кињи његовог другара. Скочио је и изуједао девојку.

Пас мења ћуд

Да се све ово збило пре десетак и више година, ствар би се решила у најужем кругу. Сматрало се, наиме, да је сасвим природно да пас, браћећи господара или имовину, уједе. У многим земљама и даље владају ти „природни“ закони. Не у Америци и већини западних земаља. Посебно то није случај кад су у питању пит-бултеријери.

Ова раса (о којој је и „Забавник“ писао) до те мере је озлоглашена да су у већини америчких држава основане кинолошке патроле којима је дозвољено да предузму и најдрастичније мере у борби против ових, како многи сматрају, окрутних паса.

Кад је Бандит изуједао станарку Лајмона Реда, патрола је одмах обавештена. На Редов ужас дошли су и ухапсили Бандита. Убрзо је донета и пресуда. Ако Лајмон Ред жели да задржи свог пса, мораће око куће да дигне жичану ограду високу око два метра.

Старац се није дуго колебао. Од уштеђевине је одвојио 4.000 долара да огради кућу. Бандиту је, како је пресуда налагала, изградио и кућицу у дворишту мада је куцов спавао искључиво у Редовом кревету.

Четвороножни осуђеник могао је да се врати господару. Али, Бандит је у затвору потпуно променио ћуд. Викторија Херн претпоставља да су пса мучили и тукли у заточеништву па је постао нервозан. На ужас станара, до тада мирни Бандит постао је прави бандит. Лајао је на сваког ко се појави на степеништу, јурио их и кезио зубе. Лајмон Ред покушао је да свог миљеника преваспита батином.

Једном приликом Ред је толико побеснео и заборавио се да је на Бандита навалио мотком. Псу је прекипело па је узвратио изуједавши Реда до те мере да су морали да га превезу у болницу.

Старцу не би пало на памет да тужи Бандита, али су о целом догађају обавештени „надлежни“. Пса су по други пут одвели и било је готово сигурно да ће бити ликвидира. Срећом, догађај је доспео у новине.

Чим је Викторија Херн прочитала шта се спрема Редовом пит-бултеријеру, решила је да се умеша. Као искусни дресер и познавалац паса, Викторија је у Америци позната као стручњак за понашање паса и често се појављује у улози судског вештака.

7 паса и 3 мачке

— Кад сам се нашла очи у очи с Бандитом, одмах ми је било јасно да се ради о псу изузетних особина. Још нешто сам одмах приметила: Бандит није чисти пит-бултеријер, има у њему крви америчког булдога. Тражила сам да ми Бандита дају на три месеца и да потом реше да ли ће га смакнути или оставити у животу.

Тако је Бандит поверен Викторији Херн на преваспитавање. За њега је почео сасвим нови живот у природи у Њу Хејвну, такође у Конектикату. Викторија је држала још шест паса и три мачке.

— Прве три недеље излазила сам с Бандитом у дуге шетње непрекидно га водећи на повоцу — прича Викторија. — Кад год би цимнуо каиш или појурио брже од мене, повукла бих га и окренула се у другом правцу. Ниједног тренутка нисам повисила глас, нисам га кажњавала ни тукла јер то сматрам лошим начином дресуре. Само сам му дала до знања да желим да се понаша онако како ја одредим. Наравно, у складу с његовом природом.

Тек кад је Бандит научио да је прати и обраћа пажњу куда, и којом брзином, она иде. Викторија је почела да га учи и другим командама: „Седи“, „Хватај“, „Остани миран“... А награде за добро обављен задатак нису били кекс или сочне кости. Такав начин похвале Викторија сматра погрешним јер се ради о најобичнијем подмићивању.

— Уместо да мисли како ће нешто урадити што боље или брже, пас ће непрекидно бити оптерећен тиме да ће на крају добити награду. То код пса ствара лош карактер. Награда треба да буде осмех, похвала, или да га нежно потапшете или помилујете.

После три месеца Бандит је био спреман да изађе пред комисију. Викторија се није плашила да ће је изневерити јер, како тврди, он је један од најинтелигентнијих паса са којима је радила.

Боље смрт него живот без љубимца

Судбина Бандита била је у рукама Америчког кинолошког друштва које се бави само испитивањем темперамента и особина неког пса. А испитивање је, у појединим тренуцима, и најмиријег човека могло да изведе из такта. Бандиту су гурали отворен кишобран у нос, деца су му трчала око ногу и намерно се саплитала о њега, викали су на њега, искакали с маском на лицу и уносили му се у очи.

Бандит је на све изазове остао мртав-хладан. Судијама није преостало друго него да га препусте стручњацима кинолошке патроле Конектиката. Ови су, опет, захтевали да тестирају Бандита без Викторијиног присуства. Поучена лошим искуством пса кад је био сам у њиховим рукама, она није пристала. Пошто су

га једном раздражили до те мере да је променио ћуд и чак ујео свог господара, Викторија је страховала да јој не униште тромесечни труд.

Несрећни пас добио је ослобађајућу пресуду, али под једним условом. Међу свет не сме да изађе без корпе на њушци и не сме да се врати свом господару.

Лајмон Ред сада оптужује Викторију да му је украла пса. Не може да се помири с чињеницом да је остао без верног другара. Људи који га знају кажу да је Лајмон нагло остарио и изгубио вољу за животом. Али, откако је почео да посећује Викторију, односно Бандита, као да се мало повратио.

Иначе, Викторију Херн готово свакодневно позивају преплашени власници којима прете да ће им убити псе. Посебно ако имају пит-бултеријере. Ова раса, озлоглашена последњих година због појединачности који пит-бултеријере дресирају да нападају људе, све је угроженија. Викторија добија позиве из читаве Америке, али и из Норвешке, Велике Британије, чак и из Сингапура.

У току дугогодишње праксе Викторија је сакупила ужасна сведочанства. Један власник пит-бултеријера, уместо да пса осуди на смрт, решио је да му повади зубе и тако пред светом докаже да његов пас никада више неће ујести.

А кад је једна старија госпођа у Лондону добила пресуду да свом псу да инјекцију и заувек га успава, на изглед мирно прихватила је одлуку суда. На путу кући најпре је убила пса, а онда извршила самоубиство. Није могла да живи без свог љубимца.

А кад је у Калифорнији кренула хајка против Бандитове сабраће, на стотине власника долазило је са својим четвороношцима код ветеринара. Боље је пса убити него га излагати малтретирању и свакодневним нападима околине.

Викторија Херн све мање стиже да пише. До сада је објавила неколико књига поезије и прозе. Недавно јој је изашла књига „Адамово искушење“ у којој пише да су све животиње живе у рају у слози с Адамом и Евом. Тек на Земљи почеле су непријатељски да се понашају према људима.

Само је пас желео да живи у слози с човеком. Ако човек зна да цени ову његову жељу, они ће заиста живети поштујући један другог.

В. С.

Уређује: Вито Недељковић

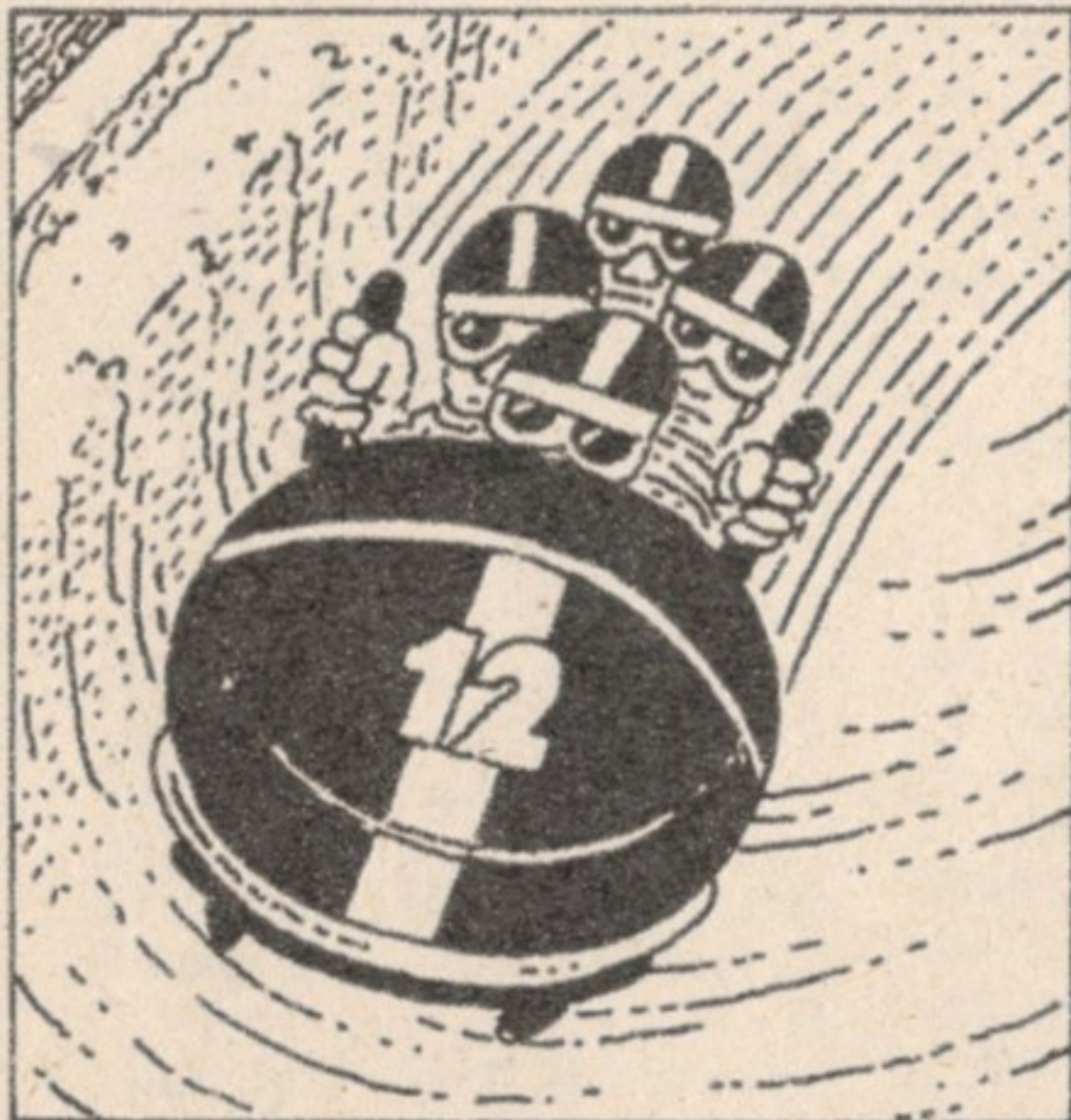
Илустровао: Љубомир Милојевић Љубац

Боб – спорт најхрабријих

Знам да код нас и не постоји права стаза за боб и да ова врста зимског спорта код нас није развијена. Желео бих да сазнам најосновније податке о саоницама за боб.

М. ДОСТАНИЋ
Чајетина

Боб је заиста „санкање“ за најхрабрије. Ова спортска дисциплина добила је име по нарочитим санкама направљеним за спуштање низ сасвим залеђену стазу. То су спреда затворене саонице, са челичним клизачима, управљачем и кочницама. Такмичења се одвијају у јед-

носедима, двоседима, четвороседима и, чак, шестоседима. Што је посада вештија и храбрија, брзине су веће и најчешће прелазе 100 километара на сат. Због тога возачи имају заштитну опрему и на глави шлемове.

Пробушени носеви

Пошто „Забавник“ зна, надам се, решиће и ову опкладу. Да ли је индијанско племе са чудним називом „Пробушени носеви“ заиста постојало и где је живело.

МИРКО Л.
Сопот

Пробушени носеви су једно од најстаријих индијанских племена у САД. Њихова историја бележи, између осталог, многе несугласице са бледоликима, до којих је долазило јер се ово племе непрекидно селило у потери за бизонима. Американци, који су им уговором из 1836. године одредили животни простор на граници држава Орегон и Ајдахо, никако се нису мирили са њиховим

лутањем. Поглавица Пробушених носева Џозеф, један од најчувенијих бораца за индијанска права, покушавао је много пута да се нагоди са бледоликима, али у томе није имао успеха јер су белци кршили договоре.

Најзад се одважио да поведе своје племе у велику сеобу према Канади, тражећи слободнији и богатији животни простор. Честим нападима белци су покушавали да зауставе ову сеобу, али је Џозеф из сваког окршаја излазио као победник. Код реке Јелоустон, у држави Монтани, поразио га је амерички генерал Нелсон Мајлс. Са преосталим преживелим саплеменицима Џозеф је одведен у резерват у Ковилу, држава Вашингтон, где је провеш остатак живота.

Име Светог Саве библијско

Зашто је Растко Немањић узео име Сава? Занима ме и порекло овог имена као и то да ли је оно и пре њега било распрострањено у српском народу?

ДРАГАНА С.
Косјерић

Принц Растко Немањић (1175–1235) једна је од најзначајнијих личности у српској историји. Име Сава узео је када се закалуђерио у Светој Гори 1192. године. Ово веома старо име је библијско и води порекло од семитског народа Арамејаца који су живели од 10. до 8. века

пре н.е. у Месопотамији и Сирији. На језику овог народа саба значи старац, деда.

Због поштовања према овом великом српском просветитељу и популарности коју је уживао у свом народу име Сава постало је распрострањено. И данас је веома често у српском народу. Давно је давано мушкој деци као заштита, да би одагнало нечастиве силе. Среће се и код других народа – Италијана (Саба), Шпанаца (Сабас), Румуна (Сава) – а на Балкану је и често женско име (Сава, Савка). Код Словенаца се јавља као Савина.

Смешни, дуговрати тркачи

Занима ме да ли се још одржавају трке на нојевима и да ли су распрострањене. Реците ми и колико је дуг корак ноја у трку.

Ж. АРАНКА
Н. Милошево

Ној, највећа жива птица великог тела и дугачког голог врата, има закржљала крила па због тога не може да лети. Али, захваљујући изузетно дугим ногама може да трчи веома брзо постижући брзину и до 50 километара на сат. Код обичног хода корак ноја износи 1 до 1,5 метар а код брзог трчања 2 до 4 метра.

Још давно су досетљиви љубитељи спорта почели да организују занимљиве и узбудљиве трке на овим птицама тркачицама. Тај спорт није много распрострањен из сасвим разумљивих разлога: могућ је само тамо где има нојева. Веома је популаран у Аустралији.

РЕШЕЊЕ ЕНИГМАТИКЕ

УКРШТЕНЕ РЕЧИ – ВОДОРАВНО: Драгана Шарић, вододерина, У, авалит, штрик, домицил, радо, Еко, ицање, Ив, со, ејина, зла, епоха, екавац, тамо, очи, р, КШ, игра, Цион, асна.

КВАДРАТ: В и С.

Servis 'TRIM'
Commodore 64 128 Amiga
SERVISIRA, OTKUPLJUJE,
PRODAJE, MENJA ZA NOVE
"TRIM" KAJMAKČALANSKA 42.
Tel. 011/421-203

ГРАДИТЕЉ

Била једном једна жирафа,
пила јој се кафа,
али нигде нема хотела
где би жирафа могла
да стане цела.

Био једном један змај,
пио му се од камилнице чај,
али нигде нема чајиннице
где се за змајеве кува чај од
камилнице.

Био једном један детлић,
пио му се сокић,
али нигде нема кафића
ни сокића за детлића.

Била једном једна слоница,
јела јој се гибаница,
али нигде нема гостионнице
где би јеле слонице.

Досадило једној веверици да
орахе бере
хоће да једе само хамбургере.

Дугоухе зеке јеле би бифтеке,
Препелице хоће пиле а свраке
мусаке.

Шумом прича кружи нема ко да
их послужи.

Нежном руком мама
успулом сину косу гладн
а он у својим сновима сања
како за шумске животиње
угоститељске објекте гради.

Бранка Пушница,
19210 Бор
9. бригаде 17/2

Мирко Савић, Лењинова 44,
21433 Силбаш – 12 година, са-
купља значке и разгледнице.

Ивана Шакић, Јована Бјелића
5/9, 11000 Београд – 12 година,
сакупља значке, украсна писма,
налепнице, оловке и гумице, во-
ли музику.

Снежана Томић, Поцерска 14,
Јевремовац, 15000 Шабац – 12
година, сакупља салвете, постере,
разгледнице, марке и кутије
од цигарета.

Александра Милић, Приморска
2, 17500 Врање – 11 година, во-
ли плес, музику и спорт, сакуп-
ља салвете, значке и постере.

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

БРОЈ 2149

YU ISSN 0032-339X

Први број Политикиног
Забавника изашао је 28.
фебруара 1939. године

Издаје и штампа НИП „ПОЛИТИКА“
11001 Београд, Македонска 29

Главни и одговорни уредник
Зефирино Граси

Помоћник главног уредника
Славољуб Кеџић

Уредник стрипа
Мирјана Маринковић

Ликовно-графички уредник
Соња Јашовић

РЕДАКЦИЈА:

Диего Варагић, Олга Вукадиновић, Бо-
јана Дожић, Светлана Ивановић, Мина
Илић, Мирјана Крстуловић, Иван Лон-
чар, Петар Милатовић, Вера Милиће-
вић, Весна Минић, Нада Невајдић, Ви-
то Недељковић, Биљана Орловић, Љу-
бомир Патрновић, Весна Софреновић,
Војислав Стаменовић, Недељка Ста-
шић, Миленко Тодоровић и Бранисла-
ва Црномарковић.

ТЕХНИЧКА РЕДАКЦИЈА:

Душан Глушац, Радоје Савић, Зоран
Петканић и Радана Весовић

СЕКРЕТАРИЈАТ:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић и
Зорица Филиповић

Редакција „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“
Македонска 29, 11001 Београд, По-
штански фах 124. Телефони: секрета-
ријат 324-471, редакција 320-764,
324-483, техничка редакција 326-620,
центра 324-191 и 325-761, претплата:
328-776. Рукописи, фотографије и црте-
жи се не враћају. Маркетинг агенција:
Македонска 31/1, телефон 320-645. На
основу мишљења Републичког секре-
таријата за културу СР Србије, број
413-2973-02 од 22. 1 1973. године не
плаћа се порез на промет.

Претплата се врши на жиро-рачун
број 60801-603-24875, уз обавезну на-
знаку НИП „Политика“ – ПРЕТПЛАТА
НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК“

МАКЕДОНИЈА ДЕНАРА 1500

ОБАВЕШТЕЊЕ ПРЕТПЛАТНИЦИМА

Обавештавамо претплатнике који
врше претплату за иностранство, да
НИП „Политика“ убудуће искључиво
прима претплату преко

„EXIMPO“ – AG, Bernstr. – West 64, CH –
5034 SUHR Schweiz. Тел. 41/64/310470 и
41/64/310471. Fax 41/64/310472, на кон-
то:

NEUE AARGAUER BANK, AARAU,
Bahnhofstr. 49, CH – 5001 AARAU,
Schweiz, Конто број: 21.4957.057.6

Годишњу претплату на лист не прима-
мо

ПОЛУГОДИШЊА ПРЕТПЛАТА ИЗНОСИ:

САД	USD 35.-
СР НЕМАЧКА	DEM 89.-
ШВЕДСКА	SEK 374.-
ФРАНЦУСКА	FRF 211.-
ШВАЈЦАРСКА	CHF 70.-

Трошкови АВИО превоза плаћају се
посебно, независно од претплатне це-
не листа.

Директор
др Живорад Миновић

Modelarska Revija

Časopis posvećen aeromodelarstvu,
raketnom, brodo i auto modelarstvu.

- Мноштво цртежа и упутстава како да
направите modele klizače, sobne modele,
jedrilice, avione, čamce,...
- Članci o daljinskom upravljanju modelima.

Naručivanje kompleta delova za gradnju
modela.

Pozovite telefonom našu redakciju i pretplatite
se na 6 meseci ili godinu dana, a možete
naručiti i pojedinačne brojeve.

1. marta 1993 izašao je dvobroj 2-3 na 64 stranice

Naručite pismom ili telefonom!

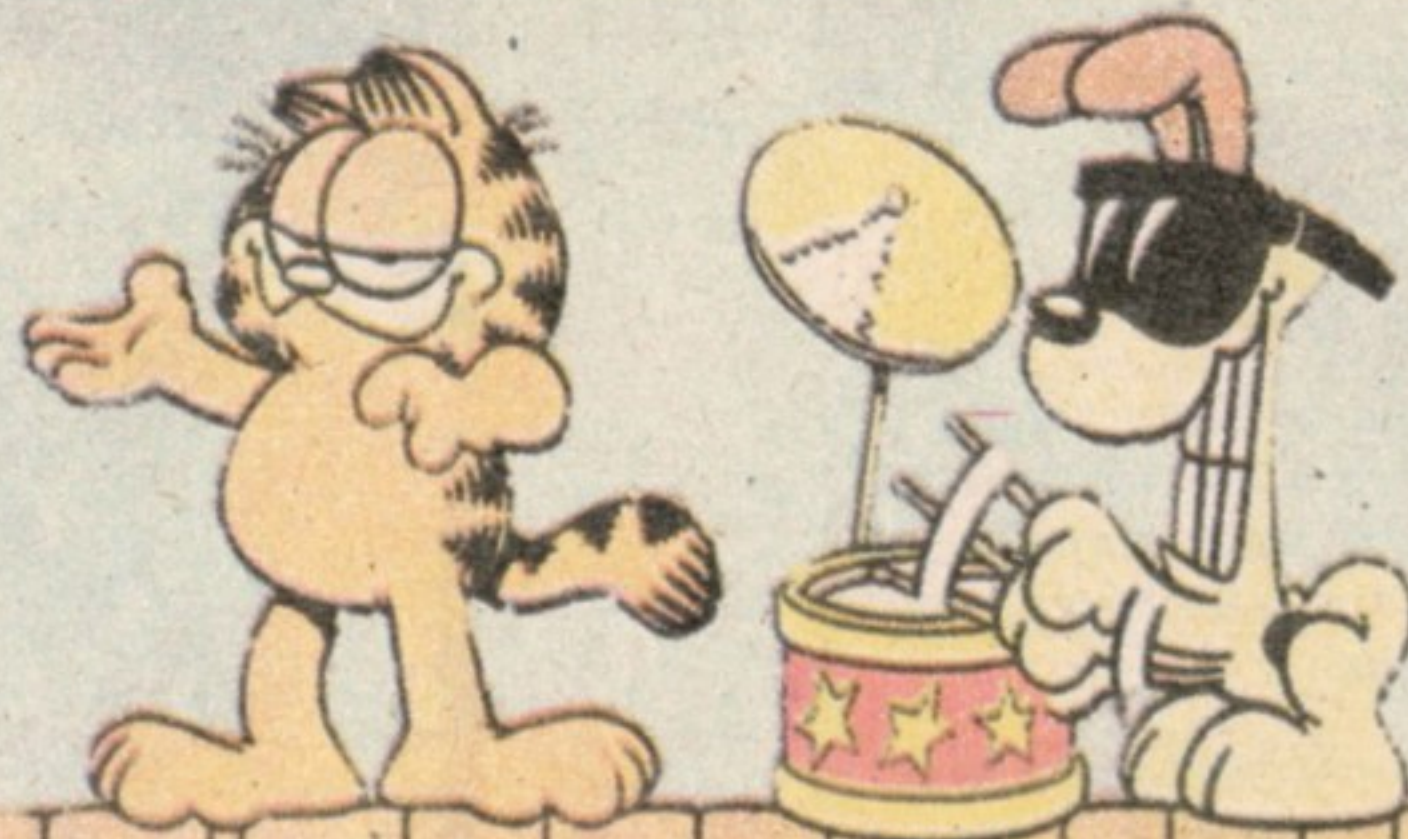
**Bit
Kit**

**LETEĆI
MODELI**

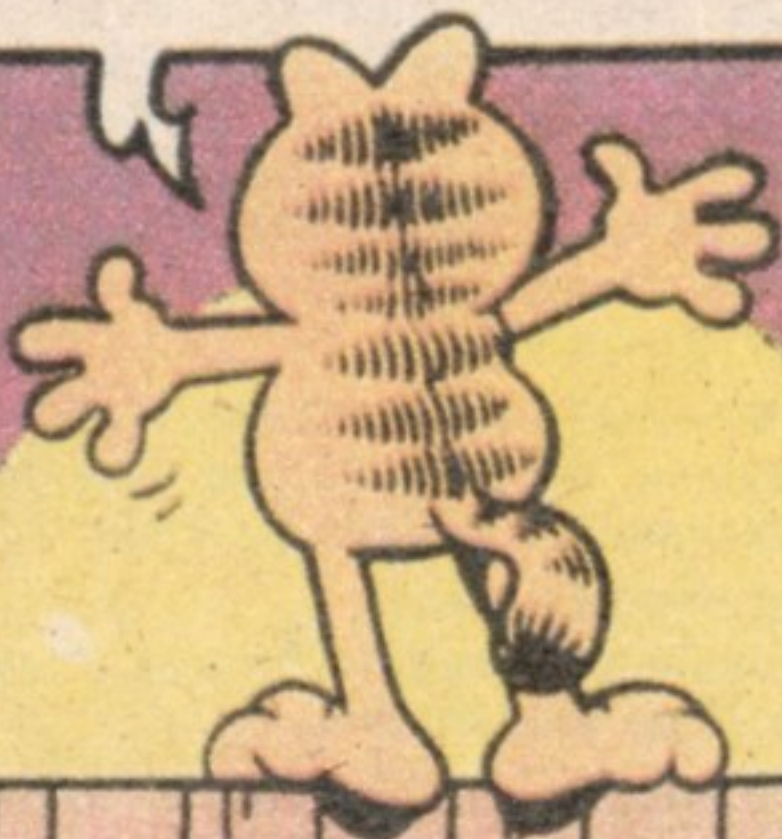
Bit inženjering
Petra Martinovića 6
11030 Beograd,
tel. 011 542 516

ИМПРЕСУМ (латински IMPRESSUM), штампана стар, штампана стар, по закону обавезно означавање имена издавача и уредника, одговорних за садржину часописа.

ГАРФИЛД

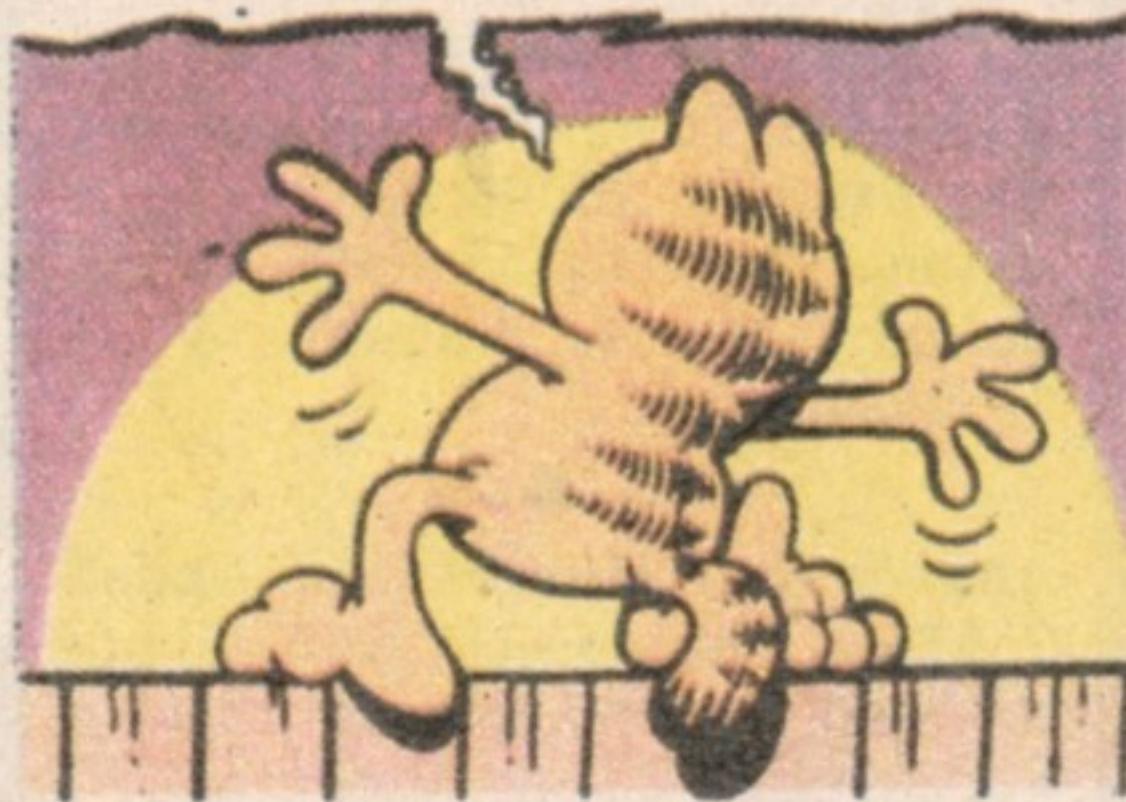

МИЖААУУУ!

© 1991 United Feature Syndicate, Inc.

МИ-МИ-МИ-
ЖААА-
УУУУ!

А САДА ЈОШ ЈЕДНОМ
ЗА ОНЕ У ЗАДЊИМ РЕ-
ДОВИМА!

JIM DAVIS 5-1

ХВАЛА ВАМ! ВИ СТЕ
НАЈБОЉА ПУБЛИКА
НА СВЕТУ!

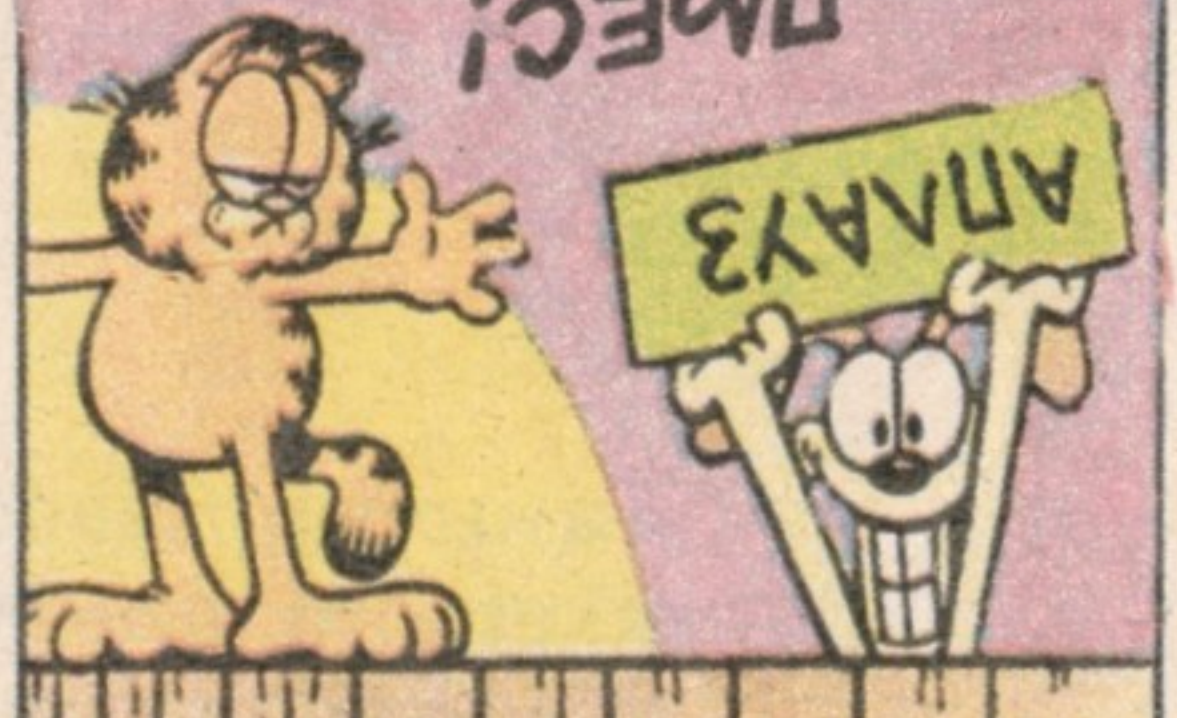

© 1991 United Feature Syndicate, Inc.

ПРЕС! ПРЕС!
ПРЕС! ПРЕС!

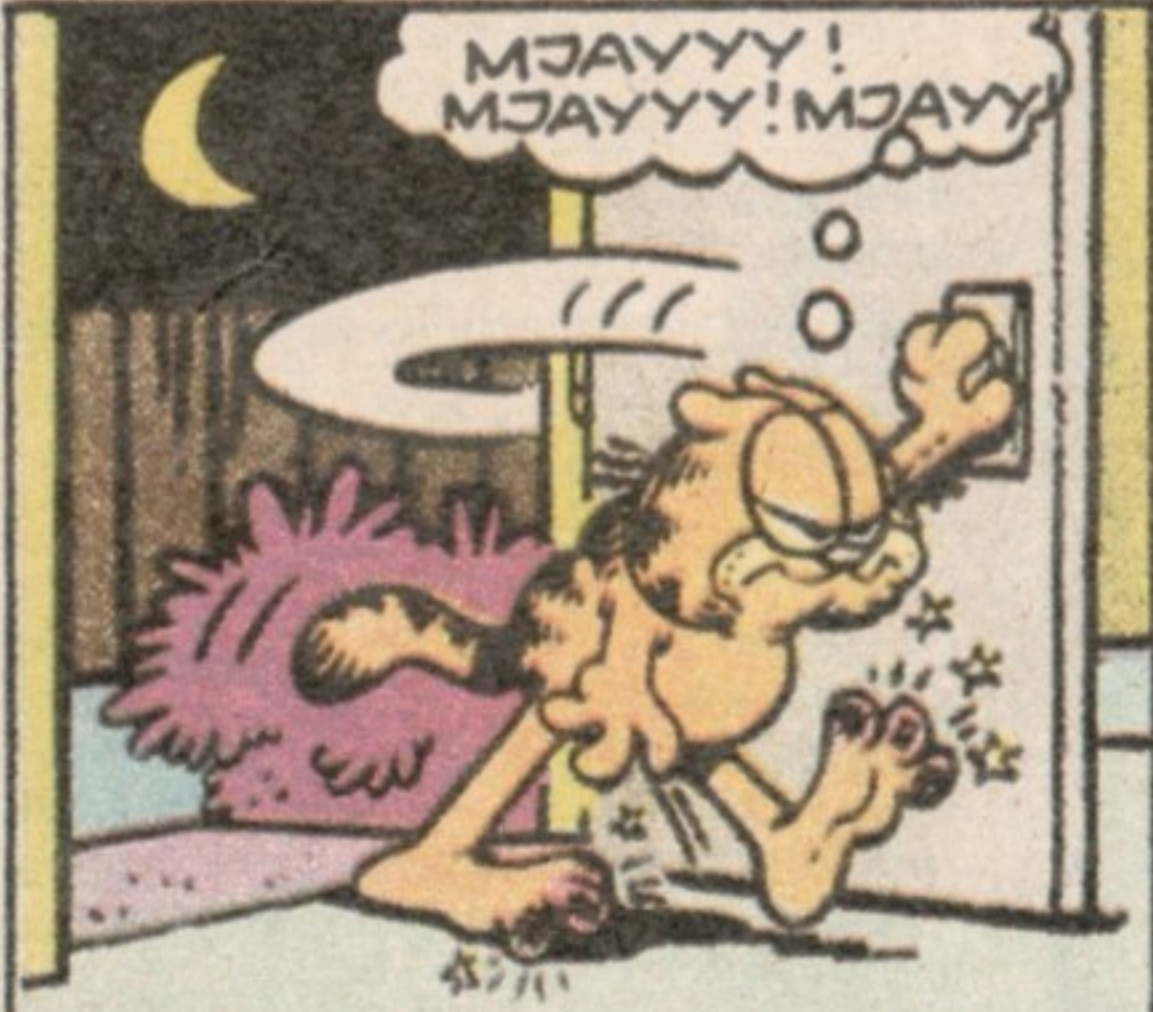

ПРЕС! ПРЕС!
ПРЕС! ПРЕС!

JIM DAVIS 5-2

МЈАУУУ!
МЈАУУУ! МЈАУУУ!

© 1991 United Feature Syndicate, Inc.

ШТА ЈЕ? ШТО
ЈАУЧЕШ?

JIM DAVIS 5-3

ОВО ЈЕ ПОСЛЕДЊИ
ПУТ ДА НАСТУПАМ
НА ОГРАДИ СА
ШИЉЦИМА!

